

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Π.Μ.Σ.: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

MERCOSUR-PACIFIC ALLIANCE ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ: ΜΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

(Α.Μ.: 1214Μ101)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	11
2.1 Ο ΠΟΛΥΜΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ.	11
2.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ	15
2.3 ΚΥΜΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΥ	17
2.4 ΣΤΑΔΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ.....	19
3. Ο ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ.....	21
4. Η MERCOSUR.....	26
4.1 Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ MERCOSUR.....	26
4.2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ MERCOSUR.....	29
4.3 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ Η MERCOSUR	35
4.3.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ MERCOSUR.....	37
4.3.2 MERCOSUR ΚΑΙ ΕΕ	40
4.3.3 ΤΟ ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ MERCOSUR	42
4.3.4 ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ MERCOSUR .	45
4.4 UNASUR-BANCO DEL SUR.....	48
5. Η PACIFIC ALLIANCE	49
5.1 Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE.....	49
5.2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE	53
5.3 ΟΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE	59
5.3.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	62
5.3.2 ΟΙ ΑΞΕ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE	66
5.3.3 ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	68
6.ΣΥΓΚΡΙΣΗ MERCOSUR-PACIFIC ALLIANCE	72
6.1 ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ.....	72
6.2 ΔΥΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ, ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΜΕΛΛΟΝ;.....	81
7. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	87

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ-ΠΙΝΑΚΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Η εξέλιξη των Περιφερειακών Εμπορικών Συμφωνιών από το 1948 έως το 2015	12
Διάγραμμα 2: Οι εξαγωγές της MERCOSUR για το διάστημα 1991-2000, σε εκατομμύρια USD (\$)	38
Διάγραμμα 3: Οι εξαγωγές της MERCOSUR για το διάστημα 2001-2014, σε εκατομμύρια USD (\$)	38
Διάγραμμα 4: Εμπορικές ροές μεταξύ ΕΕ και MERCOSUR, 2003-2012	41
Διάγραμμα 5: Ενδοπεριφερειακό εμπόριο, Εισαγωγές σε \$, 1995-2013.....	43
Διάγραμμα 6: Ενδοπεριφερειακό εμπόριο, Εισαγωγές σε \$, 1995-2013	43
Διάγραμμα 7: Εισροές ΑΞΕ στη MERCOSUR σε τρέχουσες τιμές σε USD, 1990-2014	46
Διάγραμμα 8: Η μείωση της φτώχειας στις χώρες της Pacific Alliance και συνολικά στη Λατινική Αμερική	56
Διάγραμμα 9: «Ανοιχτότητα» προς το εμπόριο των κρατών της Pacific Alliance	62
Διάγραμμα 10 : Εξαγωγές των κρατών της Pacific Alliance στην Ασία	65
Διάγραμμα 11: Οι ενδοπεριφερειακές εξαγωγές ως μερίδιο (%) των συνολικών εξαγωγών	68
Διάγραμμα 12: Εξαγωγές σε εκατομμύρια USD (\$), σε τρέχουσες τιμές, 2005-2014	69
Διάγραμμα 13: Εισαγωγές σε εκατομμύρια USD (\$), σε τρέχουσες τιμές, 2005-2014	70
Διάγραμμα 14: Ποσοστό πληθυσμού των οργανισμών επί του συνόλου της περιοχής Λατινικής Αμερικής-Καραϊβικής	75
Διάγραμμα 15: Ποσοστό του ΑΕΠ των οργανισμών επί του συνόλου της περιοχής Λατινικής Αμερικής-Καραϊβικής	75

Διάγραμμα 16: Ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης για την Pacific Alliance	76
Διάγραμμα 17: Ευκολία στη δημιουργία επιχείρησης	77
Διάγραμμα 18: Δείκτης διαφθοράς	78
Διάγραμμα 19: Εισροές ΑΞΕ κατά την τελευταία δεκαετία, σε δις \$	79
Διάγραμμα 20: Εισροές ΑΞΕ στο σύνολο της MERCOSUR και της Pacific Alliance για το διάστημα 2007-2012	79
Διάγραμμα 21: Εισροές ΑΞΕ στην Λατινική Αμερική και την Καραϊβική ως ποσοστό του ΑΕΠ, 1990-2014	80

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Πληθυσμός σε εκατομμύρια, MERCOSUR, 2011-2014	30
Πίνακας 2: Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) στις χώρες-μέλη της MERCOSUR	31
Πίνακας 3: MERCOSUR, κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές σε USD, 2011-2014	32
Πίνακας 4: Πληθωρισμός σε μέσο όρο τιμών καταναλωτή των κρατών μελών της MERCOSUR, επί τοις % και ποσοστά ανεργίας, 2011-2014	33
Πίνακας 5: ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές των κρατών μελών MERCOSUR σε δις \$, 2011-2014	34
Πίνακας 6: Ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ (επί τοις %) των κρατών μελών της MERCOSUR, 2011-2014	34
Πίνακας 7: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών των κρατών μελών της MERCOSUR, 2012-2014	36
Πίνακας 8: Το εμπόριο της MERCOSUR με τον κόσμο, 2008-2012	39
Πίνακας 9: Οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της MERCOSUR 2012	40
Πίνακας 10: ΑΞΕ, καθαρές εισροές σε τρέχουσες τιμές US\$, MERCOSUR, 2011-2014	47

Πίνακας 11: Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (HDI) για τις χώρες της Pacific Alliance, 2012-13	55
Πίνακας 12: Pacific Alliance, πληθυσμός σε εκατομμύρια, 2011-2014	56
Πίνακας 13: Pacific Alliance, κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές σε USD, 2011-2014	56
Πίνακας 14: Πληθωρισμός και ανεργία, 2011-2014. Ο πληθωρισμός σε τρέχουσες τιμές επί τοις εκατό	57
Πίνακας 15 : ΑΕΠ χωρών σε τρέχουσες τιμές σε δις USD, 2011-2014	58
Πίνακας 16: Ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ (επί τοις %) των κρατών μελών της Pacific Alliance, 2011-2014	58
Πίνακας 17: Αριθμός FTA που έχουν συνάψει οι χώρες της Pacific Alliance	63
Πίνακας 18: Οι εισροές ΑΞΕ στα κράτη μέλη της Pacific Alliance, για το διάστημα 2007-2012	67
Πίνακας 19: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, εισροές σε US\$, τρέχουσες τιμές Pacific Alliance, 2011-2014	67
Πίνακας 20: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών των κρατών μελών της Pacific Alliance, 2011-2014	70
Πίνακας 21: Το εμπόριο των χωρών της MERCOSUR ως ποσοστό του ΑΕΠ για την περίοδο 2012-2014	76
Πίνακας 22: Το εμπόριο των χωρών της Pacific Alliance ως ποσοστό του ΑΕΠ για την περίοδο 2012-2014	77
Πίνακας 23: Συναλλαγματικές Ισοτιμίες με USD, Pacific Alliance, 2011-2014	82
Πίνακας 24: Συναλλαγματικές Ισοτιμίες με USD, MERCOSUR, 2011-2014	82

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης στην οποία ζούμε, πολλοί αναρωτιούνται αν ο περιφερισμός αποτελεί το αντίπαλο δέος του πολυμερισμού ή έρχεται να τον υποστηρίξει. Στα πλαίσια του παραπάνω συλλογισμού, εξετάζουμε το συνεχώς αυξανόμενο φαινόμενο της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Στην παρούσα εργασία, επικεντρωνόμαστε στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής, όπου παρατηρείται μεγάλος βαθμός ολοκλήρωσης. Το παρελθόν της είναι ταραχώδες, γεμάτο οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές.

Δύο σημαντικοί περιφερειακοί οργανισμοί της περιοχής αυτής είναι η MERCOSUR και η Pacific Alliance. Ενώ, λοιπόν, τα κράτη που τις αποτελούν ανήκουν στην ίδια γεωγραφική περιοχή και θα μπορούσαν να έχουν κοινούς στόχους, παρατηρείται μια απόσταση μεταξύ τους, κάτι που προκύπτει από τις διαφορετικές ιδεολογίες που έχουν για τις εμπορικές σχέσεις και την περιφερειακή ολοκλήρωση. Η MERCOSUR, ο παλαιότερος εκ των δύο, οργανισμός, δεν έχει καταφέρει να διατηρήσει την αρχική του ώθηση και παρουσιάζει μια στασιμότητα. Η Pacific Alliance, από την άλλη, έχει καταφέρει να επιτύχει πολλά στα λίγα χρόνια ύπαρξής της. Σκοπός της εργασίας είναι να γίνει μια σύγκριση των δύο αυτών οργανισμών και να προκύψουν από αυτήν κάποια συμπεράσματα για το ποιες είναι οι διαφορές, ποιες οι πιθανές ομοιότητες κι αν υπάρχει έδαφος για μια μελλοντική συνεργασία ή αν, τελικά, τους χωρίζουν πολλά περισσότερα από όσα τους ενώνουν.

Λέξεις κλειδιά: Περιφερειακή Ολοκλήρωση, Περιφερειοποίηση, Περιφερισμός, Περιφέρεια, Περιφερικότητα, Εμπόριο, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Λατινική Αμερική, Pacific Alliance, MERCOSUR.

ABSTRACT

In the era of globalisation in which we live, many wonder if regionalism is a rival of multilateralism or if it is in support of it. In this context, we look at the constantly growing phenomenon of regional integration, focusing on the region of Latin American, which is characterised by a high degree of integration. The past of this region is turbulent and full of economic, political and social unrest.

Two major regional organisations of this area are MERCOSUR and the Pacific Alliance. While their member states belong to the same geographical area and could have common goals, a distance between them is observed, arising from the different ideologies the two organisations have on trade and regional integration. MERCOSUR, the older of the two, has not managed to retain its original impetus and has long entered a period of stagnation. The Pacific Alliance, on the other hand, has managed to achieve a lot in its few years of existence. The aim of this dissertation is to make a comparative analysis of these two organisations and to come to some conclusions on the differences and the possible similarities these two have. Moreover, to examine whether there is room for a future collaboration between them or if their divisions are much stronger than that which could unite them.

Key Words: Regional Integration, Regionalisation, Regionalism, Region, Regionness, Trade, Foreign Direct Investment, Latin America, Pacific Alliance, MERCOSUR.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης στην οποία ζούμε, πολλοί αναρωτιούνται αν ο περιφερισμός αποτελεί το αντίπαλο δέος του πολυμερισμού ή έρχεται να τον υποστηρίξει. Στη βιβλιογραφία παρατηρείται διαφωνία ως προς ποια από τις δύο εκδοχές αληθεύει. Ο πολυμερισμός εμφανίστηκε μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, που αποτελεί και τη χρονική στιγμή ίδρυσης πολλών Διεθνών Οργανισμών. Μια διεθνής πλατφόρμα που προώθησε τον πολυμερισμό ήταν η υπογραφή της Γενική Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) το 1947 η οποία μετεξελίχθηκε στον σημερινό Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) που ξεκίνησε να λειτουργεί το 1995. Ο ΠΟΕ όμως δεν έχει καταφέρει να ικανοποιήσει τα αντικρουόμενα συμφέροντα των μελών του, τα οποία στρέφονται στη σύναψη περιφερειακών συμφωνιών.

Στα πλαίσια του παραπάνω συλλογισμού, εξετάζουμε στην παρούσα εργασία το συνεχώς αυξανόμενο φαινόμενο της περιφερειακής ολοκλήρωσης και συγκεκριμένα της οικονομικής περιφερειακής ολοκλήρωσης. Ιστορικά, έχει αποδειχθεί ότι ο παράγοντας της γεωγραφικής εγγύτητας διαδραματίζει και συνεχίζει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Τα έθνη κράτη πάντα έκαναν κάποιες μορφής διάκριση υπέρ των γειτόνων τους. Η έννοια της περιφέρειας, όμως, εξετάζεται πλέον περισσότερο ως χώρος κοινών στόχων και συμφερόντων, συχνά ανεξάρτητα από το γεωγραφικό παράγοντα. Έτσι, οι περιφέρειες, όπως έχουν διαμορφωθεί βάσει όχι μόνο των κοινών χαρακτηριστικών αλλά και των κοινών στόχων που μοιράζονται τα κράτη που τις απαρτίζουν, έχουν οδηγηθεί σε συσσωμάτωση. Αυτή γίνεται συχνά με τη σύσταση περιφερειακών οργανισμών, οι οποίοι σήμερα είναι πολυάριθμοι και πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους.

Η απόφαση για την σύσταση ενός περιφερειακού οργανισμού, ό,τι στόχο κι αν έχει, πολιτικό ή οικονομικό, δε συνεπάγεται και αυτόματη επιτυχία του. Είναι συχνό φαινόμενο να βλέπουμε οργανισμούς να διαλύονται, ή περισσότερο, να πέφτουν σε αχρηστία. Ίσως ακούγεται παράδοξο, αλλά για να λειτουργήσει και να επιτύχει ένας περιφερειακός οργανισμός παίζει ρόλο και ο παράγοντας τύχη. Όπως υποστηρίζει και ο Väyrynen, ακόμη κι αν κάποιες περιφερειακές συνεργασίες φαίνεται να έχουν προοπτική, μπορεί να μην έχουν πιθανότητα επιτυχούς αποτελέσματος. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί μια περιφέρεια είναι πολύ διασπασμένη,

είτε γιατί άλλες δυνάμεις έχουν μεγαλύτερη επιρροή, εμποδίζοντας την περιφερειακή συνεργασία από το να μπορεί να λειτουργήσει (Väyrynen, 2003, σ.31).

Για να είναι βιώσιμη μια προσπάθεια περιφερειακής ολοκλήρωσης είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη τρεις παράγοντες. Ο πρώτος έχει να κάνει με την ικανότητα του οργανισμού να προσαρμοστεί στις συχνές πολιτικές ή οικονομικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στο περιφερειακό αλλά και στο παγκόσμιο περιβάλλον. Ο δεύτερος αφορά την ποιότητα αλλά και την πυκνότητα των οικονομικών δικτύων και δικτύων παραγωγής που αναπτύσσονται ως αποτέλεσμα των δεσμεύσεων που γίνονται μέσα στο πλαίσιο της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Ο τελευταίος έχει να κάνει με την ποιότητα των κανόνων, η οποία βασίζεται φυσικά στην αποτελεσματικότητα αυτών και στην κοινωνική τους νομιμοποίηση. (Peña, 2015, σ.4-5).

Στην παρούσα εργασία επικεντρωνόμαστε στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής, όπου παρατηρείται μεγάλος βαθμός περιφερειακής ολοκλήρωσης. Μάλιστα, στην περιοχή αυτή, οι περιφερειακοί οργανισμοί είναι όχι μόνο αριθμητικά πολλοί αλλά και πολύ συχνά αλληλεπικαλυπτόμενοι, με τα κράτη να συμμετέχουν σε παραπάνω από έναν οργανισμό. Να προσθέσουμε εδώ ότι η Λατινική Αμερική είναι μια περιοχή που έχει ένα ταραχώδες παρελθόν που χαρακτηρίστηκε από πολιτικές και οικονομικές αναταραχές. Ένα παρελθόν που ακόμη τη στοιχειώνει και δημιουργεί ανησυχία για το αν θα μπορέσει να διατηρήσει την καλή και σε γενικές γραμμές ανοδική πορεία της ανάπτυξης που έχει παρατηρηθεί σε πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Ας μη λησμονούμε ότι ακόμη δεν έχει καταφέρει να αντιμετωπίσει χρόνια προβλήματα όπως η φτώχεια και οι ανισότητες.

Δύο σημαντικοί περιφερειακοί οργανισμοί της περιοχής αυτής είναι η MERCOSUR και η Pacific Alliance. Οι οργανισμοί αυτοί, που ιδρύθηκαν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, η MERCOSUR και η Pacific Alliance, εμφανίζουν αρκετές διαφορές. Η MERCOSUR, ένας οργανισμός πολύ παλαιότερος, δεν έχει καταφέρει να διατηρήσει την αρχική του ώθηση και παρουσιάζει μια στασιμότητα. Η Pacific Alliance, από την άλλη, έχει καταφέρει να επιτύχει πολλά στα λίγα χρόνια ύπαρξής της. Σκοπός της εργασίας είναι να γίνει μια σύγκριση των δύο αυτών οργανισμών, στο πλαίσιο πάντα της περιφερειακής ολοκλήρωσης.

Για το λόγο αυτό η εργασία έχει την ακόλουθη δομή. Στο κεφάλαιο 2, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Εξετάζεται η σχέση παγκοσμιοποίησης, πολυμερισμού και περιφερισμού και στη συνέχεια αναλύονται οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με τον περιφερισμό. Ακολούθως, παρουσιάζονται τα κύματα του περιφερισμού καθώς και τα στάδια της ολοκλήρωσης. Στο κεφάλαιο 3 βλέπουμε πώς εμφανίστηκε και εξελίχθηκε ο περιφερισμός στην υπό εξέταση περιοχή της Λατινικής Αμερικής. Στα κεφάλαια που ακολουθούν παρουσιάζουμε τους δύο οργανισμούς για να γίνουν εμφανείς οι διαφορές μεταξύ τους, αλλά πιθανώς και τα όποια κοινά σημεία. Έτσι, στο κεφάλαιο 4 γίνεται μια εκτενής παρουσίαση της MERCOSUR και στο κεφάλαιο 5 της Pacific Alliance. Στο κεφάλαιο 6 γίνεται η συγκριτική ανάλυση και παρουσιάζονται τα συμπεράσματα αυτής.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Ο ΠΟΛΥΜΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ.

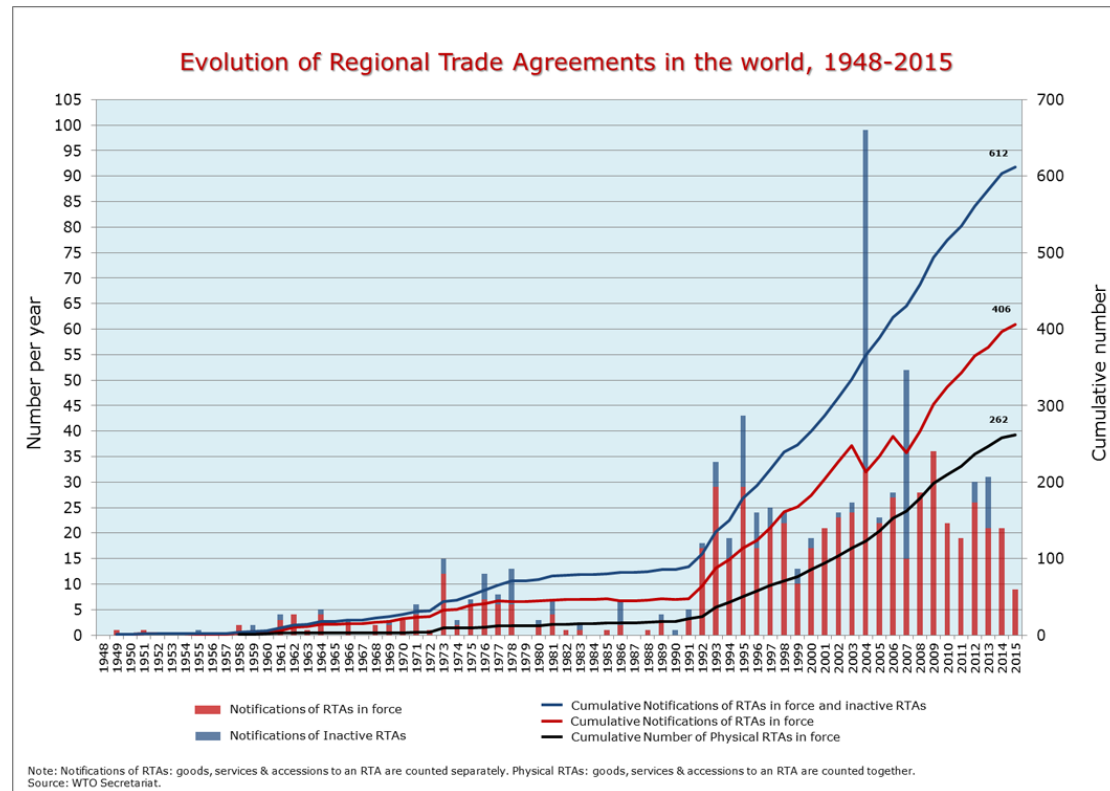
Η Διεθνής Πολιτική Οικονομία εστιάζει στις σχέσεις του κράτους με την αγορά, όπου οι τάσεις που υπάρχουν είναι συχνά αντίθετες, με το κράτος να προσπαθεί να κρατήσει όσο μεγαλύτερο μέρος της κυριαρχίας του είναι δυνατόν και τις δυνάμεις της αγοράς να το αναγκάζουν να χάνει μέρος αυτής. Οι έννοιες παγκοσμιοποίηση και περιφερισμός έρχονται σε αυτό στο σημείο να προκαλέσουν το κράτος και τη θέση του στο διεθνές στερέωμα. Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι η συμμετοχή χωρών σε περιφερειακούς οργανισμούς είναι και μια απάντηση στην παγκοσμιοποίηση, μια προσπάθεια αντίστασης στην ισχύ της ή, ως αντίλογο, ότι περιφερισμός και παγκοσμιοποίηση πάνε δίπλα δίπλα και μαζί οδηγούν τις χώρες σε συσσωμάτωση. Πολλοί βλέπουν τον πολλαπλασιασμό των περιφερειακών συνεργασιών και ιδιαίτερα εκείνων που αναφέρονται στις διαπεριφερειακές συνεργασίες ως μια άλλη όψη της παγκόσμιας διακυβέρνησης που λαμβάνει χώρα παράλληλα με την παγκοσμιοποίηση.

Η Διεθνής Οικονομική Ολοκλήρωση είναι, όπως γράφει ο El-Agraa, μια πτυχή των διεθνών οικονομικών και η σημασία της βαίνει αυξανόμενη (El-Agraa, 1997, σ.1). Ο όρος είναι σχετικά πρόσφατος και το 1950 απέκτησε για πρώτη φορά και ορισμό: «δηλώνει μια κατάσταση ή μια διαδικασία που περιλαμβάνει τη συγχώνευση των χωριστών οικονομιών σε μεγαλύτερες ελεύθερες περιοχές συναλλαγών». (El-Agraa, σ.1). Στα πλαίσια της Διεθνούς Οικονομικής Ολοκλήρωσης εντάσσονται όλες οι προσπάθειες περιφερισμού, οι οποίες είναι όλο και πιο συχνές και αναπτύσσονται με μεγάλο ρυθμό, ειδικά μετά τη σύσταση του ΠΟΕ το 1995.

Το σύγχρονο διεθνές οικονομικό σύστημα παρουσιάζει ένα πολύ μεγαλύτερο βαθμό ολοκλήρωσης από ό,τι οποιαδήποτε άλλη εποχή. Πια, ο μεγαλύτερος όγκος εξαγωγών προκύπτει από περιφερειακές συνεργασίες. Βέβαια, να προστεθεί εδώ ότι οι περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες αποτελούν την εξαίρεση στα πλαίσια του ΠΟΕ, μιας και ο οργανισμός τις επιτρέπει παρά τη βασική του αρχή, ότι οι χώρες, δηλαδή, δεν επιτρέπεται να κάνουν διάκριση στη μεταχείριση ανάμεσα στα μέλη του. Από τον ΠΟΕ αντλούμε και τα στοιχεία που μαρτυρούν την έκρηξη των περιφερειακών συμφωνιών. Μόνο στο διάστημα 1995-2003 ο οργανισμός είχε

δεχθεί 130 νέες ειδοποιήσεις για σύναψη τέτοιων συμφωνιών (Ravenhill, 2005, σ. 177).

Διάγραμμα 1: Η εξέλιξη των Περιφερειακών Εμπορικών Συμφωνιών από το 1948 έως το 2015.

Πηγή: https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/regfac_e.htm

Η αδυναμία σωστής λειτουργίας των διεθνών ρυθμίσεων ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την μετατόπιση της ισχύος σε περιφερειακό επίπεδο, συχνά ακόμη και σε εθνικό. Σύμφωνα με την Tussie (1998, σ.81), «ο πολυμερισμός φαίνεται να έχασε την πρωτοκαθεδρία ακριβώς τη στιγμή που τα κράτη άρχισαν να συνδέονται μεταξύ τους με παγκόσμιες εμπορικές σχέσεις». Είναι πολλές περισσότερες οι εξελίξεις και οι επιτυχίες που παρατηρούνται στις περιφερειακές συμφωνίες από αυτές που παρατηρούνται, για παράδειγμα, στον ΠΟΕ.

Η αποτυχία των διεθνών οργανισμών οφείλεται, εν μέρει, στη συμμετοχή πολυάριθμων κρατών σε αυτούς, κάτι που έχει συχνά καθυστερήσει τη λήψη αποφάσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι διαπραγματεύσεις εντός GATT αλλά και, μετέπειτα, εντός ΠΟΕ. Οι διαπραγματεύσεις συχνά έβρισκαν, και βρίσκουν, εμπόδια όταν θίγονται ευαίσθητοι τομείς όπως αυτός των αγροτικών

προϊόντων. Δεν είναι σπάνιο φαινόμενο οι κυβερνήσεις να προτιμούν την εναλλακτική μιας περιφερειακής συμφωνίας τόσο για να μπορέσουν να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους όσο και για να καταφέρουν να ισχυροποιήσουν τη θέση τους, ώστε να μπορέσουν να πιέσουν περισσότερο τους διεθνείς οργανισμούς. Οι διεθνείς οργανισμοί επιπλέον έχουν, συχνά, απογοητεύσει τα κράτη μέλη μη μπορώντας να λάβουν μια τελική απόφαση. Η αύξηση των περιφερειακών οργανώσεων οφείλεται όμως και σε ακόμη έναν παράγοντα κι αυτός ήταν η αλλαγή της στάσης των ΗΠΑ, κάτι που θα αναφερθεί και αργότερα στην εργασία, μιας και συνετέλεσε πολύ και στην αύξηση του περιφερισμού στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής. Η πιο μεγάλη αλλαγή έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, εξαιτίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Οι ΗΠΑ, μάλιστα, προώθησαν τη δική τους περιφερειακή συνεργασία, τη NAFTA, τη δεκαετία του 1990.

Τα κίνητρα που οδηγούν ένα κράτος στον περιφερισμό μπορεί να είναι πολιτικά ή οικονομικά. Σαφώς δεν είναι απαραίτητο να ανήκουν είτε στη μια κατηγορία είτε στην άλλη, αλλά πολλές φορές διακρίνουμε μια μεγαλύτερη κλίση προς τον πολιτικό ή οικονομικό προσανατολισμό των περιφερειακών οργανισμών. Οι πολιτικοί λόγοι αποτελούν και μια καλή εξήγηση για τη δημιουργία μιας περιφερειακής συμφωνίας όταν αυτή, φαινομενικά, δε συμφέρει τα μέλη.¹

Σε πολιτικό επίπεδο, αυτό που μπορεί να προσδοκά ένα κράτος είναι αύξηση της ασφάλειάς του. Επίσης μπορεί να επιθυμεί μια καλύτερη διαπραγματευτική θέση και είναι αποδεδειγμένο ότι η συμμετοχή σε ένα «μπλόκ» βοηθάει τη διαπραγματευτική ισχύ ενός κράτους, ιδίως αν πρόκειται για ένα μικρό αναπτυσσόμενο κράτος. Μπορεί επιπλέον να αυξήσει τις πιθανότητες ένα κράτος να λάβει βοήθεια από άλλα κράτη ή οργανισμούς μιας και δείχνει ότι το εκάστοτε κράτος δέχεται και σέβεται τις δεσμεύσεις για μεταρρυθμίσεις. Αυτό μπορεί να λειτουργήσει θετικά για την προσέλκυση επενδυτών. Ένα άλλο πολιτικό κίνητρο είναι επίσης η επιθυμία να διευκολυνθούν τόσο οι διαπραγματεύσεις για συμφωνίες όσο και η ίδια η διαδικασία σύναψης συμφωνιών (Ravenhill, 2005, σ.120-124).

¹ Μάλιστα, οι δύο οργανισμοί που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, ανήκουν σε διαφορετική κατηγορία. Όπως θα δούμε σε επόμενο κεφάλαιο, η MERCOSUR, έχει ασχοληθεί περισσότερο με θέματα πολιτικής, ενώ η Pacific Alliance έχει βασιστεί, και συνεχίζει να λειτουργεί, έχοντας καθαρά οικονομικό προσανατολισμό.

Σύμφωνα με την Fawcett (2004, σ.439), ειδικά όσον αφορά τα αδύναμα κράτη, ο περιφερισμός τους προσφέρει «ένα άνοιγμα σε μια δυτικοκρατούμενη τάξη πραγμάτων».

Όσον αφορά τα οικονομικά κίνητρα για τα οποία ένα κράτος επιλέγει να μπει σε μια περιφερειακή συμφωνία και πιθανώς την προτιμά σε σχέση με μια διεθνή, αυτά μπορεί να είναι τα ακόλουθα. Ο περιφερισμός επιτρέπει ένα βαθμό προστατευτισμού. Μέσω αυτού τα κράτη, που είναι μέλη μιας συμφωνίας, μπορούν να προστατεύσουν τομείς που δεν θα επιζούσαν τον διεθνή ανταγωνισμό. Επίσης, ο περιφερισμός δίνει τη δυνατότητα προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων καθώς δημιουργείται μια μεγαλύτερη αγορά αλλά και, κατ' επέκταση, οικονομίες κλίμακας. Τέλος ανοίγει το δρόμο για όλο και μεγαλύτερου βαθμού ολοκλήρωση (Ravenhill, 2005, σ.124-126).

Μια προσπάθεια περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης μπορεί να έχει οφέλη αλλά μπορεί να έχει και κόστος. Για να κρίνει κανείς αν μια τέτοια κίνηση ήταν περισσότερο προσοδοφόρα παρά ζημιογόνα, πρέπει να εξετάσει, ανάμεσα σε άλλα, αν προκάλεσε εκτροπή ή δημιουργία εμπορίου. Η δημιουργία εμπορίου συμβαίνει όταν οι εισαγωγές από τον περιφερειακό εμπορικό εταίρο αντικαθιστούν ένα εγχώριο προϊόν το οποίο για να παραχθεί είχε υψηλότερο κόστος και δεν μπορεί να είναι ανταγωνιστικό εξαιτίας της απομάκρυνσης των δασμών και των άλλων μη δασμολογικών εμποδίων. Αν επομένως, επικεντρωθεί το κάθε κράτος μέλος στα προϊόντα στα οποία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και εκμεταλλευτεί τις οικονομίες κλίμακας, μια δυνατότητα που δίνει η δημιουργία μιας περιφερειακής συμφωνίας, τότε οι συναλλαγές αυξάνονται. Αν η αύξηση αυτή συμβαίνει χωρίς αντίστοιχη μείωση του εμπορίου με τους εμπορικούς εταίρους που δεν αποτελούν μέλη της περιφερειακής συμφωνίας τότε έχουμε δημιουργία εμπορίου. (Παπάζογλου, 2010, σ.116-117).

Η εκτροπή εμπορίου συμβαίνει όταν, εξαιτίας της διαφορετικής μεταχείρισης που έχουν οι εξω-περιφερειακοί εμπορικοί εταίροι, μειώνονται οι συναλλαγές με αυτούς και τη θέση τους την παίρνουν οι ενδοπεριφερειακές συναλλαγές. Εδώ λοιπόν ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών δεν έχει αυξηθεί, ένα μέρος του έχει απλά αντικατασταθεί. (Παπάζογλου, 2010, σ.116-117). Αν, επομένως,

η εκτροπή εμπορίου είναι μεγαλύτερη από τη δημιουργία εμπορίου, τότε η περιφερειακή συνεργασία δεν έχει κάποιο όφελος στην ευημερία των κρατών μελών.

2.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ

Σ' αυτό το σημείο, καλό θα ήταν να αποσαφηνίσουμε και κάποιες έννοιες που συχνά, όταν μιλάμε για διεθνή περιφερειακή ολοκλήρωση, χρησιμοποιούνται με εσφαλμένο τρόπο. Αναφερόμαστε στις έννοιες περιφέρεια, περιφερικότητα, περιφερισμός και περιφερειοποίηση².

Ξεκινώντας από τον όρο που αποτελεί τη βάση και για όλους τους άλλους ομόρριζους, με τη λέξη «περιφέρεια» αναφερόμαστε σε ένα σύνολο κρατών που λόγω γεωγραφικής εγγύτητας, γλωσσικών και πολιτισμικών κοινών, αντιμετωπίζονται ως σύνολο. Οι περιφέρειες, γράφει η Fawcett (2004, σ.432), «είναι ένα συνονθύλευμα κρατών, εδαφών, ομάδων, που έχουν παρόμοιες συμπεριφορές». Οι μονάδες που δημιουργούνται μπορεί να είναι μόνιμες ή παροδικές, θεσμοποιημένες ή μη. (Fawcett, 2004, σ.432). Μια περιφέρεια μπορεί να εξαφανιστεί και να επανεμφανιστεί καθώς μεταμορφώνεται εξαιτίας οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών παραγόντων. (κατά Levis & Wigen, Väyrynen, 2003, σ.3). Έτσι, οι περιφέρειες είναι δύσκολο να οριστούν, για το λόγο ότι έχουν υποστεί έναν μετασχηματισμό. «Η μια αλλαγή αφορά το σχετικό βάρος των διαφόρων επιπέδων, παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό αλλά και τους δεσμούς μεταξύ αυτών των επιπέδων και η δεύτερη την όλο και μεγαλύτερη διαφοροποίηση μεταξύ φυσικών περιφερειών και λειτουργικών περιφερειών».³ (Väyrynen, 2003, σ.26).

Σήμερα, οι ερευνητές αναγνωρίζουν, πάρα ταύτα, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν «φυσικές» περιφέρειες: οι ορισμοί της «περιφέρειας», ποικίλλουν ανάλογα με το συγκεκριμένο πρόβλημα ή την υπο διερεύνηση ερώτηση. Η περιφέρεια είναι κατά τους περισσότερους μια κοινωνική κατασκευή⁴ και όσοι την απαρτίζουν

² Ελλείπει σχετικής βιβλιογραφίας στα ελληνικά, οι όροι αυτοί έχουν μεταφραστεί από τις αγγλικές “region” (περιφέρεια), “regionness” (περιφερικότητα), “regionalism” (περιφερισμός) και “regionalisation” (περιφερειοποίηση).

³ Με το φυσικές περιφέρειες στο σημείο αυτό εννοούμε κυρίως τις γεωγραφικές περιφέρειες, ενώ οι λειτουργικές είναι αυτές που έχουν κοινό συμφέρον όσον αφορά την οικονομία, το περιβάλλον ή τον πολιτισμό.

⁴ Η άποψη ότι μια περιφέρεια αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή γεννήθηκε από τους κοντροκτιβιστές είναι και η πιο διαδεδομένη.

καθορίζουν και τα σύνορα αυτής. (Ravenhill, 2005, σ.117). Επιπλέον, είναι ευρέως αποδεκτό ότι το πώς οι πολιτικοί παράγοντες αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν την ιδέα μιας περιοχής και την έννοια της «περιφερικότητας» έχει μεγάλη σημασία: όλες οι περιοχές κατασκευάζονται κοινωνικά και πολιτικά και ως εκ τούτου αμφισβητούνται πολιτικά. (Hettne, 2005, σ.2)

Η έννοια της «περιφερικότητας» έχει χρησιμοποιηθεί έτσι ώστε να περιγραφεί μια κατάσταση κατά την οποία η διαδικασία της περιφερειοποίησης έχει προχωρήσει σε τέτοιο βαθμό που η περιφέρεια έχει σχηματίσει κάποια διακριτά χαρακτηριστικά. Κάτι ακόμη που προκύπτει από την έννοια της περιφερικότητας είναι ότι μια περιφέρεια δε χρειάζεται συγκεκριμένα σύνορα. Εξάλλου, τα σύνορα των οικονομικών και πολιτικών ζωνών δεν συμπίπτουν με τα εθνικά. (Väyrynen, 2003, σ.39-40). Όπως γράφει η Riggirozzi (2010, σ.4), κατά τους Hettne και Soderbaum, η περιφερικότητα «αντικατοπτρίζει το βαθμό των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών αλληλεπιδράσεων σε μια δεδομένη περιοχή, που τη διαχωρίζει από μια άλλη».

Το επίπεδο της περιφερικότητας μιας περιφέρειας μπορεί σταδιακά να αυξάνεται και να περάσει από τον «περιφερειακό χώρο» σε μια «θεσμοποιημένη πολιτεία» με μια μόνιμη δομή λήψης αποφάσεων και μεγαλύτερη ικανότητα ως παγκόσμιος δρών, να μιλάμε δηλαδή για την περιφέρεια ως δρώντα. (Riggirozzi, 2011, σ.3). Εξάλλου η περιφερικότητα είναι κάτι που πλάθεται και αλλάζει. (Fawcett, 2004, σ.434)

Την πιο μεγάλη σύγχυση όμως τη δημιουργούν οι όροι «περιφερισμός» και «περιφερειοποίηση». Η περιφερειοποίηση, θα έλεγε κανείς, προκύπτει από τις δυνάμεις της αγοράς και δε γίνεται από την πρόθεση των κρατών. Μπορεί, όπως και η παγκοσμιοποίηση άλλωστε, να συμβεί από αυθόρμητες δυνάμεις. Από την άλλη ο περιφερισμός είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγραφεί η πιο επίσημη διαδικασία. Μιλάμε δηλαδή για τη διαδικασία όπου τα κράτη συμφωνούν και θέτουν ένα συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο, μια διαδικασία δηλαδή η οποία ξεκινά από την πρόθεση των κρατών. Οι Payne και Gamble ορίζουν τον περιφερισμό ως «ένα έργο το οποίο το ηγείται ένα ή πολλά κράτη και είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να ανασυγκροτήσει ένα συγκεκριμένο περιφερειακό χώρο σύμφωνα με καθορισμένες

οικονομικές και πολιτικές γραμμές» (Payne & Gamble, 1996, σελ.2). Σύμφωνα με τους συγγραφείς, το «έργο» είναι πάντα υπό κατασκευή.

Επομένως, «αν η περιφερειοποίηση είναι η ανάπτυξη της οικονομικής αλληλεξάρτησης σε μια δεδομένη περιφέρεια, ο περιφερισμός αναφέρεται στην επίσημη διαδικασία όπου αναπτύσσεται διαπεριφερειακή συνεργασία μεταξύ κρατών» (Ravenhill, 2005, σ.117). Φυσικά οι δύο έννοιες δεν εκφράζουν δύο αντίθετες καταστάσεις που δε μπορούν να συνυπάρξουν. Είναι, τουναντίον, πολύ συνηθισμένο η μια κατάσταση να οδηγεί στην άλλη.

2.3 ΚΥΜΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΥ

Οι κινήσεις που έχουν γίνει παγκόσμια και όλο και εντείνονται έχουν να κάνουν με προσπάθειες περιφερισμού. Αυτές οι προσπάθειες μπορούν να χωριστούν σε τρία κύματα, αν και στη βιβλιογραφία συχνά το πιο πρόσφατο, τρίτο κύμα, εντάσσεται απλά στο δεύτερο. Αρκετοί συγγραφείς υποστηρίζουν ότι αποτελεί απλά μια συνέχεια του δεύτερου κύματος και ότι πρόκειται για ένα «νέο κύμα» ανοιχτού περιφερισμού, άλλοι ότι υπάρχουν στοιχεία που το διαφοροποιούν.

ΤΟ 1^ο ΚΥΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΥ: Ο «ΠΑΛΙΟΣ» Ή «ΚΛΕΙΣΤΟΣ» ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΣ.

Η αρχή αυτού του κύματος έγινε με ευρωπαϊκή πρωτοβουλία και αφορούσε τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών το 1960 κι έπειτα, το 1967, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι ενέργειες αυτές λειτούργησαν καταλυτικά για αντίστοιχες στο Νότο, όμως οι συμφωνίες που δημιουργήθηκαν εκεί είχαν διαφορετικό σημείο εκκίνησης. Οι εμπορικές συμφωνίες του Νότου είχαν ξεκινήσει από την επιθυμία να δοθεί μια ώθηση «στην πολιτική της υποκατάστασης των εισαγωγών σε περιφερειακό επίπεδο». (Cohn, 2009, σ.387).

Ο παλιός περιφερισμός είχε να κάνει με προσπάθειες που έγιναν έτσι ώστε τα κράτη να οργανώνονται για λόγους αμυντικούς στη διεθνή αγορά. Η επιθυμία τους ήταν να δυναμώσουν για να αντιμετωπίσουν τη διεθνή αγορά και η θεωρία που επικρατούσε ήταν κυρίως η μερκαντιλιστική, που διακρίνεται από εσωστρέφεια. Έτσι, οι συμφωνίες του κύματος αυτού χαρακτηρίζονταν από υψηλούς δασμούς και ρυθμιζόμενες αγορές (Riggirozzi, 2010, σ.4).

Η πιο σημαντική προσπάθεια που ξεκίνησε στη διάρκεια αυτού του κύματος και κατάφερε να διασωθεί ήταν, τελικά, μόνο αυτή που οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι έτσι το πρώτο κύμα χαρακτηρίζεται ανεπιτυχές εκτός Ευρώπης. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι η αποτυχία του κύματος αυτού είχε να κάνει και με την αντίθεση των ΗΠΑ, που εκείνη την περίοδο υποστήριζαν την πολυμέρεια κι όχι τις περιφερειακές συμφωνίες. (Cohn, 2009, σ.387-388)

ΤΟ 2^Ο ΚΥΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΥ: Ο «ΝΕΟΣ» Ή «ΑΝΟΙΧΤΟΣ» ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΣ

Ήδη από τη δεκαετία του 1980 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη ξεκίνησε μια νέα περίοδος περιφερειακής ολοκλήρωσης. Αν κι αυτό το νέο κύμα ολοκλήρωσης ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 1980, πιο ευρέως έλαβε χώρα κυρίως μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Είναι αξιοσημείωτη η δημιουργία περιφερειακών ενώσεων μετά την δημιουργία του ΠΟΕ. «Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου μείωσε την επιρροή του παγκόσμιου συστήματος στην περιφερειακή ασφάλεια και τις εθνικές αποφάσεις» (Väyrynen, 2003, σ. 28) και κάπως έτσι το τέλος του διπολικού συστήματος έδωσε μια νέα ώθηση στην περιφερειακή κυριαρχία.

Μιλάμε, λοιπόν, για τη δεκαετία 1990, όπου πια επικρατεί περισσότερο η έννοια της αλληλεξάρτησης. Κατά την περίοδο αυτή, τα κράτη αρχίζουν να κοιτούν προς τα έξω, αναπτύσσουν δηλαδή μια εξωστρεφή συμπεριφορά στρεφόμενα σε πιο νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Διακρίνονται λοιπόν δύο λόγοι που οδήγησαν σε αυτό το δεύτερο κύμα περιφερισμού. Ο ένας ήταν το τέλος του Ψυχρού Πολέμου που άνοιξε νέους δρόμους για συνεργασίες μεταξύ κρατών που πριν ανήκαν σε διαφορετικά «στρατόπεδα» και ο δεύτερος ήταν η συνεπακόλουθη αύξηση της αλληλεξάρτησης μαζί με την άνοδο του φιλελευθερισμού και την κυριαρχία του στους διεθνείς οργανισμούς (Ravenhill, 2005, σ. 127-128). Μια ακόμη διαφορά από το προηγούμενο είδος περιφερισμού είναι ότι κατά το δεύτερο κύμα την περιφερειοποίηση την ώθησαν, πέρα από τα κράτη, και μη κρατικοί δρώντες (Ruggirozzi, 2010, σ.3)

ΤΟ 3^Ο ΚΥΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΥ

Αυτό το κύμα έχει ξεκινήσει από το 2004 και μπορούμε να πούμε ότι είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ντόχα. Αναφέρεται συχνά και ως μέτα-ηγεμονικός και μέτα-νεοφιλελεύθερος περιφερισμός (Pastrana Buelvas, 2013, σ.445), αναφερόμενος στην επιθυμία πολλών περιφερειακών προσπαθειών να αντισταθούν στην αμερικανική ηγεμονία.

Στα πλαίσια αυτού παρατηρούμε, και ένα σχετικά νέο φαινόμενο, αυτό της ένωσης μιας περιφέρειας με μια άλλη. Μιλάμε για συμφωνίες που συνάπτονται τόσο μεταξύ κρατών που βρίσκονται σε διαφορετικά σημεία του κόσμου αλλά και για συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ υπάρχοντων περιφερειακών οργανισμών.

2.4 ΣΤΑΔΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Μιας και οι περιφερειακοί οργανισμοί χαρακτηρίζονται από διαφορετικό βαθμό ολοκλήρωσης καλό θα ήταν να γίνει και μια παρουσίαση των διαφόρων σταδίων⁵. Η χρήση της λέξης «στάδια» δεν πρέπει δημιουργεί την εντύπωση ότι ένα κράτος πρέπει να περάσει, κατ' ανάγκη, από χαμηλότερο στάδιο ολοκλήρωσης σε υψηλότερο. Η επιλογή του σταδίου ολοκλήρωσης είναι ανεξάρτητη από την ύπαρξη ή μη κάποιας άλλης συμφωνίας.

Ένα πρώτο βήμα προς την ολοκλήρωση είναι οι προνομιακές εμπορικές συμφωνίες, που αποτελούν την πλέον χαλαρή μορφή οικονομικής συνεργασίας. Με μια προτιμησιακή εμπορική συμφωνία αποδίδει ένα κράτος «μερική προτίμηση υπέρ μιας ομάδας εταίρων.(...) Αν οι διακρίσεις είναι μονομερείς, κάτι που συνηθίζεται όταν το κράτος υπερ του οποίου λειτουργούν οι ρυθμίσεις είναι Ελάχιστα Αναπτυσσόμενο, τότε μιλάμε για Προτιμησιακή Συμφωνία. (...) Αν είναι όμως αμοιβαίες, τότε μιλάμε για σύσταση Προτιμησιακής Εμπορικής Ζώνης» (Frankel, Stein & Wei, 1997, σ.12-13).

Το επόμενο στάδιο είναι η ελεύθερη ζώνη εμπορίου, όπου καταργούνται τόσο οι δασμοί όσο και τα μη δασμολογικά εμπόδια στα αγαθά και τις υπηρεσίες μεταξύ των μελών της, αλλά συνεχίζουν να έχουν μεταξύ τους διαφορετικές εμπορικές πολιτικές προς τις τρίτες χώρες. Ένα κράτος μέλος μιας τέτοια συμφωνίας, δηλαδή, είναι ελεύθερο να διαχειριστεί όπως επιθυμεί το εμπόριο με μη μέλη της ελεύθερης ζώνης. Επιπλέον, η ιδιότητα μέλους δεν είναι περιοριστική για ένα κράτος, αν αυτό επιθυμεί να συμμετάσχει και σε άλλη ζώνη ελεύθερου εμπορίου. Οι συμφωνίες αυτές έχουν λίγους περιορισμούς και αποτελούν την πιο εύκολη μορφή εμπορικών συμφωνιών, έτσι δεν προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι το 90% των περιφερειακών συνεργασιών είναι ζώνες ελεύθερου εμπορίου. (Ravenhill, 2005, σ.118).

⁵ Η κατηγοριοποίηση κατά Παπάζογλου, 2010, σ.114.

Επόμενο στάδιο αποτελεί η τελωνειακή ένωση όπου πλέον υπάρχει κοινό εξωτερικό δασμολόγιο και συνολικά κοινές πολιτικές όσον αφορά στο εμπόριο προς τις εξω-περιφερειακές χώρες. Ως εκ τούτου, μια εθνική κυβέρνηση περιορίζεται περισσότερο κι αυτό αποτελεί και μια εξήγηση στο γιατί οι διαπραγματεύσεις για μια τελωνειακή ένωση είναι πολύ πιο κοπιαστικές και χρονοβόρες.

Ένα περαιτέρω στάδιο ολοκλήρωσης είναι η κοινή αγορά, όπου έχουμε και ελεύθερη διακίνηση των συντελεστών παραγωγής. Εδώ, όπως είναι προφανές, καθένα από τα κράτη χρειάζεται να συνεργαστεί με τα υπόλοιπα της κοινής αγοράς σε περισσότερους τομείς πολιτικής. (Ravenhill, 2005, σ.118)

Το προτελευταίο στάδιο είναι η οικονομική ένωση όπου υπάρχει «ενοποίηση της οικονομικής πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών».(Παπάζογλου, 2010, σ.114). Μια οικονομική ένωση είναι μια κοινή αγορά που επιπλέον υιοθετεί ένα κοινό νόμισμα και εναρμονίζει τις νομισματικές, δημοσιονομικές και κοινωνικές της πολιτικές.(Ravenhill, 2005, σ.118) Μόνο η ΕΕ έχει φτάσει σε αυτό το στάδιο ολοκλήρωσης ως σήμερα. Ένα τελευταίο βήμα είναι η πολιτική ένωση που εκεί πλέον μπορούμε να μιλάμε για ένα ενιαίο κράτος ομοσπονδιακής μορφής. Μιλάμε για ένα υπερεθνικό κέντρο λήψης αποφάσεων, ένα στάδιο ολοκλήρωσης που ως ώρας αποτελεί στόχο μόνο της ευρωπαϊκής προσπάθειας ολοκλήρωσης.

3. Ο ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Είναι σημαντικό, όταν μιλάμε για την ευρύτερη περιοχή της Λατινικής Αμερικής, να έχουμε υπόψη μας ότι αναφερόμαστε σε χώρες που έχουν πάρα πολλά κοινά στοιχεία. Όλα τα κράτη είναι πρώην αποικίες κυρίως Ισπανών και Πορτογάλων. Κατά συνέπεια οι πολίτες τους μιλούν είτε την ισπανική είτε την πορτογαλική γλώσσα κι είναι σε μεγάλο βαθμό βαθιά Καθολικοί.

Η ολοκλήρωση της Λατινικής Αμερικής αποτελούσε όραμα πολλών με πιο γνωστό εκφραστή της επιθυμίας τον Simón Bolívar που ονειρευόταν μια Λατινοαμερικάνικη Ένωση. Αυτά τα σχέδια όμως ανατράπηκαν πολλές φορές εξαιτίας οικονομικών, γεωγραφικών και πολιτικών περιορισμών. (Bulher-Thomas, 1997, σ.230). Η Λατινική Αμερική είναι μια περιοχή όπου έλαβαν χώρα πολλοί πόλεμοι, πραξικοπήματα, οικονομικές και πολιτικές κρίσεις. Αυτοί είναι παράγοντες που φυσικά εμπόδισαν τη διαδικασία της περιφερειοποίησης. Ένα βασικό εμπόδιο ήταν, πάντα, η έλλειψη οικονομικών δεσμών (Bulher-Thomas, 1997, σ.230), κάτι που όμως ξεκίνησε να αλλάζει μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η κυρίαρχη θέση των ΗΠΑ οι οποίες συνεχίζουν να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην περιοχή. Το Δόγμα Μονρόε κατάφερε να νομιμοποιήσει και να βοηθήσει τη σφαίρα ειδικών συμφερόντων στο νότιο τμήμα της Αμερικανικής ηπείρου. Σήμερα σύγχρονο παράδειγμα της εξάρτησης της περιοχής αποτελεί το γεγονός ότι οι ΗΠΑ είναι ο κυριότερος καταναλωτής των προϊόντων της Λατινικής Αμερικής, και κάποια κράτη, όπως το Μεξικό, πραγματοποιούν το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών τους προς τις ΗΠΑ. (Ρουμελιώτης, 2009, σ.145)

Ένα αξιοπερίεργο χαρακτηριστικό της Λατινικής Αμερικής είναι ότι υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός οργανισμών που ουσιαστικά αλληλεπικαλύπτονται και πάραυτα συνυπάρχουν (Riggirozzi, 2010, σ.5). Αν και κάποιοι υποστηρίζουν ότι αυτό είναι ένδειξη της αδυναμίας των οργανισμών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, υπάρχει και αντίλογος. Σύμφωνα με αυτόν, η παράλληλη συμμετοχή σε διαφορετικούς οργανισμούς εξασφαλίζει σε ένα κράτος την καλύτερη προώθηση των συμφερόντων του. Αυτό συμβαίνει επειδή οι διαφορετικοί οργανισμοί το βοηθούν στο να προωθήσει συμφέροντα διαφορετικών τομέων.

Η περιφερειοποίηση στη Λατινική Αμερική ξεκίνησε, πιο διακριτά, κατά τις δεκαετίες 1950-1960. Παλαιότερα η περιοχή είχε προσπαθήσει να προχωρήσει την ολοκλήρωση, όταν τα κράτη έγιναν ανεξάρτητα, χωρίς όμως να σημειωθεί ιδιαίτερη πρόοδος. Όπως είδαμε και νωρίτερα, όταν μιλάμε για τον περιφερισμό των δεκαετιών 1950-1960, αναφερόμαστε στον «παλιό περιφερισμό». Το εμπόριο ήταν εκείνη την εποχή η κινητήρια δύναμη του περιφερισμού στη Λατινική Αμερική με λίγη ή καμία κοινωνικο-πολιτική προέκταση.

Αντίθετα όμως με την Ευρώπη, στη Λατινική Αμερική οι τάσεις περιφερισμού σε εκείνη τη χρονική στιγμή δεν ευοδώθηκαν. Οι λόγοι ήταν ο προστατευτισμός των οικονομιών και οι εντάσεις μεταξύ των κρατών. Ας μη λησμονούμε ότι οι χώρες της Λατινικής Αμερικής είχαν αυταρχικά καθεστώτα που δημιουργούσαν εμπόδια στις σχέσεις τους. Ένας επιπλέον λόγος ήταν ο σκεπτικισμός των ΗΠΑ για τις περιφερειακές αυτές προσεγγίσεις (Ravenhill, 2005, σ.132).

Παρ' όλα αυτά, αξίζει να αναφέρουμε τη δημιουργία της LAFTA/ALALC (Latin American Free Trade Association), το 1960, που αν και απέτυχε, έστρωσε το δρόμο για τη δημιουργία άλλων οργανισμών, όπως το Σύμφωνο των Άνδεων (Andean Pact)(Jovanovic, 1998, σ.324-325). Η LAFTA ιδρύθηκε από επτά κράτη με σκοπό την κατάργηση όλων των φραγμών ενδοπεριφερειακά. Στην Κεντρική Αμερική δημιουργήθηκε, το 1960, ένας παρόμοιος οργανισμός, η Central American Common Market (CACM) (Estevadeordal, 2012, σ.25). Ο οικονομικός προστατευτισμός και ο πολιτικός εθνικισμός έδρασαν έτσι ώστε να μην μπορέσουν να λειτουργήσουν αποδοτικά οι οργανισμοί αυτοί (Estevadeordal, 2012, σ.24). Η LAFTA έδειξε αδυναμία να πιάσει τον στόχο της ενδοπεριφερειακής απελευθέρωσης του εμπορίου, κάτι που προκάλεσε απογοήτευση (Bulher-Thomas, 1997, σ. 236).

Αργότερα, το 1980, η LAFTA αντικαταστάθηκε από την ALADI/LAIA (Latin American Integration Association), οργανισμό που υφίσταται ακόμη, με πιο ελαστικές δομές (Jovanovic, 1998, σ.324). Η ALADI εγκατέλειψε όλους τους ποσοτικούς στόχους για το ενδοπεριφερειακό εμπόριο και πια υποστήριζε μια πιο χαλαρή σύνδεση, με τα κράτη μέλη να δίνουν προνόμια η μια στην άλλη χωρίς να πρέπει να επεκταθούν σε όλες τις χώρες του οργανισμού. (Bulher-Thomas, 1997, σ.238). Κανείς από αυτούς τους οργανισμούς όμως, όσο δυναμικά και γεμάτοι προσδοκίες κι ενθουσιασμό ξεκίνησαν, δεν κατάφερε να απογειωθεί και να φέρει τα

αποτελέσματα που τα κράτη ανέμεναν. Επί παραδείγματι, κι όπως αναφέρει ο Peña (2015, σ.3), μια εξ αυτών, η Andean Pact, με τα χρόνια, έχασε την αποτελεσματικότητά της κι ακόμη και την νομιμότητά της. Μετά τον αρχικό ενθουσιασμό, ξεκίνησε η πτώση, με την αποχώρηση της Χιλής και την μετεξέλιξή της σε Andean Community of Nations.

Πλέον μιλάμε για το δεύτερο κύμα του περιφερισμού όπου κι εδώ, στη Λατινική Αμερική, υπήρχε η συνειδητοποίηση της κυριαρχίας της αγοράς. Κατά την περίοδο 1980-1990 οι Λατινικές οικονομίες είχαν φιλελευθεροποιηθεί. Ήταν η εποχή του Washington Consensus που είχε έρθει ως απάντηση στα προβλήματα της οικονομίας (Arenas-García, 2012, σ.45). Είχε πλέον αποδειχθεί ότι μια συνήθης τακτική του παρελθόντος, που χρησιμοποιήθηκε πολύ και από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, η υποκατάσταση των εισαγωγών για την τόνωση την οικονομίας, είχε αποτύχει έτσι αυτή αντικαταστάθηκε (Estevadeordal, 2012, σ.25). Προϊόν του δεύτερου κύματος ήταν η MERCOSUR, που ήρθε «ως απάντηση στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης» και «ως τρόπος για να αναπτύξουν τις οικονομίες» τους η Αργεντινή και η Βραζιλία και σκοπό είχε την προώθηση του εμπορίου και την προσέλκυση επενδύσεων (Arenas-García, 2012, σ.70-71). Την περίοδο αυτή οι ΗΠΑ βοήθησαν χώρες που είχαν πρόβλημα χρέους με το Brady Plan κι επίσης, αργότερα κι επί της κυβέρνησης Bush, ξεκίνησαν μια νέα πρωτοβουλία, την FTAA (Free Trade Area for the Americas) με σκοπό την υπογραφή μιας συμφωνίας το 2005 (Riggirozzi, 2011, σ.9) που θα έφερνε κοντά κράτη όλης της Αμερικανικής ηπείρου με κυρίαρχη ιδεολογία το φιλελευθερισμό.

Ακολούθησε μια περίοδος που η μια οικονομική κατάρρευση διαδεχόταν την άλλη στα κράτη της Λατινικής Αμερικής, τα οποία αναγκάστηκαν να προχωρήσουν σε μια σειρά οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Ο ανοιχτός περιφερισμός των 1980-1990, άρχισε να φθίνει προς το τέλος της δεκαετίας 1990. Τα οικονομικά προβλήματα σε πολλά κράτη της περιοχής οδήγησαν στην αποδυνάμωση της πίστης και στην εξασθένηση του ενθουσιασμού για το φιλελεύθερο μοντέλο και στην επάνοδο πιο εθνικιστικών πεποιθήσεων για την πολιτικής οικονομίας (Riggirozzi, 2010, σ.7). Πρέπει να προστεθεί ότι κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 οι οικονομικές πολιτικές που ακολουθούσαν κάποιες από τις χώρες της περιοχής

βασίζονταν στο Washington Consensus⁶. Η αποτυχία του μοντέλου αυτού οδήγησε στην ανάγκη για δημιουργία νέων θεσμών αλλά που «να βασίζονται στις αξίες και στις ιδέες του 21^{ου} αιώνα» (Arenas-García, 2012, σ.64).

Έτσι έλαβε χώρα στη Λατινική Αμερική το τρίτο κύμα περιφερισμού που χαρακτηρίζεται από μια προσπάθεια των νέων αριστερών, κατά βάση, κυβερνήσεων των κρατών της περιοχής να βρουν νέες πολιτικές. Είναι ο «νέος-ανοιχτός περιφερισμός». Σε αντίθεση με το παρελθόν, αυτός ο τύπος περιλαμβάνει και κοινωνικές διαδικασίες. Οι αριστερές και κεντροαριστερές κυβερνήσεις που σιγά σιγά αναδύθηκαν έφεραν στην επιφάνεια το πρόβλημα των ανισοτήτων και άρχισαν να δείχνουν νέους τρόπους, μακριά από τις ΗΠΑ (Arenas-García, 2012, σ.72). Προϊόντα αυτών των κινήσεων η ALBA (Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América / Bolivarian Alliance for the Peoples of Our America), η UNASUR (Unión de Naciones Suramericanas / Union of South American Nations) αλλά η Banco del Sur (Arenas-García, 2012, σ.73). Σύμφωνα με την Riggirozzi, (2011, σ.3), η ALBA και η UNASUR αντιπροσωπεύουν νέα και διαφορετικά σχέδια μιας μετα-ηγεμονικής, μετα-εμπορικής περιφερειακής τάξης. Στην διάρκεια αυτού του κύματος δημιουργήθηκε και η Pacific Alliance, η οποία όμως δε φέρει όλα τα χαρακτηριστικά του κύματος. Ναι μεν τα κράτη που την απαρτίζουν ηγούνται από αριστερές κυβερνήσεις, με δεδομένες τοποθετήσεις ως προς την κοινωνία και την οικονομία, αλλά από την άλλη χαρακτηρίζονται και από μια μεγάλη στροφή προς την απελευθέρωση του εμπορίου.

Αξίζει να προστεθεί, τέλος, ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται και μια άλλη αλλαγή, μια σημαντική βελτίωση των σχέσεων χωρών της Λατινικής Αμερικής με χώρες τις Ασίας, ειδικά με την Κίνα. Η Κίνα ήδη απορροφά το 10% των εξαγωγών κάποιων λατινοαμερικάνικων χωρών, βοηθώντας έτσι την βελτίωση τόσο του δημοσιονομικού όσο και του εμπορικού ισοζυγίου. (Ρουμελιώτης, 2009, σ.145). Αύξηση συναλλαγών παρατηρείται και με μια άλλη πολλά υποσχόμενη αναδυόμενη οικονομία, την Ινδία, η οποία, εκτός των άλλων εμπορικών δραστηριοτήτων, πραγματοποιεί και μεγάλο αριθμό άμεσων ξένων επενδύσεων στις χώρες της περιοχής, ειδικά στον τομέα της ενέργειας και της πληροφορικής. (Ρουμελιώτης,

⁶ Ένα γνωστό παράδειγμα είναι η Αργεντινή η οποία παρά την αρχική ώθηση που φάνηκε ότι έδωσαν οι πολιτικές αυτές στην οικονομία της στο πρώτο μισό της δεκαετίας μισό κατέληξε τελικά να κηρύττει χρεωκοπία στο τέλος του 2001.

2009, σ.146). Τα παραπάνω έχουν οδηγήσει τις ΗΠΑ σε μια προσπάθεια επαναδραστηριοποίησης στη Λατινική Αμερική, κάτι που είναι αρκετά προβληματικό, μιας και σε πολιτικό επίπεδο η διάσταση κάποιων εξ αυτών των κρατών με τις ΗΠΑ συνεχίζεται.

4. Η MERCOSUR

Ο πρώτος οργανισμός τον οποίον θα παρουσιάσουμε είναι η MERCOSUR μια από τις, μέχρι πριν κάποια χρόνια, πιο πετυχημένες προσπάθειες ολοκλήρωσης στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής. Αξίζει όμως να προστεθεί ότι παρότι, στην πορεία της, η MERCOSUR κατάφερε να σημειώσει αρκετές επιτυχίες, υπήρχε φόβος από το ξεκίνημά της για το αν θα μπορούσε, τελικά, να πετύχει. Αυτό γιατί συχνά αντίστοιχες προσπάθειες είχαν παρεμποδιστεί εξαιτίας της εσωστρέφειας που χαρακτήριζε τους συμμετέχοντες και η οποία είχε ως βάση την επιθυμία για «προστασία της εθνικής ασφάλειας». (Cohn, 2009, σ.419). Η χρονική περίοδος στην οποία συστάθηκε η MERCOSUR ήταν μια περίοδος αλλαγών, μετά από μια δεκαετία (1980-1990) πολιτικών αναταράξεων στην περιοχή, που οδήγησαν στην αντικατάσταση των δικτατοριών από εκλεγμένες κυβερνήσεις. Όπως γνωρίζουμε, ιδρύθηκε κατά το δεύτερο κύμα περιφερισμού σύμφωνα με τη γραμμή του «ανοιχτού» περιφερισμού. Η MERCOSUR, ένα πολλά υποσχόμενο βήμα εκείνη την περίοδο, έδινε την ελπίδα ότι οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν, εκτός των άλλων, να ανεξαρτητοποιηθούν μέσω αυτής πολιτικά και οικονομικά από τις ΗΠΑ. (Cohn, 2009, σ. 420)

4.1 Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ MERCOSUR

Η MERCOSUR⁷ (Mercado Común del Sur-Κοινή Αγορά του Νότου) ιδρύθηκε στις 26 Μαρτίου του 1991 με την υπογραφή της Συνθήκης της Ασουνσιόν⁸ (Tratado de Asunción) από τη Βραζιλία, την Αργεντινή, την Ουρουγουάη και την Παραγουάη. Έδρα του οργανισμού ορίστηκε το Μοντεβιδέο, πρωτεύουσα της Ουρουγουάης.

Τα σημερινά μέλη όμως έχουν αυξηθεί. Το 2012, επί Ούγκο Τσάβες, στον Οργανισμό προστίθεται ως πλήρες μέλος η Βενεζουέλα⁹, ενώ πλέον πλήρες μέλος είναι και η Βολιβία, από τις 17 Ιουλίου του τρέχοντος έτους (Rebossio, 2015). Οι διαπραγματεύσεις, δε, για την ένταξή της είχαν ξεκινήσει από τον Δεκέμβριο του

⁷ Mercado Común del Sul (MERCOSUL) στα πορτογαλικά.

⁸ Η Ασουνσιόν είναι πρωτεύουσα της Παραγουάης η οποία είναι κράτος μέλος του οργανισμού.

⁹ Η Βενεζουέλα είχε προηγουμένως αποχωρήσει από την Κοινότητα των Άνδεων (CAN), έναν άλλον λατινοαμερικάνικο περιφερειακό οργανισμό, λόγω διάστασης απόψεων όσο αφορά την σύναψη συμφωνιών με τις ΗΠΑ.

2012 και είχαν σταματήσει αρκετές φορές εξαιτίας της αντίθεσης της Παραγουάης (MercoPress, 2014 c). Τα συνδεδεμένα μέλη του Οργανισμού, τα οποία δεν έχουν πλήρη δικαιώματα ψήφου ούτε και πλήρη πρόσβαση στις αγορές των κρατών μελών της MERCOSUR, είναι έξι, η Χιλή, το Περού, η Κολομβία¹⁰, το Εκουαδόρ (Ισημερινός), η Γουϊάνα και το Σουρινάμ. Παρατηρητής είναι το Μεξικό. Ο οργανισμός έχει επίσης και «ρήτρα δημοκρατίας», με άλλα λόγια θέλει τα μέλη του να είναι κράτη με δημοκρατικό πολίτευμα. Η ρήτρα αυτή περιέχεται στο Πρωτόκολλο της Οουσουάια (Protocolo de Ushuaia). Ως επίσημες γλώσσες της MERCOSUR ορίστηκαν τα ισπανικά, τα πορτογαλικά και τα γκουαρανί αλλά γλώσσες εργασίας είναι μόνο οι δύο πρώτες.

Οι στόχοι της MERCOSUR είναι η ελεύθερη κυκλοφορία μεταξύ των κρατών μελών, προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και συντελεστών παραγωγής, μέσω της μείωσης των δασμολογικών και μη, εμποδίων. Στόχο αποτελεί, ήδη από την ιδρυτική συνθήκη, η καθιέρωση κοινού εξωτερικού δασμολογίου, καθώς και ο συντονισμός των θέσεων των κρατών μελών στα διεθνή οικονομικά φόρουμ (Tratado de Asunción. Ιδρυτική Συνθήκη MERCOSUR.) Επιπλέον ως στόχος αναφέρεται και η σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών, χωρίς όμως να έχει γίνει κάποια ιδιαίτερη κίνηση προς αυτόν τον τομέα. Φυσικά, όπως προκύπτει και από την παραπάνω ανάλυση του πώς και γιατί αναπτύχθηκαν πολλοί από τους περιφερειακούς οργανισμούς στη Λατινική Αμερική, άρρητος στόχος είναι η «αντίσταση» στον ηγεμονισμό των ΗΠΑ στην αμερικανική ήπειρο, κάτι που μόνο μέσω της ένωσης της ισχύος τους θεωρούν οι χώρες της ότι μπορούν να καταφέρουν.

Η MERCOSUR είναι βέβαια ένας οργανισμός που ξεκίνησε ως μια ελεύθερη ζώνη εμπορίου, ο σκοπός της δηλαδή ήταν πρωτίστως οικονομικός. Παρατηρείται όμως ότι την τελευταία δεκαετία όλο και περισσότερο ασχολείται με πολιτικά και κοινωνικά θέματα. Από την ανάγνωση των στόχων μπορεί κάποιος να διακρίνει πως μια βαθύτερη επιθυμία του οργανισμού είναι η σταδιακή του εξέλιξη σε κοινή αγορά και ίσως όχι μόνο. Εδώ όμως να τονισθεί ότι, κατά το τελευταίο διάστημα, παρατηρείται μια τάση μεταστροφής της MERCOSUR, μια ίσως διάθεση από-

¹⁰ Εδώ να παρατηρήσουμε για τα μέλη της Pacific Alliance τα εξής. Η Κολομβία, το Περού και η Χιλή είναι συνδεδεμένα μέλη της MERCOSUR. Οι δύο πρώτες γιατί ανήκουν στην CAN (Andean Community) κι έχουν συνδεθεί με τη MERCOSUR μέσω της UNASUR. Το δε Μεξικό είναι παρατηρητής.

πολιτικοποίησης. Αυτό συμβαίνει γιατί η έντονη πολιτικοποίηση οδήγησε τον οργανισμό σε στασιμότητα.

Το 1994 στην Ιδρυτική Συνθήκη προστίθεται ένα σημαντικό πρωτόκολλο, το πρωτόκολλο του Ούρο Πρέτο (Protocolo de Ouro Preto). Τα δύο βασικά στοιχεία αυτού είναι ότι θεσπίστηκαν οι θεσμοί του Οργανισμού, που σε μεγάλο βαθμό προσομοιάζουν σε αυτούς της Ε.Ε., αλλά και η επιβολή ενός κοινού εξωτερικού δασμού σε κάποια προϊόντα και υπηρεσίες, με τον οποίο η MERCOSUR πέρασε από το στάδιο της ελεύθερης ζώνης εμπορίου στο στάδιο της τελωνειακής ένωσης. Είναι σημαντικό λοιπόν να έχουμε υπόψη ότι τυπικά η MERCOSUR είναι μια τελωνειακή ένωση. Τυπικά πάντα, γιατί ουσιαστικά θα συμπεράνουμε ότι έχει ακόμη αρκετή απόσταση να διανύσει. Περισσότερο μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι αποτελεί ένα είδος ατελούς τελωνειακής ενώσεως με κάποια, λίγα, στοιχεία κοινής αγοράς.

Όσον αφορά στα όργανα που θεσπίστηκαν βάσει του Πρωτοκόλλου του Ούρο Πρέτο, τα πιο σημαντικά είναι τα εξής¹¹:

(1) Το Συμβούλιο της Κοινής Αγοράς (Consejo del Mercado Común): το Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για την προαγωγή και την υλοποίηση των διάφορων πολιτικών αλλά και για την προώθηση της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Το Συμβούλιο αυτό αποτελείται από τους Υπουργούς Οικονομικών και Εξωτερικών των κρατών μελών.

(2) Η Ομάδα της Κοινής Αγοράς (Grupo del Mercado Común): η Ομάδα αυτή είναι το εκτελεστικό όργανο της Συνθήκης και ασχολείται, πέρα από οικονομικούς τομείς, με τη μελέτη του εμπορίου, των μεταφορών, τεχνικούς κανόνες, αγροτικά θέματα κ.α.

(3) Η Επιτροπή Εμπορίου της MERCOSUR (Comisión de Comercio del MERCOSUR): η Επιτροπή αυτή είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής.

(4) Το Κοινοβούλιο της MERCOSUR (Parlamento del MERCOSUR): αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και έχει ως σκοπό τη δράση πάνω σε διάφορα ζητήματα, οικονομικά, θέματα θεσμών και δικαιοσύνης, διαπεριφερειακά κ.α.

(5) Το Συμβουλευτικό Οικονομικό-Κοινωνικό Φόρουμ (Foro Consultivo Económico-Social): το όργανο αυτό ασχολείται με την προώθηση του διαλόγου μεταξύ των

¹¹ Τα στοιχεία για τα όργανα έχουν ληφθεί από την επίσημη σελίδα του Οργανισμού, www.mercosur.int

εκπροσώπων διαφόρων οικονομικών αλλά και κοινωνικών ομάδων που έχουν όμως κοινά συμφέροντα.

(6) Η Γραμματεία της MERCOSUR (Secretaría del MERCOSUR)

Άλλα όργανα είναι:

(7) Το Μόνιμο Δικαστήριο Επιθεώρησης της MERCOSUR (Tribunal Permanente de Revisión del MERCOSUR)

(8) Το Διοικητικό-Εργασιακό Δικαστήριο της MERCOSUR (Tribunal Administrativo-Laboral del MERCOSUR)

(9) Το Κέντρο της MERCOSUR για την προώθηση Κράτους Δικαίου (Centro MERCOSUR de Promoción de Estado de Derecho).

Η προεδρία του οργανισμού εναλλάσσεται ανάμεσα στα κράτη μέλη κάθε έξι μήνες.

Σημαντικό είναι επίσης να προσθέσουμε ότι ο οργανισμός διαθέτει και Ταμείο, το FOCEM, το οποίο έχει συσταθεί για να χρηματοδοτεί προγράμματα που, σύμφωνα με τον οργανισμό, «προωθούν την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και τη μείωση των ασυμμετριών μεταξύ των μελών» (www.mercosur.int).

4.2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ MERCOSUR

Λαμβάνοντας υπόψη και τα δύο νέα μέλη (Βενεζουέλα και Βολιβία), η έκταση που καλύπτει η MERCOSUR είναι 14.869.755 χλμ², στην οποία διαμένουν 295.007.000 άνθρωποι. Συγκεντρώνει δε ΑΕΠ πάνω από 3,5 τρις \$ και είναι ο 4^{ος} μεγαλύτερος οικονομικός οργανισμός παγκοσμίως.¹²

Ανάμεσα στα μέλη του οργανισμού βρίσκονται δύο δυσανάλογα μεγάλες και δυνατές οικονομίες, η Βραζιλία και η Αργεντινή. Εκτός όμως από τα μεγέθη των δύο αυτών οικονομιών, έχει μεγάλη σημασία να λάβει κανείς υπόψη και τα μεγάλα αποθέματα φυσικών πόρων την περιοχής. Δεν είναι τυχαία εξάλλου η επιμονή της Βραζιλίας για την είσοδο της Βενεζουέλας στον οργανισμό, μιας χώρας με πολύ σοβαρά οικονομικά προβλήματα αλλά πολύ πλούσιας σε φυσικούς πόρους, πόρους που η βιομηχανική οικονομία της Βραζιλίας, χρειάζεται. Όλα αυτά μας οδηγούν στα προτερήματα που έχει αυτή η περιοχή και κατά συνέπεια η MERCOSUR. Αποτελεί

¹² 1^{ος} NAFTA, 2^{ος} EU, 3^{ος} ASEAN.

λοιπόν, όχι τυχαία, πόλο έλξης επενδύσεων και εξαιτίας των δύο μεγάλων χωρών (Βραζιλία και Αργεντινή) παρουσιάζει αξιόλογες δράσεις στη βιομηχανική παραγωγή.

Εικόνα: Βασικά στοιχεία των κρατών μελών της MERCOSUR.

Πηγή: www.mercosur.int

Πίνακας 1: Πληθυσμός σε εκατομμύρια, MERCOSUR, 2011-2014.

Country	2011	2012	2013	2014
Argentina	41,261	41,733	42,203	42,643
Bolivia	10,712	10,875	11,081	11,292
Brazil	197,397	199,242	201,033	202,769
Paraguay	6,562	6,673	6,786	6,901
Uruguay	3,369	3,381	3,392	3,404
Venezuela	29,072	29,517	29,985	30,457

Πηγή: www.imf.org

Εκτός από τη μεγάλη διαφορά τόσο σε έκταση, όσο και σε πληθυσμό μεταξύ της Αργεντινής και της Βραζιλίας και των υπόλοιπων χωρών, αξία έχει να δει κανείς την κατάταξη της κάθε μιας από αυτές τις χώρες βάσει του δείκτη ανθρώπινης

ανάπτυξης (HDI)¹³. Ο δείκτης αυτός έχει καθιερωθεί από τα Ηνωμένα Έθνη για να αντικατοπτρίζεται το επίπεδο ευημερίας κάθε χώρας κι έχουν δημιουργεί τέσσερις κατατάξεις για τις χώρες, πολύ υψηλού, υψηλού, μεσαίου και χαμηλού δείκτη. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία των χωρών που συμμετέχουν στη MERCOSUR.

Πίνακας 2: Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) στις χώρες-μέλη της MERCOSUR

Χώρα	2012	2013
Αργεντινή	0,806	0,808
Βενεζουέλα	0,763	0,764
Βολιβία	0,663	0,667
Βραζιλία	0,742	0,744
Ουρουγουάη	0,787	0,790
Παραγουάη	0,670	0,676

Πηγή: *Human Development Report 2014*, UNDP

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης μετριέται με μέγιστο το 1 και ότι υπολογίζεται βάσει του προσδόκιμου ζωής, της εκπαίδευσης και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μπορούμε να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα για την ανάπτυξη των χωρών. Παρατηρούμε ότι αρκετές βρίσκονται ακόμη πολύ χαμηλά στην κατάταξη, με την Παραγουάη και τη Βολιβία να είναι αυτές που κατέχουν τις χαμηλότερες θέσεις ανάμεσα στις χώρες της MERCOSUR αλλά να βρίσκονται επιπλέον αρκετά χαμηλά στην κατάταξη παγκοσμίως. Μάλιστα, σύμφωνα με τις τέσσερις κατατάξεις της UNDP, μόνο η Αργεντινή ανήκει στην πρώτη κατάταξη. Η Βραζιλία, η Βενεζουέλα και η Ουρουγουάη ανήκουν στη δεύτερη και η Παραγουάη με τη Βολιβία στην τρίτη.

Ο βαθμός απόκλισης όμως του δείκτη αυτού, σε συνάρτηση με τις διαφορές σε αρκετούς ακόμη, είναι ένα παραπάνω στοιχείο που μπορεί να εξηγήσει τις ισχυρές

¹³ Human Development Index. Είναι δείκτης που ουσιαστικά μετρά την ευημερία των κατοίκων μιας χώρας μετρώντας και άλλους παράγοντες πέρα από τους οικονομικούς, όπως την πρόσβαση στη μόρφωση, το προσδόκιμο ζωής και την παιδική θνησιμότητα. Είναι σαφές ότι ο δείκτης αυτός είναι χαμηλός για φτωχές χώρες αλλά όμως υπάρχουν και χώρες με χαμηλό HDI που οικονομικά είναι σε άνοδο ή ήδη ευημερούν.

διαφοροποιήσεις εντός του οργανισμού και τη συχνή διάσταση απόψεων σε πολιτικές που πρέπει να ακολουθηθούν. Από την άλλη, το θετικό στοιχείο που απορρέει από τον παραπάνω πίνακα είναι ότι υπάρχει μια σαφής βελτίωση σε όλες τις χώρες. Συγκεκριμένα η Αργεντινή ανήκει στην ομάδα των χωρών εκείνων που σύμφωνα με την UNPD έχουν υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης. Εδώ ερχόμαστε να παρατηρήσουμε ότι παρά το γεγονός ότι η μεγαλύτερη οικονομία μεταξύ όλων, και με την καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με τις υπόλοιπες, είναι η Βραζιλία, δεν είναι ανάμεσα στις χώρες με υψηλό HDI. Επομένως υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν ακόμη ώστε να αυξηθεί η ευημερία των πολιτών της, ακόμη κι αν θεωρείται μια από τις πιο σημαντικές ανερχόμενες οικονομίες. Μπορούμε επίσης να δούμε και το, όχι τόσο ενδεικτικό για το σύνολο της ευημερίας αλλά διαφωτιστικό, κατά κεφαλήν εισόδημα στις χώρες μέλη του οργανισμού.

Πίνακας 3: MERCOSUR, κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές σε USD, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Argentina	13540,013	14559,036	14739,596	12735,196
Bolivia	2253,089	2508,785	2786,963	2943,459
Brazil	13237,592	12106,002	11893,714	11572,700
Paraguay	3557,311	3736,945	4175,507	4379,273
Uruguay	14238,077	15200,265	16956,898	16882,456
Venezuela	10237,837	10108,760	7284,709	6771,915

Πηγή: www.imf.org

Από τον πίνακα αυτό συμπεραίνουμε ότι τα εισοδήματα των περισσότερων μελών είναι χαμηλά και δυστυχώς βαίνουν μειούμενα, κάτι που οφείλεται στην αδυναμία της περιοχής να βγει από την ύφεση.

Για να αποκτήσουμε μια καλύτερη εικόνα της οικονομικής κατάστασης των χωρών μελών της MERCOSUR ακολουθεί πίνακας με τον πληθωρισμό αλλά και τα ποσοστά ανεργίας.

Πίνακας 4: Πληθωρισμός σε μέσο όρο τιμών καταναλωτή των κρατών μελών της MERCOSUR επί τοις % και ποσοστά ανεργίας, 2011-2014

Country	Subject Descriptor	Units	2011	2012	2013	2014
Argentina	Inflation	Percent change	9,775	10,043	10,619	n/a
Argentina	Unemployment	% of total labor force	7,150	7,200	7,075	7,250
Bolivia	Inflation	Percent change	9,883	4,519	5,735	5,765
Bolivia	Unemployment	% of total labor force	3,837	3,229	4,000	4,000
Brazil	Inflation	Percent change	6,636	5,404	6,204	6,329
Brazil	Unemployment	% of total labor force	5,967	5,483	5,392	4,842
Paraguay	Inflation	Percent change	8,254	3,676	2,684	5,041
Paraguay	Unemployment	% of total labor force	5,600	5,800	5,400	5,500
Uruguay	Inflation	Percent change	8,093	8,098	8,575	8,877
Uruguay	Unemployment	% of total labor force	6,333	6,333	6,508	6,633
Venezuela	Inflation	Percent change	26,090	21,069	40,639	62,169
Venezuela	Unemployment	% of total labor force	8,204	7,823	7,470	7,990

Πηγή: www.imf.org

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε αρχικώς ότι τα ποσοστά ανεργίας στις χώρες αυτές κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα. Όσον αφορά τα ποσοστά του πληθωρισμού, παρατηρούμε το υψηλότερο πληθωρισμό της Βενεζουέλα αλλά και ότι συνολικά ο ρυθμός του πληθωρισμού είναι αυξητικός σε όλες τις χώρες πλην της Παραγουάης.

Σε αυτό το σημείο, έχοντας δει τα ποσοστά πληθωρισμού στις χώρες αυτές και έχοντας μια μικρή εικόνα για την οικονομία τους, είναι σημαντικό να δούμε επίσης αναλυτικά, κι όχι συνολικά όπως νωρίτερα, το ΑΕΠ της καθεμίας και τι τάσεις αυτό παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια.

Πίνακας 5: ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές των κρατών μελών MERCOSUR σε δις \$, 2011-2014

Country	Subject Descriptor	2011	2012	2013	2014
Argentina	GDP	558,681	607,596	622,054	543,061
Bolivia	GDP	24,135	27,282	30,883	33,237
Brazil	GDP	2613,061	2412,024	2391,029	2346,583
Paraguay	GDP	23,343	24,937	28,334	30,220
Uruguay	GDP	47,962	51,385	57,525	57,471
Venezuela	GDP	297,637	298,380	218,433	206,252

Πηγή: www.imf.org

Έτσι, παρατηρούμε ότι το συνολικό ΑΕΠ, υπολογισμένο στον πίνακα αυτό σε αμερικανικά δολάρια για ευκολία σύγκρισης, παρουσιάζει ανομοιογένεια. Είναι προφανής η δυσαναλογία στα μεγέθη, με τη Βραζιλία να έχει ΑΕΠ σχεδόν όσο οι υπόλοιπες χώρες συνολικά.

Τέλος, ας δούμε και τους ρυθμούς ανάπτυξης των κρατών του οργανισμού.

Πίνακας 6: Ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ (επί τοις %) των κρατών μελών της MERCOSUR, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Argentina	8.4	0.8	2.9	0.5
Bolivia	5.2	5.2	6.8	5.4
Brazil	3.9	1.8	2.7	0.1

Paraguay	4.3	-1.2	14.2	4.4
Uruguay	5.2	3.3	5.1	3.5
Venezuela	4.2	5.6	1.3	-4.0

Πηγή: <http://data.worldbank.org>

Εδώ φαίνεται και βάσει των στοιχείων πια, η επιβράδυνση των περισσότερων οικονομιών, κάτι που χαρακτηρίζει γενικά την περιοχή της Λατινικής Αμερικής.

Η MERCOSUR, όπως έχει ήδη ειπωθεί, δε μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ακριβώς στα στάδια της ολοκλήρωσης, μιας και ενώ έχει αρκετά στοιχεία συγκεκριμένου επιπέδου ολοκλήρωσης, στερείται κάποιων άλλων. Τυπικά βέβαια είναι μια τελωνειακή ένωση, αλλά απουσιάζει ένα, σε ισχύ, ενιαίο κοινό δασμολόγιο για όλα τα προϊόντα και υπηρεσίες. Από την άλλη, οργανισμός έχει επίσης και χαρακτηριστικά κοινής αγοράς, μιας και έχει περάσει και σε στάδιο ελεύθερης διακίνησης προσώπων και υπάρχουν επίσης κοινές πολιτικές σε συγκεκριμένους τομείς. Κάποιες, λοιπόν, ακόμη επιτυχίες της είναι ότι οι πολίτες των χωρών μελών μπορούν να ταξιδεύουν χωρίς βίζα κι έχουν γίνει μεταξύ τους συμφωνίες που αφορούν από την ελεύθερη μετακίνηση φοιτητών και εκπαιδευτικού προσωπικού (www.mercosur.int), μέχρι την καθιέρωση κοινού τύπου πινακίδων κυκλοφορίας των αυτοκινήτων (MercoPress, 2014 α).

4.3 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ Η MERCOSUR

Ως τώρα έχουμε αποκτήσει μια εικόνα των οικονομιών των χωρών που απαρτίζουν τη MERCOSUR. Για ένα τέτοιο οργανισμό όμως, σημασία έχει να δούμε τι έχει καταφέρει στον τομέα του εμπορίου.

Για τα ιδρυτικά μέλη της MERCOSUR, η μείωση των δασμών ξεκίνησε αμέσως μετά την υπογραφή της ιδρυτικής συνθήκης. Σύντομα, όμως, φάνηκε ότι η πλήρης κατάργησή τους ήταν μάλλον πολύ φιλόδοξη, μιας και υπήρξαν πολλές αντιδράσεις με κάποιες βιομηχανίες που επιθυμούσαν μεγαλύτερο προστατευτισμό. Οι αντιδράσεις αυτές οδήγησαν στην απόφαση να συμπεριληφθούν στο πρωτόκολλο του Ούρο Πρέτο εξαιρέσεις για ευαίσθητες επιχειρήσεις, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία και η βιομηχανία ζάχαρης (Global Envision, 2005). Ακόμη

περισσότερες προστέθηκαν μετά την κρίση στη Βραζιλία και την υποτίμηση του εθνικού της νομίσματος, ρεάλ το 1999, αλλά και την χρεωκοπία και επακόλουθη υποτίμηση του πέσο στην Αργεντινή το 2001-2002.

Τα κράτη μέλη του οργανισμού έχουν κοινό εξωτερικό δασμό σε 9.000 προϊόντα (Arancel Externo Común), ο οποίος κυμαίνεται από 0-20%. Από το 2010 υπάρχει, τυπικά, και ο Código Aduanero Común, δηλαδή ένα κοινό εξωτερικό δασμολόγιο, που ακόμη δεν είναι σε ισχύ μιας και δεν έχει ενσωματωθεί στα εσωτερικά δίκαια των χωρών. Μεταξύ τους φυσικά οι χώρες της MERCOSUR έχουν καταργήσει τόσο τους δασμούς όσο και τα μη δασμολογικά εμπόδια. Εδώ πρέπει να προστεθεί όμως ότι για να εξαχθεί ένα προϊόν από κράτος μέλος που να χαίρει των προτερημάτων των ρυθμίσεων πρέπει να συνοδεύεται από ένα ειδικό πιστοποιητικό προέλευσης (www.mercosur.int).

Ανάμεσα στις επιτυχίες της MERCOSUR συμπεριλαμβάνεται ο τετραπλασιασμός του εμπορίου, η σύναψη πληθώρας συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου και μια μεγάλη προσέγγιση με έναν σημαντικό εμπορικό εταίρο, την ΕΕ.

Η σημαντική αύξηση του συνολικού του εμπορίου δε σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι συνοδεύεται αναγκαστικά και από πλεονασματικά ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών. Έτσι πριν αναλύσουμε περαιτέρω τις εμπορικές ροές του οργανισμού, ακολουθεί πίνακας με τα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών των κρατών μελών του για τα δύο τελευταία χρόνια. Στον πίνακα αυτό παρατηρούμε ότι τα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών καταγράφονται θετικά (πλεονασματικά) για τη Βολιβία, την Παραγουάη και τη Βενεζουέλα αλλά αρνητικά (ελλειμματικά) για τη Βραζιλία, την Αργεντινή και την Ουρουγουάη.

Πίνακας 7: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών των κρατών μελών της MERCOSUR, 2012-2014

Country	Subject Descriptor	Units	Scale	2012	2013	2014
Argentina	Current account balance	U.S. dollars	Billions	-1,238	-4,946	-4,409
Argentina	Current account balance	Percent of GDP		-0,205	-0,810	-0,822
Bolivia	Current account balance	U.S. dollars	Billions	2,259	1,012	0,874
Bolivia	Current account balance	Percent of GDP		8,284	3,283	2,565

Brazil	Current account balance	U.S. dollars	Billions	-54,249	-81,075	-79,633
Brazil	Current account balance	Percent of GDP		-2,413	-3,610	-3,548
Paraguay	Current account balance	U.S. dollars	Billions	-0,231	0,622	0,319
Paraguay	Current account balance	Percent of GDP		-0,925	2,141	1,018
Uruguay	Current account balance	U.S. dollars	Billions	-2,709	-3,144	-3,631
Uruguay	Current account balance	Percent of GDP		-5,418	-5,644	-6,531
Venezuela	Current account balance	U.S. dollars	Billions	11,016	11,394	15,871
Venezuela	Current account balance	Percent of GDP		3,692	5,016	7,585

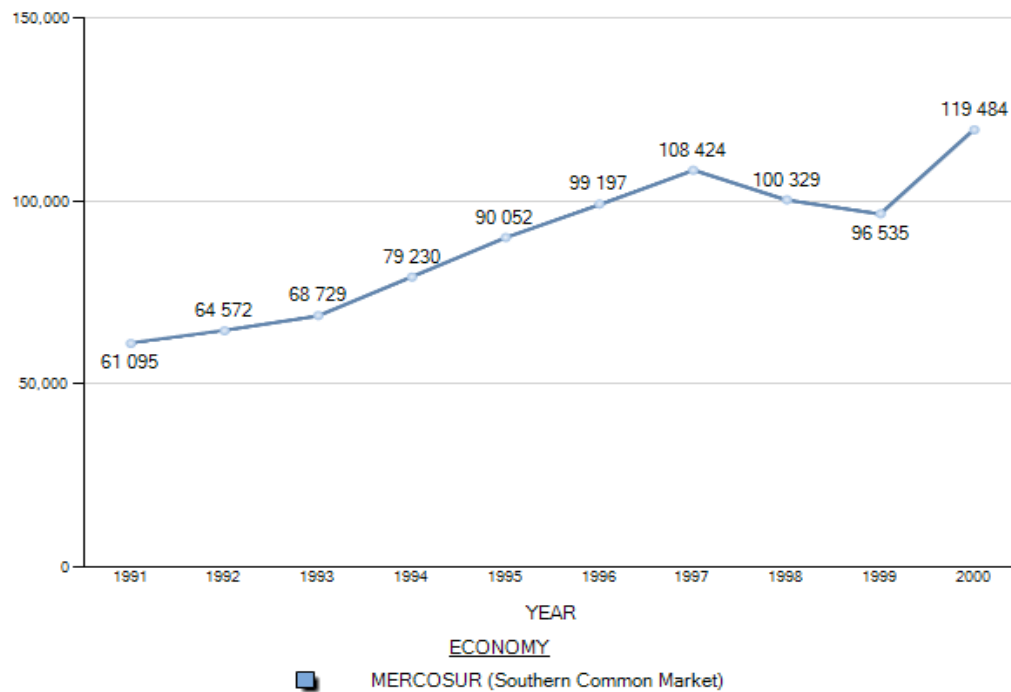
Πηγή: www.imf.org

4.3.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ MERCOSUR

Όπως ειπώθηκε, μια από τις μεγάλες επιτυχίες της MERCOSUR είναι η αύξηση των εμπορικών συναλλαγών.

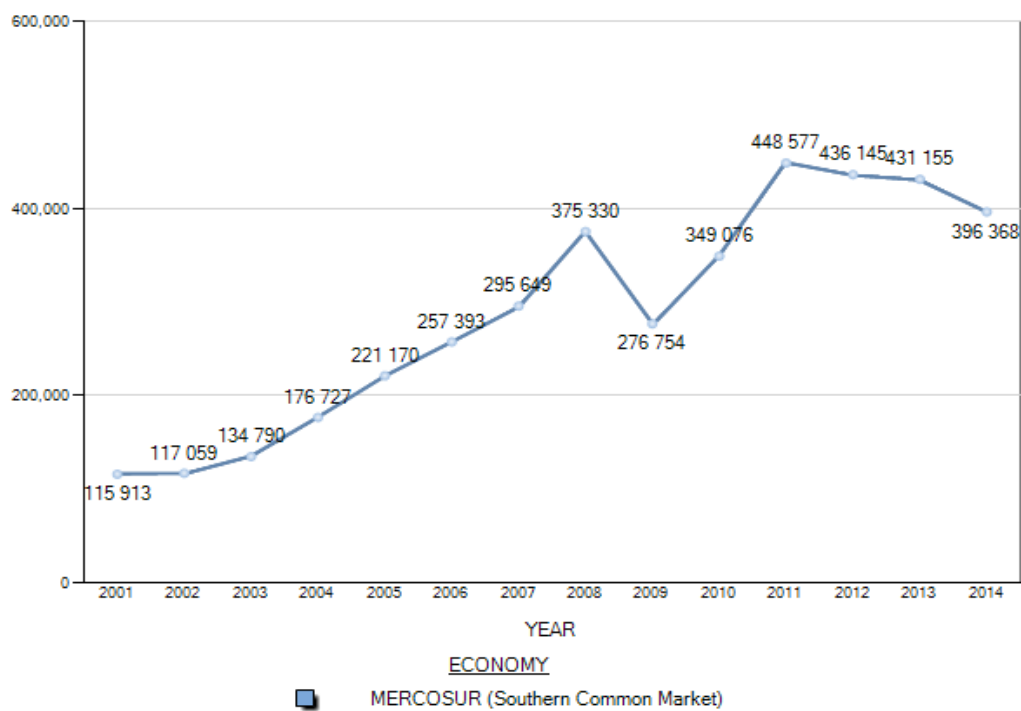
Στα ακόλουθα διαγράμματα παρατηρούμε ειδικά την αύξηση των εξαγωγών των κρατών του οργανισμού για την περίοδο από τη χρονιά της ίδρυσής του ως σήμερα.

Διάγραμμα 2: Οι εξαγωγές της MERCOSUR για το διάστημα 1991-2000, σε εκατομμύρια USD (\$)

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Διάγραμμα 3: Οι εξαγωγές της MERCOSUR για το διάστημα 2001-2014, σε εκατομμύρια USD (\$)

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Το εμπόριο με τον υπόλοιπο κόσμο αντικατοπτρίζεται και στον Πίνακα 8, όπου παρατηρούμε μια αύξηση των εμπορικών συναλλαγών της τάξης του 10% για το 2012, ενώ το 2009, κάτω από την επίδραση της παγκόσμιας κρίσης, καταγράφηκε υποχώρηση -23,4%.

Πίνακας 8: Το εμπόριο της MERCOSUR με τον κόσμο, 2008-2012

Mercosur (5), Trade with World								
Total Goods: Trade flows and balance, annual and quarterly data								
Source Eurostat IMF								
Period	Imports		Exports		Balance		Total trade	
	Value (Mio €)	Growth* (%)	Value (Mio €)	Growth* (%)	Value (Mio €)	Growth* (%)	Value (Mio €)	Growth* (%)
Annual data								
2008	177,501		220,782		43,281		398,283	
2009	136,779	-22.9	168,143	-23.8	31,364	-27.5	304,922	-23.4
2010	194,651	42.3	224,041	33.2	29,390	-6.3	418,692	37.3
2011	232,002	19.2	275,365	22.9	43,363	47.5	507,368	21.2
2012	267,648	15.4	290,477	5.5	22,829	-47.4	558,126	10.0
Quarterly data								
2012Q1	60,335		65,193		4,858		125,527	
2012Q2	69,923	15.9	72,632	11.4	2,709	-44.2	142,554	13.6
2012Q3	69,997	0.1	78,914	8.7	8,918	229.2	148,911	4.5
2012Q4	67,576	-3.5	73,921	-6.3	6,345	-28.9	141,498	-5.0
2013Q1	62,956	-6.8	60,692	-17.9	-2,263	-135.7	123,648	-12.6

Πηγή: European Commission, 2014

Οι δέκα σημαντικότεροι εταίροι της MERCOSUR είναι, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί, η ΕΕ, οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Νότια Κορέα, το Μεξικό, η Ιαπωνία, η Νιγηρία, η Χιλή, η Ινδία και η Κολομβία¹⁴, όσον αφορά τις εισαγωγές του οργανισμού. Όσον αφορά τις εξαγωγές, οι δέκα κυριότεροι εταίροι είναι, η ΕΕ, οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Ινδία, η Χιλή, η Ιαπωνία, οι Ολλανδικές Αντίλλες, η Σιγκαπούρη, η Νότια Κορέα και η Κολομβία (European Commission, 2014).

¹⁴ Παρατηρούμε ότι ανάμεσά βρίσκονται τρία από τα κράτη μέλη της MERCOSUR.

Πίνακας 9: Οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της MERCOSUR 2012

Total Goods: Top trading partners 2012

Source Eurostat IMF

Imports			Exports			Total trade		
Partner	Value	Share in World	Partner	Value	Share in World	Partner	Value	Share in World
	(Mio €)	(%)		(Mio €)	(%)		(Mio €)	(%)
World	267,648	100.0	World	290,477	100.0	World	558,126	100.0
1 European Union ...	58,439	21.8	1 European Union ...	52,402	18.0	1 European Union ...	110,841	19.9
2 USA	54,019	20.2	2 USA	52,375	18.0	2 USA	106,394	19.1
3 China	47,864	17.9	3 China	48,344	16.6	3 China	96,209	17.2
4 South Korea	9,400	3.5	4 India	13,752	4.7	4 India	18,895	3.4
5 Mexico	9,028	3.4	5 Chile	7,795	2.7	5 Japan	15,938	2.9
6 Japan	8,569	3.2	6 Japan	7,369	2.5	6 South Korea	14,086	2.5
7 Nigeria	7,485	2.8	7 Netherlands Ant...	6,599	2.3	7 Mexico	13,324	2.4
8 Chile	5,499	2.1	8 Singapore	5,039	1.7	8 Chile	13,294	2.4
9 India	5,143	1.9	9 South Korea	4,686	1.6	9 Nigeria	8,542	1.5
10 Colombia	3,669	1.4	10 Colombia	4,366	1.5	10 Colombia	8,034	1.4
1 European Union ...	58,439	21.8	1 European Union ...	52,402	18.0	1 European Union ...	110,841	19.9

World trade: excluding intra-region trade

Top partners: excluding region member states

Πηγή: European Commission, 2014

Μιας και όπως προκύπτει από τα στοιχεία, υπάρχει μεταξύ MERCOSUR και ΕΕ μια ιδιαίτερη σχέση, θα ακολουθήσει μια μεγαλύτερη ανάλυση αυτής.

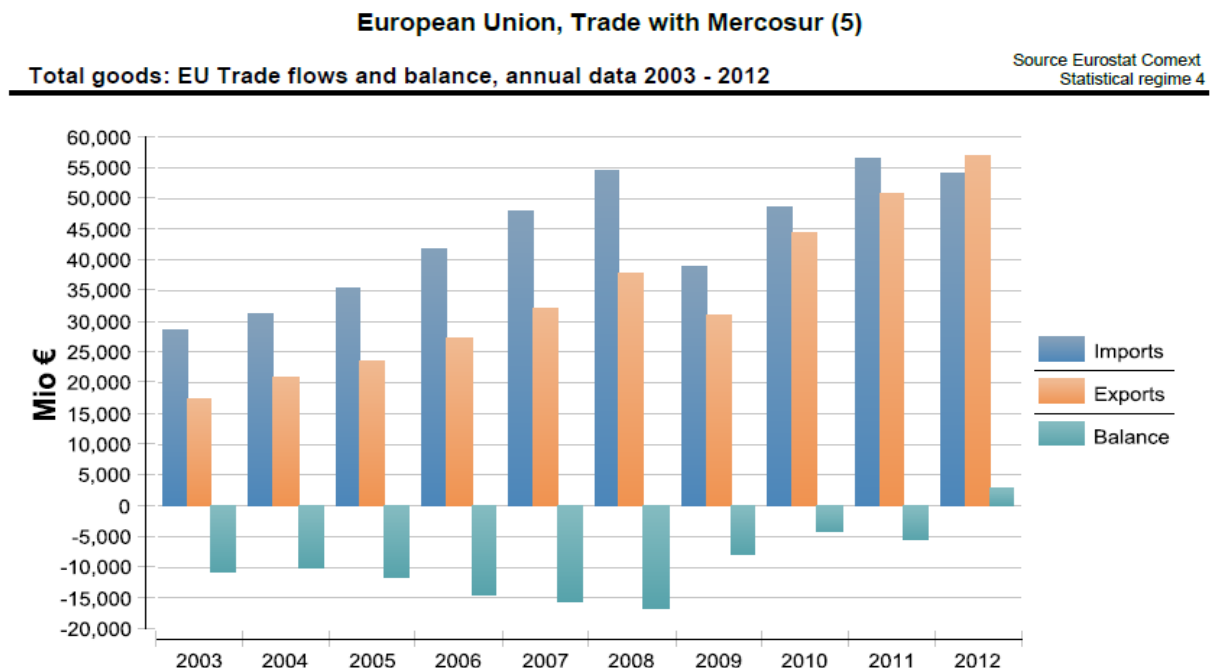
4.3.2 MERCOSUR ΚΑΙ ΕΕ

Η ΕΕ έχει υποστηρίξει πολλές φορές τις πρωτοβουλίες του λατινοαμερικάνικου αυτού οργανισμού και κάνει προσπάθειες ενδυνάμωσής του. Το 1995 οι δύο οργανισμοί υπέγραψαν μια Συμφωνία-Πλαίσιο Διαπεριφερειακής Συνεργασίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1999 (European Union, European External Action Service).

Ένα χρόνο αργότερα, το 2000, ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για μια νέα συμφωνία που θα αφορούσε θέματα όπως η συνεργασία και το εμπόριο. Οι διαπραγματεύσεις όμως αυτές σταμάτησαν τέσσερα χρόνια αργότερα εξαιτίας βασικών διαφορών στο θέμα του εμπορίου. Οι πολιτικές σχέσεις όμως συνεχίστηκαν και μάλιστα το 2008 υπεγράφη συμφωνία πάνω στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της ανανεώσιμης ενέργειας. Όσο για τις διαπραγματεύσεις για το εμπόριο, αυτές συνεχίστηκαν, μετά από δετή διακοπή, με σκοπό μια ολοκληρωμένη εμπορική συμφωνία που εκτός από το εμπόριο βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων, θα περιλάμβανε και τις υπηρεσίες αλλά και πολλά άλλα που αφορούν στη διευκόλυνση του εμπορίου.

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, η ΕΕ είναι ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της MERCOSUR και οι εμπορικές ροές μεταξύ τους συνεχώς αυξάνονται. Άξιο παρατήρησης είναι ότι πλέον οι εξαγωγές της ΕΕ προς τη MERCOSUR είναι περισσότερες από τις εισαγωγές της από αυτήν, οι οποίες παρουσιάζουν μια μικρή πτώση, κι έτσι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, όσον αφορά το εμπόριο με τον συγκεκριμένο οργανισμό, είναι πλέον πλεονασματικό για την ΕΕ ενώ ως το 2011 ήταν ελλειμματικό.

Διάγραμμα 4: Εμπορικές ροές μεταξύ ΕΕ και MERCOSUR, 2003-2012.

Πηγή: European Commission, 2014

Οι συζητήσεις για μια εμπορική συμφωνία συνεχίζονται, χωρίς όμως να έχει ακόμη υπάρξει κάποιο αποτέλεσμα με τη Βενεζουέλα να απέχει από τις συζητήσεις αυτές εξαιτίας της πολύ άσχημης οικονομικής της κατάστασης. Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων το 2013, πηγή διαφωνιών υπήρξαν τόσο θέματα του αγροτικού τομέα, ένας τομέας που φοβίζει τις χώρες της ΕΕ στην περίπτωση ανοίγματος των αγορών τους στα προϊόντα της Νότιας Αμερικής, όσο και το θέμα της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας που ανησυχεί τις χώρες της MERCOSUR.

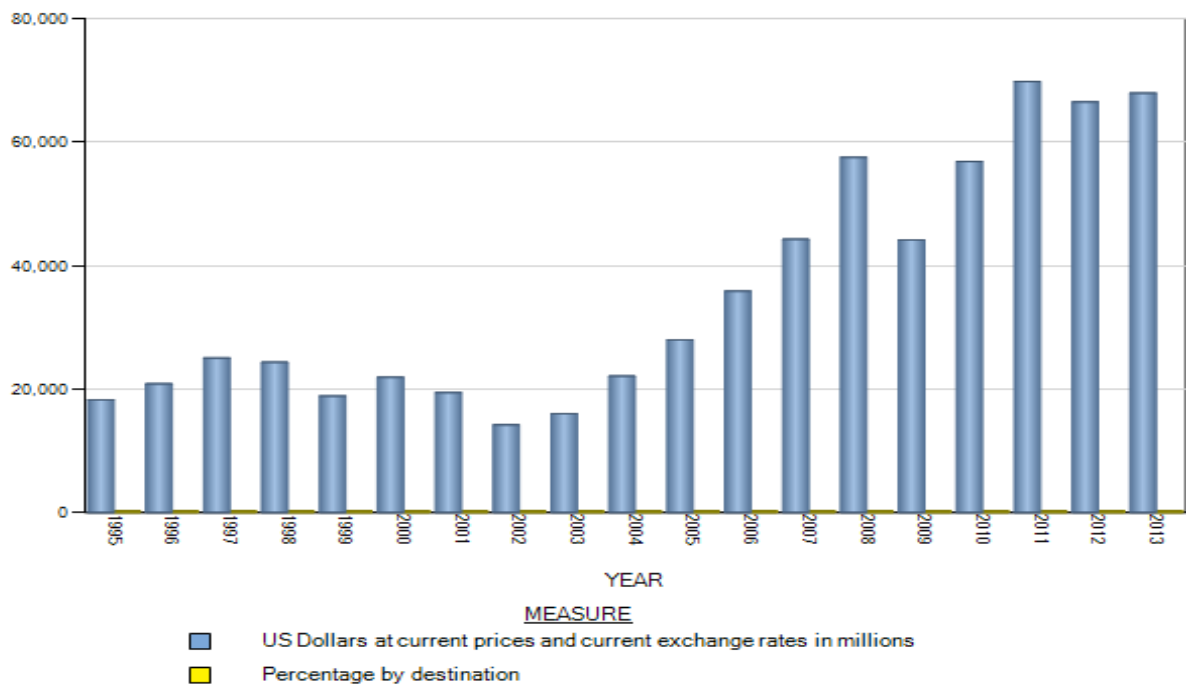
Το τελευταίο διάστημα, στο περιθώριο των συζητήσεων, γίνονται διάφορες προσεγγίσεις από την πλευρά κάποιων κρατών της MERCOSUR, όπως η προσέγγιση που έγινε από την πλευρά της Ουρουγουάης για μονομερή συμφωνία (MercoPress, 2015 b) ή η προσέγγιση του Βελγίου από τη Βραζιλία για την επίτευξη μιας συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και MERCOSUR (MarcoTradeNews, 2015). Αν και έχει γίνει επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων, και πάλι η συμφωνία εμποδίζεται από την στάση της Αργεντινής (MercoPress, 2015 e). Παρόλ' αυτά η προσπάθεια δεν έχει εγκαταλειφθεί.

4.3.3 ΤΟ ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ MERCOSUR

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο άρχισε να αναπτύσσεται ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Εως το 1998 οι εξαγωγές της Αργεντινής στην περιοχή αυξήθηκαν, φτάνοντας στο 21,6% και της Βραζιλίας επίσης, φτάνοντας στο 18,2%. Το ίδιο ίσχυσε και για τις πιο μικρές χώρες του οργανισμού. Η διαφορά μεταξύ ένδο και έξω περιφερειακού εμπορίου ήταν μεγαλύτερη για τη Βραζιλία μιας και οι εξαγωγές στη MERCOSUR τριπλασιάστηκαν σε σχέση με εκείνες στον υπόλοιπο κόσμο (Bouzas, Da Motta Veiga & Torrent, 2002, σ.23).

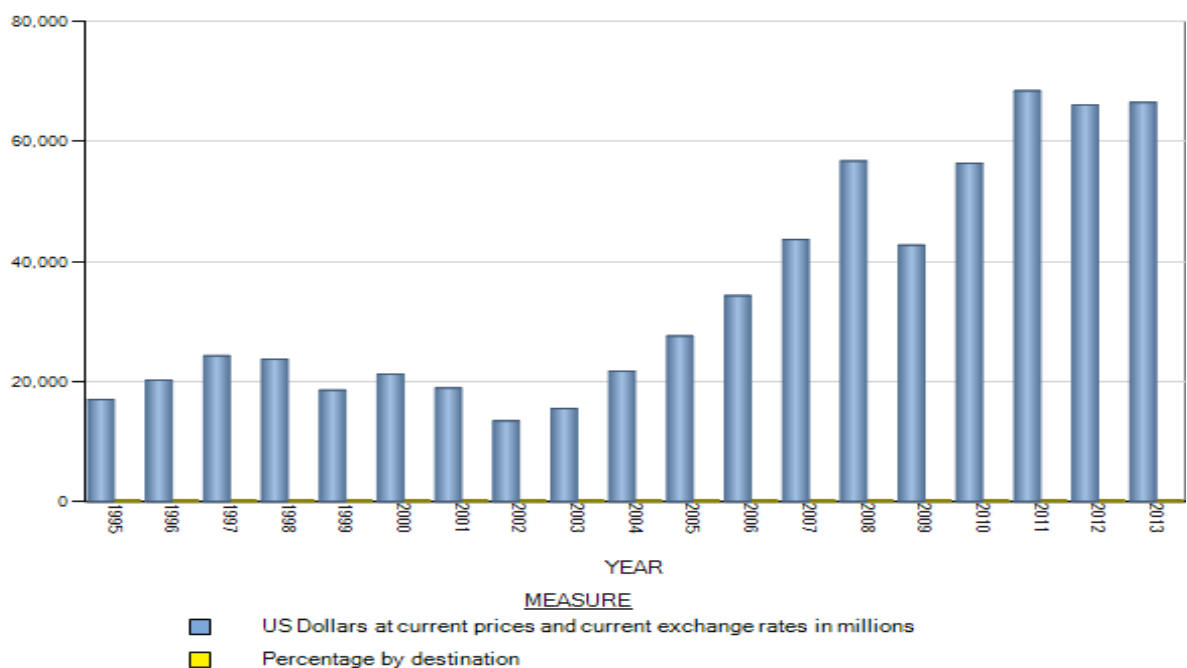
Εάν, λοιπόν, κάποιος παρατηρήσει τα διαγράμματα που ακολουθούν, θα διαπιστώσει ότι τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές μεταξύ των χωρών του οργανισμού, έχουν αυξηθεί, αν και έχουν παρουσιάσει αρκετές διακυμάνσεις.

Διάγραμμα 5: Ενδοπεριφερειακό εμπόριο, Εξαγωγές σε \$, 1995-2013

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Διάγραμμα 6: Ενδοπεριφερειακό εμπόριο, Εισαγωγές σε \$, 1995-2013

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Κανείς δε μπορεί να αμφισβητήσει τη σαφή αύξηση των εμπορικών ροών ανάμεσα στις χώρες της MERCOSUR. Αυτό όμως που προβληματίζει και έχει άμεση σχέση και με την πορεία του οργανισμού, είναι η πτώση που καταγράφεται μετά το 2011. Ένα δεδομένο που δεν υπάρχει στα παραπάνω διαγράμματα είναι ότι το διμερές εμπόριο μεταξύ της Βραζιλίας και της Αργεντινής, των δύο πιο σημαντικών εμπορικών εταίρων εντός του οργανισμού, μειώθηκε κατά 21,2% το 2014, με ένα έλλειμμα για την Αργεντινή της τάξης των 139 εκ. \$ (MercoPress, 2015 a). Ακόμη πιο απαισιόδοξη είναι η πιο πρόσφατη μέτρηση που δείχνει τη συνεχιζόμενη πτώση του συνολικού ενδοπεριφερειακού εμπορίου, το οποίο έχει πια συρρικνωθεί τόσο ώστε να εκπροσωπεί ένα απογοητευτικό 14% του συνολικού εμπορίου του οργανισμού (MercoPress, 2015 c). Ένα παράδειγμα που μπορεί να είναι ενδεικτικό των αδυναμιών που υπάρχουν στη MERCOSUR και που περιορίζουν το εμπόριο στο εσωτερικό της είναι η αυτοκινητοβιομηχανία που αποτελεί το 25% του ενδοπεριφερειακού εμπορίου. Ο κλάδος αυτός ελέγχεται, με αποτέλεσμα ένα κράτος μέλος της MERCOSUR να μπορεί να εξάγει μόνο όσο εισάγει. (Cohn, 2009, σ.420-421)

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της MERCOSUR σαφώς έχει κάποια εμπόδια. Κάποια από αυτά είναι οι μεγάλες ασυμμετρίες μεταξύ των χωρών που οφείλονται στο διαφορετικό βαθμό οικονομικής ανάπτυξης, τεχνολογικής προόδου, μεγέθους πληθυσμού κ.α. Εξαιτίας των διαφορών στις μεθόδους γεωργικής εκμετάλλευσης, στις υποδομές, στις υπηρεσίες, στα οικονομικά συστήματα, οι χώρες αυτές εμφανίζουν εξίσου μεγάλες διαφορές στην παραγωγικότητα. Σημαντικό πρόβλημα επίσης είναι ότι στις χώρες αυτές οι κύκλοι παραγωγής συμπίπτουν, εμποδίζοντας έτσι τη συμπληρωματικότητα. Τα προϊόντα των χωρών αυτών είναι κατά βάση ανταγωνιστικά παρά συμπληρωματικά (www.monografias.com).

Είναι ζωτικής σημασίας για την βιωσιμότητα του οργανισμού να βρεθούν τρόποι για να αυξηθεί το ενδοπεριφερειακό εμπόριο, που όπως είπε και ο Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου της Αργεντινής, Jorge Capitanich, «αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση της MERCOSUR» (www.monografias.com).

4.3.4 ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ MERCOSUR

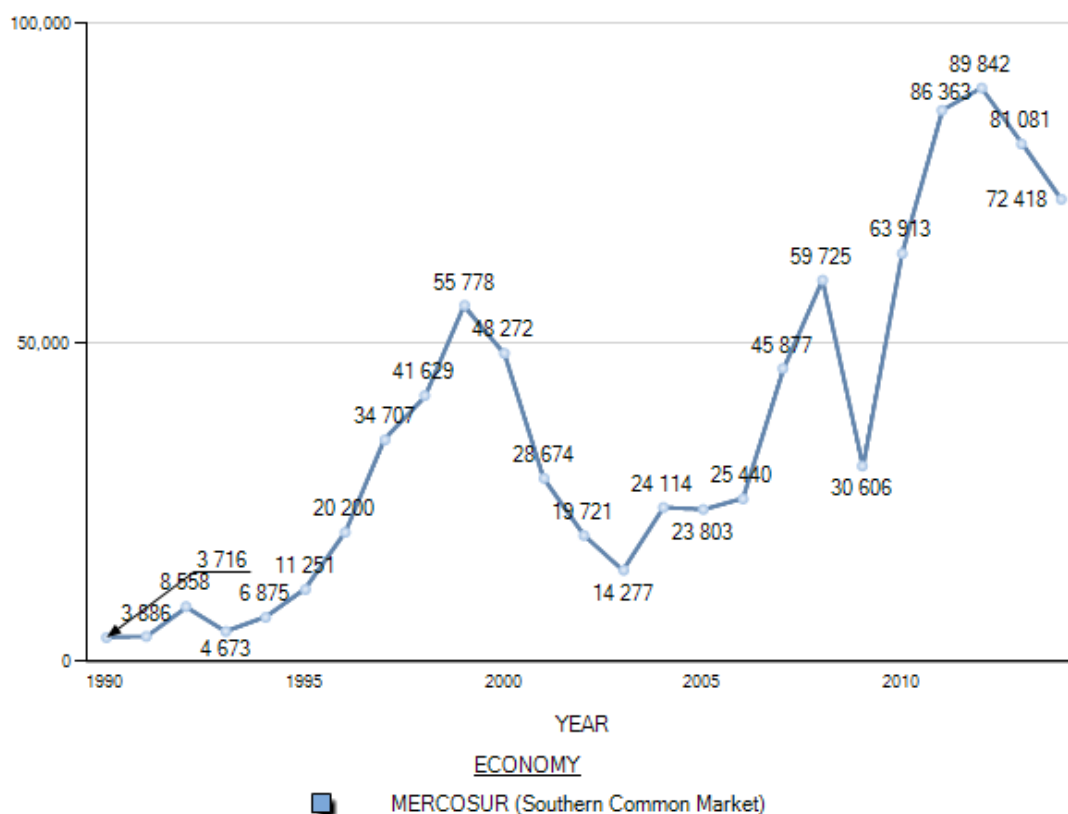
Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις παρουσίασαν μια μεγάλη αύξηση στις χώρες της MERCOSUR κατά τη δεκαετία 1990 και ειδικά μεταξύ 1995 και 1999 (UNCTAD Secretariat, 2012, σ.14). Από 3,6 δις \$, το 1991, έφτασαν στα 44,9 δις \$ το 2000. Μπορεί να πει βέβαια κανείς, ότι οι ΑΞΕ στην περιοχή, ακολούθησαν τη γενική τάση της δεκαετίας που χαρακτηρίστηκε από μια έκρηξη στην αύξηση των ΑΞΕ παγκοσμίως. Σημαντικότερες πηγές ΑΞΕ ήταν η ΕΕ και οι ΗΠΑ αλλά επίσης, αν και σε μικρότερο βαθμό, η Ισπανία και η Χιλή. Οι λόγοι που παρουσίασαν αύξηση κατά την περίοδο εκείνη ήταν διότι υπήρχε στις χώρες της περιοχής, κυρίως στην Αργεντινή και τη Βραζιλία, μακροοικονομική σταθερότητα, μεγέθυνση της οικονομίας, απελευθέρωση του εμπορίου και αποκρατικοποιήσεις¹⁵. Σημαντικός επίσης είναι και ο ρόλος που παίζει η ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων στην περιοχή.

Για όσα προαναφέρθηκαν δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αποτέλεσαν παράγοντες για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων. Η θεωρία της περιφερειακής ολοκλήρωσης υποστηρίζει ότι η οικονομική ολοκλήρωση αυξάνει το μέγεθος της αγοράς και τονώνει την οικονομική μεγέθυνση, παράγοντες καθοριστικούς για την εισροή ΑΞΕ.

Οι εισροές ΑΞΕ κατά τη δεκαετία 1990 έπαιξαν έναν σημαντικό ρόλο στα ισοζύγια πληρωμών των χωρών της MERCOSUR. Οι τομείς όπου έγιναν επενδύσεις στις χώρες του οργανισμού είναι η βιομηχανία, ο τραπεζικός τομέας, οι επικοινωνίες και το εμπόριο.

¹⁵ Στοιχεία που τώρα χαρακτηρίζουν περισσότερο τις χώρες της Pacific Alliance.

Διάγραμμα 7: Εισροές ΑΞΕ στη MERCOSUR σε τρέχουσες τιμές σε USD, 1990-2014

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Στο παραπάνω διάγραμμα παρατηρείται η πτωτική τάση των ΑΞΕ τα τελευταία δύο χρόνια και στον πίνακα που ακολουθεί η πορεία των εισροών ΑΞΕ σε κάθε χώρα μέλος χωριστά. Φαίνεται καθαρά η πτώση μετά το 1999, μετά δηλαδή και τις κρίσεις σε Βραζιλία και Αργεντινή, η οποία ακολουθείται από μια μικρή αύξηση το διάστημα που ακολουθεί, χωρίς όμως να ξαναφτάνει τα παλιά επίπεδα. Οι λόγοι μείωσης των ΑΞΕ μετά το 1999 έχουν να κάνουν τόσο με την πολιτική και οικονομική αστάθεια που ακολούθησε τις κρίσεις αλλά και με την αλλαγή στις πολιτικές που ακολούθησαν οι χώρες αυτές. Υπήρξε μια μεγαλύτερη στροφή στον προστατευτισμό και στην προώθηση συγκεκριμένων τομέων και δραστηριοτήτων. Το κράτος ανέλαβε να προστατεύσει τα εθνικά αναπτυξιακά συμφέροντα (UNCTAD Secretariat, 2012, σ.15).

Πίνακας 10: ΑΞΕ, καθαρές εισροές σε τρέχουσες τιμές US\$, MERCOSUR, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Argentina	10,719,930,945	15,323,933,917	11,300,977,311	6,612,041,980
Bolivia	858,941,070	1,059,965,391	1,749,612,614	72,595,677
Brazil	71,538,657,409	76,110,663,189	80,842,996,727	96,851,173,598
Paraguay	447,766,667	497,700,000	346,100,000	
Uruguay	2,690,094,197	2,569,214,901	3,040,151,836	2,754,181,052
Venezuela	3,889,000,000	2,199,000,000	6,927,000,000	

Πηγή: <http://data.worldbank.org>

Από τον πίνακα είναι σαφείς οι διαφορές ανάμεσα στα κράτη μέλη όσον αφορά την προσέλκυση ΑΞΕ.

Ακόμη πιο πρόσφατα, η τελευταία οικονομική κρίση οδήγησε τις χώρες αυτές, ειδικά τις δύο μεγαλύτερες, σε ανάληψη περαιτέρω μέτρων για την προστασία των βιομηχανιών τους. Έτσι, σύμφωνα με τον Alfredo Coutiño, διευθυντή της Moody's Analytics, «η Λατινική Αμερική αναμένεται να δει μείωση σε επενδύσεις κεφαλαίου κατά το 2015» (Latinvex, 2014). Αν οι χώρες αυτές θέλουν να ξαναζωντανέψει η οικονομική μεγέθυνση, σύμφωνα με τον ίδιο, θα πρέπει να ενδυναμωθούν οι πηγές για μόνιμη ανάπτυξη δηλαδή οι επενδύσεις και η τεχνολογία και για να το καταφέρει αυτό θα πρέπει πέρα από την απορρύθμιση να γίνουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις σε τομείς-κλειδιά. Όμως η Αργεντινή και η Βραζιλία αντιστέκονται σε τέτοιου είδους μεταρρυθμίσεις. Με τις τιμές του πετρελαίου να κατρακυλούν, η διάθεση για επενδύσεις στην περιοχή θα μειωθεί περαιτέρω. Το μόνο που ίσως λειτουργήσει θετικά είναι μια αυτόματη προσαρμογή, μιας και με την πτώση των τιμών του πετρελαίου οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων των χωρών αυτών πέφτουν κι έτσι ίσως κάποια στιγμή οι υπόλοιπες εξαγωγές τους γίνουν αρκετά ανταγωνιστικές ώστε να βελτιωθεί η κατάσταση των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών.

4.4 UNASUR-BANCO DEL SUR

Η επιθυμία για περαιτέρω ολοκλήρωση είναι μια τάση που χαρακτηρίζει όπως διαφάνηκε και στο θεωρητικό πλαίσιο όλη τη Λατινική Αμερική. Η MERCOSUR σε μια προσπάθεια μεγαλύτερης ολοκλήρωσης της περιοχής, συνδέθηκε το 2005 με την Κοινότητα των Άνδεων (CAN). Η συνέχεια της κίνησης αυτής ήταν η δημιουργία της UNASUR (Unión de Naciones Suramericanas-Ένωση Νοτιοαμερικανικών Εθνών) στις 23 Μαΐου 2008, η οποία λειτουργεί από το 2011 (www.unasur.org). Οι στόχοι της είναι η συσσωμάτωση των κρατών στον οικονομικό, εμπορικό και πολιτικό τομέα αλλά και οι σύσταση διακρατικών οργάνων όπως η Κοινή Τράπεζα.

Λίγο μετά την ίδρυσή της, η UNASUR, κατάφερε να λειτουργήσει ως ο ενδιαμέσος τόσο για την επίλυση της Βολιβιανής κρίσης του 2008 (Arenas-Garcia, 2012, σ.74), όσο και στην κρίση του Εκουαδόρ (Arenas-Garcia, 2012, σ.76). Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια δεν παράγει ουσιαστικό έργο, κινδυνεύοντας να περάσει σε αχρηστία. Ίσως όμως, με τη διαλλακτική και συμφιλιωτική της στάση, η UNASUR, καταφέρει να παίξει ένα ρόλο στη σχέση της MERCOSUR με την Pacific Alliance.

Αξίζει επίσης να προστεθεί ότι το 2009, οι τότε χώρες της MERCOSUR μαζί με τη Βενεζουέλα, τη Βολιβία και το Εκουαδόρ, δημιούργησαν την Banco del Sur (Τράπεζα του Νότου) (MercoPress, 2009), με αρχικό κεφάλαιο 20δισ \$, με σκοπό να μην χρειάζονται οι χώρες αυτές την υποστήριξη τόσο του ΔΝΤ όσο και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Η δημιουργία τόσο της UNASUR, όσο και της Banco del Sur, δεν είναι άσχετες από την επιθυμία της MERCOSUR να αποκλείσει τις ΗΠΑ από τη Λατινική Αμερική δημιουργώντας ένα δίκτυο διοίκησης και υποστήριξης της περιοχής.

Έχοντας παρουσιάσει λοιπόν τον πιο παλιό από τους δύο οργανισμούς, ας γνωρίσουμε και τη νεοσύστατη Συμμαχία του Ειρηνικού (Pacific Alliance).

5. Η PACIFIC ALLIANCE

Στον αντίποδα της MERCOSUR βρίσκεται η Pacific Alliance¹⁶. Λέμε στον αντίποδα, όχι μόνο με τη γεωγραφική έννοια, μιας και όπως προδίδει και το όνομα του οργανισμού απαρτίζεται από χώρες που βρέχονται από τον Ειρηνικό Ωκεανό, αλλά και με την ιδεολογική, μιας και παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από την MERCOSUR. Πρέπει να σημειωθεί ότι η δημιουργία της Pacific Alliance αποτελεί την πρώτη μεγάλη προσπάθεια οικονομικής ολοκλήρωσης από την εποχή της MERCOSUR και από πολλούς, ανάμεσά τους και ο πρώην Υπουργός Οικονομικών της Χιλής, Felipe Larraín, «το πιο συναρπαστικό πράγμα που συμβαίνει σήμερα στη Λατινική Αμερική». (The Economist, 2013). Οι χώρες που την απαρτίζουν κατάφεραν να δείξουν εξαιρετική βελτίωση στα οικονομικά τους μεγέθη, κάτι που έκανε τον George, να τις χαρακτηρίσει τα «Πούμα (Pumas)» της Λατινικής Αμερικής κατ' αντιστοιχία με τις τίγρεις της Νοτιοανατολικής Ασίας της δεκαετίας του 1990. Όπως θα ειπωθεί και αργότερα, η Pacific Alliance, δεν αποτελεί μια τελωνειακή ένωση ή μια κοινή αγορά αλλά μια ζώνη ελεύθερου εμπορίου.

5.1 Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE

Η πρώτη κίνηση που είχε γίνει για την ολοκλήρωση των εν λόγω χωρών, έλαβε χώρα το 2007, στο Κάλι της Κολομβίας και ήταν η «Αψίδα του Ειρηνικού» («The Arch of the Pacific» / «Foro sobre la Iniciativa de la Cuenca del Pacífico Latino Americano»). Στην συνάντηση αυτή είχαν λάβει μέρος πέρα από τις τέσσερις χώρες που αποτελούν σήμερα την Pacific Alliance, η Γουατεμάλα, το Εκουαδόρ, το Ελ Σαλβαδόρ, η Κόστα Ρίκα, η Νικαράγουα και ο Παναμάς. Η κίνηση αυτή είχε ως σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε εμπορικό αλλά και οικονομικό επίπεδο μεταξύ των συμμετεχόντων αλλά και την τόνωση του εμπορίου με την Ασία χωρίς όμως να προκύψει, τελικώς, κάποιο αποτέλεσμα (Gonzalez-Perez et al., 2015).

¹⁶Στα ισπανικά το όνομα του οργανισμού είναι Alianza del Pacífico, ενώ η ελληνική μετάφραση είναι Συμμαχία του Ειρηνικού. Στο κείμενο αναφέρεται και ως «Συμμαχία», από τη ελληνική μετάφραση του ονόματος του οργανισμού «Συμμαχία του Ειρηνικού».

Τον Οκτώβριο του 2010, ο τότε Περουβιανός Πρόεδρος, Alan García, πήρε την πρωτοβουλία να προσκαλέσει το Εκουαδόρ, την Κολομβία, τον Παναμά και τη Χιλή να συμμετάσχουν σε ένα σχέδιο ολοκλήρωσης με σκοπό την προώθηση των οικονομικών σχέσεων της περιοχής αυτής. Το Μεξικό αποφάσισε να συμμετέχει στο σχέδιο αυτό λίγο αργότερα, ενώ δύο από τις προαναφερθείσες χώρες, το Εκουαδόρ και ο Παναμάς αποφάσισαν να παραμείνουν παρατηρητές. (Tnevad, 2014, σ.4). Αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας ήταν η δημιουργία της Pacific Alliance κι εκείνη τη χρονική στιγμή ο σκοπός ήταν η συμφωνία να λειτουργήσει μόνο συμπληρωματικά στις ήδη υπάρχουσες εμπορικές συμφωνίες, έτσι ώστε οι χώρες μέλη να μπορέσουν να αποτελέσουν μια ομάδα σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις.

Τελικά, η Pacific Alliance δημιουργήθηκε στις 28 Απριλίου του 2011 με την υπογραφή της Προεδρικής Διακήρυξης για την Συμμαχία του Ειρηνικού (Presidential Declaration for the Pacific Alliance), η οποία είναι πια γνωστή ως Διακήρυξη της Λίμας (Lima Declaration). Η συμφωνία, όμως, που έθεσε τη νομική βάση του οργανισμού για την περιφερειακή ολοκλήρωση ήταν η Συμφωνία Πλαίσιο (Framework Agreement)¹⁷ η οποία υπογράφηκε στις 6 Ιουνίου του 2012, στη Χιλή. (Etoniru, 2013 και <http://alianzapacifico.net>). Τα επίσημα μέλη του οργανισμού είναι τέσσερα, η Κολομβία, το Μεξικό, το Περού και η Χιλή. Υπό ένταξη αυτή τη στιγμή βρίσκονται ο Παναμάς και η Κόστα Ρίκα των οποίων η είσοδος στην Pacific Alliance αναμένεται πολύ σύντομα, ίσως και στην επόμενη Προεδρική Διάσκεψη. Αριθμεί επίσης τριανταδύο παρατηρητές¹⁸, συμπεριλαμβανομένων και των υπό ένταξη κρατών, με τις τελευταίες δέκα να έχουν γίνει δεκτές κατά τη διάρκεια της τελευταίας Διάσκεψης, που έλαβε χώρα στο Παράκας του Περού τον Ιούλιο του 2015.¹⁹ Σημαντικό να πούμε ότι από τα κράτη μέλη της MERCOSUR μόνο η Παραγουάη και η Ουρουγουάη έχουν την ιδιότητα του παρατηρητή στην Pacific Alliance.²⁰

Για να γίνει ένα κράτος μέλος του οργανισμού δεν χρειάζεται να εντάσσεται γεωγραφικά στην περιοχή του Ειρηνικού. Όπως αναφέρεται και στη Διακήρυξη της

¹⁷ Τότε υπεγράφη η Προεδρική Δήλωση του Παράκας.

¹⁸ Ο αριθμός των παρατηρητών έχει αυξηθεί ραγδαία από την ημέρα της σύστασης του οργανισμού.

¹⁹ Ανάμεσα στα τελευταία δέκα μέλη που έγιναν δεκτά ως παρατηρητές βρίσκεται και η Ελλάδα. Τα υπόλοιπα δέκα είναι η Αϊτή, η Αυστρία, η Γεωργία, η Δανία, η Ινδονησία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Σουηδία και η Ταϊλάνδη.

²⁰ Παρατηρούμε ότι ενώ όλα τα μέλη της Pacific Alliance είναι είτε συνδεδεμένα μέλη της MERCOSUR ή παρατηρητές, το αντίστοιχο δε συμβαίνει και για την Pacific Alliance. Μόνο δύο κράτη μέλη της MERCOSUR είναι παρατηρητές της Pacific Alliance, η Παραγουάη και η Ουρουγουάη.

Λίμας η συμμετοχή είναι ανοιχτή σε οποιονδήποτε έχει κοινούς στόχους με αυτούς που διακηρύσσει ο οργανισμός οι οποίοι συμφωνούν με τις αρχές του ανοιχτού περιφερισμού. Αυτό που χρειάζεται να έχουν, είναι ήδη ολοκληρωμένες Συμφωνίες Ελευθέρου Εμπορίου (FTAs) με τα υπάρχοντα μέλη του οργανισμού²¹ κι επίσης, βάσει της «ρήτρας για δημοκρατία», να σέβονται τον κανόνα δικαίου, τη συνταγματική τάξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες και να χαρακτηρίζονται από διαχωρισμό των εξουσιών.²² (Άρθρο 2, Συμφωνία Πλαίσιο)

Εικόνα: Η Pacific Alliance σήμερα. Μέλη και παρατηρητές του οργανισμού.

Πηγή: <http://alianzapacifico.net>

Οι στόχοι του οργανισμού όπως και ο ίδιος τους παρουσιάζει στο Άρθρο 3 της Συμφωνίας Πλαίσιο είναι:

«Να κατασκευάσει με έναν συμμετοχικό και συναινετικό τρόπο μια περιοχή βαθιάς ολοκλήρωσης η οποία θα κινηθεί σταδιακά προς την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των πόρων και των ανθρώπων.

²¹ Για το λόγο αυτό οι δύο υποψήφιες προς ένταξη χώρες, Κόστα Ρίκα και Παναμάς, έχουν ήδη συνάψει μεταξύ τους Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου.

²² Παρόλα αυτά δεν προβλέπει κάποια ενέργεια σε περίπτωση που σε κάποιο κράτος υπάρξει παραβίαση της συγκεκριμένης ρήτρας.

Να δώσει ώθηση σε περαιτέρω μεγέθυνση, ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των μελών του, επικεντρώνοντας στην επίτευξη μεγαλύτερης ευημερίας, ξεπερνώντας τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και προωθώντας την κοινωνική ένταξη των κατοίκων της.

Να γίνει μια πλατφόρμα πολιτικής άρθρωσης, οικονομικής και εμπορικής ολοκλήρωσης και προβολής στον κόσμο, με έμφαση στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού.»
(Συμφωνία Πλαίσιο της Pacific Alliance)

Όσον αφορά στη θεσμική δομή του οργανισμού, αυτή χαρακτηρίζεται από την απουσία πολυάριθμων οργάνων, ένα παράδειγμα αποτελεί η απουσία μόνιμης Γενικής Γραμματείας ή ενός διοικητικού σώματος λήψης αποφάσεων. Η δομή του οργανισμού έχει ως εξής:

- (1) Προεδρικές Διασκέψεις. Κατά τη διάρκεια αυτών λαμβάνονται οι τελικές αποφάσεις του οργανισμού από ένα σώμα που απαρτίζεται από τους Προέδρους των τεσσάρων κρατών μελών.
- (2) Προσωρινή Προεδρία. Μιας και, όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν υπάρχει μόνιμη Γραμματεία, τα χρέη αυτής τα αναλαμβάνει η Προσωρινή Προεδρία. Κάθε χρόνο την Προεδρία του Οργανισμού την αναλαμβάνει ένα από τα κράτη μέλη, με αλφαβητική σειρά, και η θητεία ξεκινάει την 1^η Ιανουαρίου του έτους. Στην πρόσφατη Διάσκεψη του 2015, η Προεδρία πέρασε από το Μεξικό στο Περού.
- (3) Το Συμβούλιο των Υπουργών (Council of Ministers/Consejo de Ministros), το οποίο αποτελείται από τους Υπουργούς των κρατών μελών που στις κυβερνήσεις τους είναι επιφορτισμένοι με τις εξωτερικές σχέσεις και το εμπόριο. Το όργανο αυτό λαμβάνει αποφάσεις για τους στόχους του οργανισμού και αξιολογεί την πρόοδο και τα αποτελέσματα. Επιπλέον εγκρίνει τα προγράμματα του οργανισμού και ορίζει ομάδες εργασίας ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί. Το Συμβούλιο συνεδριάζει μια φορά τον χρόνο, εκτός αν παραστεί ανάγκη για έκτακτη συνάντηση, που ζητείται από κάποιο μέλος, κάτι που έχει συμβεί αρκετές φορές κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του Συμβουλίου.
- (4) Ομάδα Υψηλού Επιπέδου (High Level Group/Grupo de Alto Nivel). Η ομάδα αυτή αποτελείται από τους υφυπουργούς τους επιφορτισμένους με το εμπόριο και τις εξωτερικές σχέσεις και σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από το Συμβούλιο των

Υπουργών. Επιβλέπει την πρόοδο των τεχνικών ομάδων και ετοιμάζει προτάσεις για μελλοντικές συνεργασίες με άλλους οργανισμούς ή φορείς.

- (5) Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ως ένα σώμα, το οποίο όμως επιβλέπεται από ανώτερα όργανα, τις Τεχνικές Ομάδες που είναι χωρισμένες σε τομείς. Είναι δηλαδή ομάδες εργασίας οι οποίες ασχολούνται με συγκεκριμένα θέματα προς διαπραγμάτευση και με εσωτερικά ζητήματα.

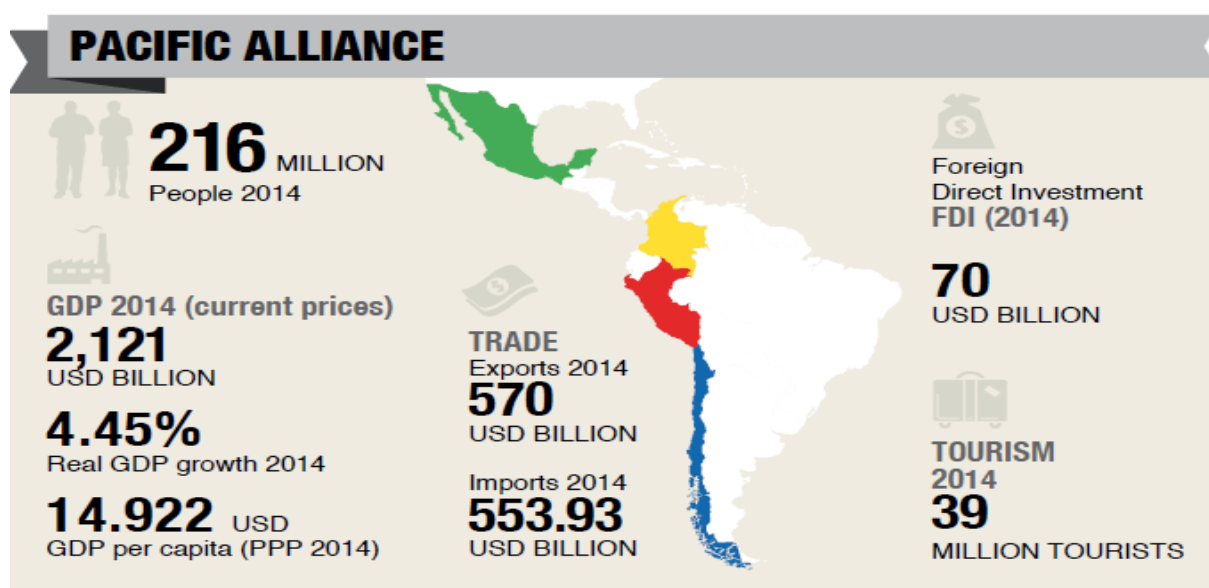
Οι αποφάσεις των οργάνων λαμβάνονται ομόφωνα και δεν υπάρχουν υπερεθνικοί ή ουδέτεροι θεσμοί που να μπορούν να διευκολύνουν πιθανή συζήτηση περίπλοκων θεμάτων. Έτσι, η δομή βοηθάει και ως φίλτρο ώστε να αποφεύγεται η συζήτηση βαριά φορτισμένων θεμάτων, όπως τα θέματα πολιτικής.

Ο οργανισμός, παρά την «ελαφριά» θεσμική δομή που έχει επιλέξει, αποφάσισε επίσης τη σύσταση ενός κοινοβουλευτικού θεσμού, το 2013, που ονομάζεται Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Παρακολούθησης της Συμφωνίας Πλαίσιο (Comisión de Seguimiento Parlamentario al Acuerdo de la Alianza del Pacífico) και είναι ένα είδος «δια-κοινοβουλευτικού» θεσμού, όπου σημαντικό ρόλο έχουν τα εθνικά κοινοβούλια των τεσσάρων κρατών μελών.

5.2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE

Η Pacific Alliance είναι η 8^η οικονομική δύναμη στον κόσμο και η 8^η εξαγωγική δύναμη. Οι χώρες που την απαρτίζουν συγκεντρώνουν συνολικά 38% του συνολικού ΑΕΠ της Λατινικής Αμερικής. Στα τέσσερα κράτη μέλη διαμένουν 214,1 εκατομμύρια άνθρωποι, που αποτελούν το 1/3 του πληθυσμού της Λατινικής Αμερικής, κι έχουν μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα 16.500 \$. (<https://alianzapacifico.net>, Perez-González et al, 2015, σ.23 & Deutsche Bank, Research, 05/2014, σ. 5).

Εικόνα: Συγκεντρωτικά στοιχεία της Pacific Alliance.

Πηγή: <http://alianzadelpacifico.net>

Οι χώρες που απαρτίζουν τον οργανισμό έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά που υπήρξαν οι λόγοι για να χαρακτηρίζεται σήμερα ο οργανισμός αρκετά επιτυχημένος. Ένας πρώτος λόγος είναι η πολιτική σταθερότητα. Ακόμη κι αν υπήρξε μια μετάβαση από δεξιά πολιτεύματα σε αριστερά, αυτό συνέβη χωρίς τις αναταραχές του παρελθόντος. Πέρα από την ομαλή μετάβαση, οι κυβερνήσεις φαίνεται να καταφέρνουν να διατηρούν τη σταθερότητα και να χαίρουν επαρκή υποστήριξη. Ένα ακόμη στοιχείο, είναι ότι τα κράτη μέλη της Pacific Alliance, συμμετέχουν αρκετά ενεργά στην παγκόσμια ολοκλήρωση. Είναι και οι τέσσερις ρητά προσανατολισμένες προς την απελευθέρωση του εμπορίου, κάτι που ίσως ξαφνιάζει, εξαιτίας των αριστερών τους κυβερνήσεων. Τέλος, έχουν καταφέρει να αναπτυχθούν οικονομικά και να ανεβάσουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών τους, καταφέροντας έτσι να δημιουργήσουν μια μεσαία τάξη η οποία έχει δώσει ώθηση και στην κατανάλωση.

Ένα σημαντικό στοιχείο που αποδεικνύει τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου εντός του οργανισμού, είναι η παρατήρηση των δεικτών HDI των κρατών μελών του.

Πίνακας 11: Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (HDI) για τις χώρες της Pacific Alliance, 2012-13

Χώρα	2012	2013
Κολομβία	0,708	0,711
Μεξικό	0,755	0,756
Περού	0,734	0,737
Χιλή	0,829	0,822

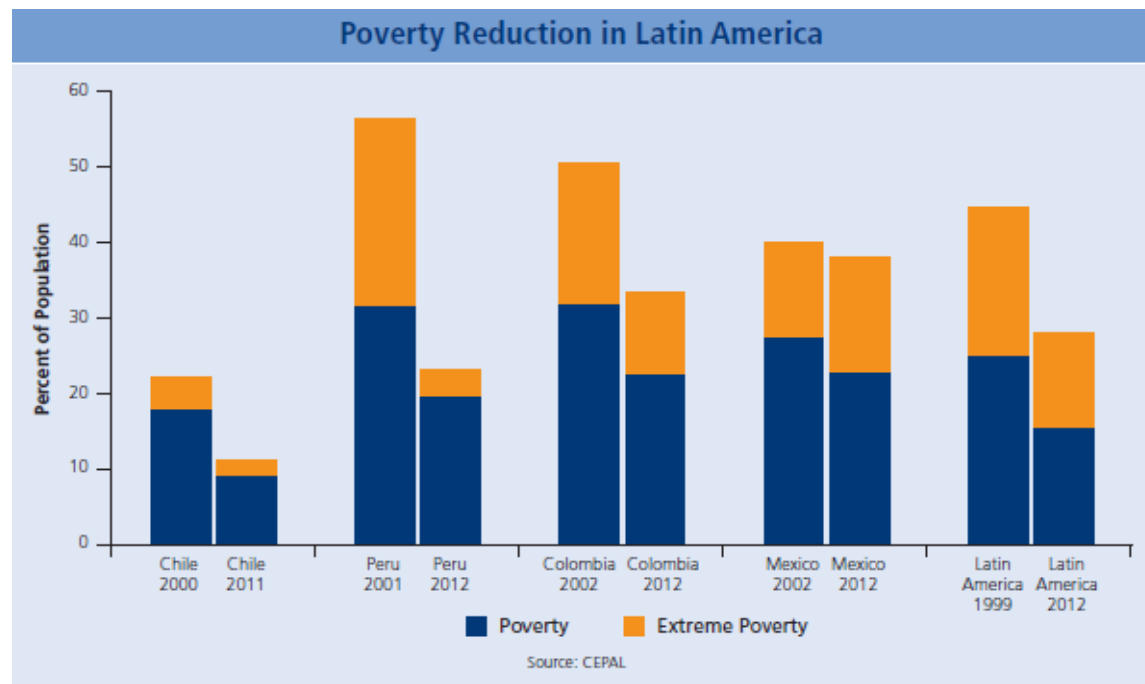
Πηγή: *Human Development Report 2014*, UNDP

Βελτίωση του δείκτη HDI παρατηρείται και στις τέσσερις χώρες, μάλιστα η Χιλή ανήκει στις χώρες με πολύ υψηλό δείκτη ενώ οι άλλες τρεις στις χώρες με υψηλό δείκτη.²³

Φυσικά, αυτό δε σημαίνει ότι τα κράτη της Pacific Alliance έχουν καταφέρει να ξεπεράσουν πλήρως τα χρόνια προβλήματα, που χαρακτηρίζουν σχεδόν όλη την περιοχή της Λατινικής Αμερικής, όπως η φτώχεια, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα νούμερα δεν έχουν βελτιωθεί.

²³ Αναφέρουμε κι εδώ, όπως και στο κεφάλαιο για τη MERCOSUR, ότι υπάρχουν τέσσερις κατατάξεις από την UNDP.

Διάγραμμα 8: Η μείωση της φτώχειας στις χώρες της Pacific Alliance και συνολικά στη Λατινική Αμερική.

Πηγή: George, Samuel. (2014). *The Pacific Pumas*. σ. 13

Στους παρακάτω πίνακες παρατηρούμε τους πληθυσμούς των χωρών, το κατά κεφαλήν εισόδημα, την ανεργία αλλά και τον πληθωρισμό.

Πίνακας 12: Pacific Alliance, πληθυσμός σε εκατομμύρια, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Chile	17,256	17,445	17,632	17,819
Colombia	46,045	46,582	47,121	47,662
Mexico	115,685	117,055	118,397	119,715
Peru	30,009	30,474	30,946	31,424

Πηγή: www.imf.org

Πίνακας 13: Pacific Alliance, κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές σε USD, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Chile	14525,814	15198,478	15691,130	14479,829
Colombia	7305,217	7933,534	8065,218	7928,061
Mexico	10123,928	10137,131	10657,854	10784,464
Peru	5684,725	6324,586	6523,651	6448,534

Πηγή: www.imf.org

Πίνακας 14: Πληθωρισμός και ανεργία, 2011-2014. Ο πληθωρισμός σε τρέχουσες τιμές επί τοις εκατό.

Country	Subject Descriptor	Units	2011	2012	2013	2014
Chile	Inflation	Percent change	3,340	3,007	1,928	4,395
Chile	Unemployment rate	Percent of total labor force	7,119	6,432	5,932	6,392
Colombia	Inflation,	Percent change	3,415	3,169	2,017	2,899
Colombia	Unemployment rate	Percent of total labor force	10,850	10,392	9,658	9,108
Mexico	Inflation,	Percent change	3,406	4,112	3,804	4,019
Mexico	Unemployment rate	Percent of total labor force	5,172	4,893	4,908	4,750
Peru	Inflation,	Percent change	3,370	3,655	2,806	3,246
Peru	Unemployment rate	Percent of total labor force	7,727	6,798	7,519	6,000

Πηγή: www.imf.org

Από τους παραπάνω πίνακες παρατηρούμε την πολύ μεγάλη διαφορά μεταξύ του πληθυσμού του Μεξικού με τις υπόλοιπες χώρες κι αυτό φυσικά αντικατοπτρίζεται και στο ΑΕΠ των χωρών, μιας και το Μεξικό είναι, εκτός από πιο πολυπληθές, σαφώς η μεγαλύτερη οικονομία της Συμμαχίας. Παρατηρούμε όμως ακόμη, από το κατά κεφαλήν εισόδημα²⁴, ότι από τις τέσσερις χώρες η Χιλή είναι η πλέον ανεπτυγμένη, ενώ το Περού το λιγότερο και επίσης ότι και στις τέσσερις τα ποσοστά της ανεργίας είναι αρκετά χαμηλά. Τέλος, τα κράτη μέλη της Pacific Alliance έχουν καταφέρει να συγκρατήσουν τον πληθωρισμό σε χαμηλά επίπεδα, κάτι που συντελεί στην εικόνα της οικονομικής σταθερότητας και της ύπαρξης ενός σταθερού περιβάλλοντος για επενδύσεις.

²⁴ Υπάρχει μια μείωση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, όπως βλέπουμε στις εγγραφές των ετών 2014-2014, η οποία σχετίζεται με την επιβράδυνση των οικονομιών παρότι φαινόταν ότι θα κατάφερναν να συνεχίσουν να αναπτύσσονται με καλούς ρυθμούς.

Αν και θα έπρεπε κανείς να είναι επιφυλακτικός με την καλή εικόνα της συγκεκριμένης περιφερειακής ένωσης, μιας και όπως αναφέρει και ο George «η περιοχή της Λατινικής Αμερικής έχει γνωρίσει ανάπτυξη και στο παρελθόν» (George, 2014, σ.10) αλλά δε διατηρήθηκε, δε μπορούμε και από την άλλη αγνοήσουμε την αύξηση των ΑΕΠ των χωρών σε απόλυτους αριθμούς.

Πίνακας 15 : ΑΕΠ χωρών σε τρέχουσες τιμές σε δις USD, 2011-2014.

Country	Subject Descriptor	2011	2012	2013	2014
Chile	GDP	250,651	265,134	276,659	258,017
Colombia	GDP	336,369	369,560	380,041	377,867
Mexico	GDP	1171,185	1186,602	1261,856	1291,062
Peru	GDP	170,595	192,733	201,879	202,642

Πηγή: www.imf.org

Όσον αφορά τους ρυθμούς ανάπτυξης, που παρουσιάζονται πτωτικοί, αυτό συνδέεται με λόγους οι οποίοι είναι κυρίως εξωγενείς και συνδέονται σε μεγάλο βαθμό και με την επιβράδυνση της Κίνας, με την οποία οι χώρες της Pacific Alliance έχουν στενές εμπορικές σχέσεις.

Πίνακας 16: Ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ (επί τοις %) των κρατών μελών της Pacific Alliance, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Chile	5,8	5,5	4,2	1,9
Colombia	6,6	4,0	4,9	4,6
Mexico	4,0	4,0	1,4	2,1
Peru	6,5	6,0	5,8	2,4

Πηγή: <http://data.worldbank.org>

Στα θετικά μπορούμε να εντάξουμε και το γεγονός ότι οι Κεντρικές Τράπεζες των χωρών αυτών είναι ανεξάρτητες κάτι που συμβάλει και στην δυνατότητα να υπάρχει η απαραίτητη αξιοπιστία ώστε να κυμαίνονται τις ισοτιμίες τους στη αγορά. Όσον αφορά το σύστημα που χρησιμοποιούν τα κράτη της Συμμαχίας, αυτό είναι το

ελεγχόμενο σύστημα κυμαινόμενων ισοτιμιών κι η ελαστικότητα που αυτό επιτρέπει κάνει πιο εύκολη την αντιμετώπιση πιθανών σοκ. (George, 2014, σ.11)

5.3 ΟΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΕΙΕΣ

Η Pacific Alliance έχει κάνει κάποιες κινήσεις έτσι ώστε να επιτύχει τους στόχους που έθεσε με την ίδρυσή της. Ένας από αυτούς είναι η ελεύθερη μετακίνηση ανθρώπων και αυτό αφορά τόσο τους τουρίστες όσο και τους επιχειρηματίες. Έτσι ώστε να διευκολυνθεί η μετακίνηση από τη μια χώρα μέλος στην άλλη δεν απαιτείται πια η έκδοσης βίζας τόσο για τους επιχειρηματίες και όσους θέλουν να ταξιδέψουν χωρίς σκοπό την εργασία, για διάστημα έως 180 ημερών. Το διάστημα αυτό επεκτάθηκε από τις αρχές του Περού στις 183 ημέρες. Μια επιπλέον ενέργεια που αναμένεται είναι η έκδοση κοινής βίζας προς τρίτες χώρες. (Tnevad, 2014, σ.11 & Villarreal, 2014, σ.8). Τα κράτη μέλη της Pacific Alliance εξάλλου για τη διευκόλυνση διαφόρων διαδικασιών και τη μείωση του κόστους λειτουργίας έχουν πάρει την απόφαση να έχουν αρκετές κοινές πρεσβείες και προξενεία. (Gonzalez-Perez at al., 2015, σ.35-37 & Villarreal, 2014, σ.9).

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, Η ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λαμβάνοντας υπόψη όμως ότι πρόκειται για έναν περιφερειακό οργανισμό με εμπορικό προσανατολισμό, με την Pacific Alliance να εκπροσωπεί το 50% του συνολικού εμπορίου της περιοχής της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής (<https://alianzapacifico.net>), θα επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στις επιτυχίες και τα βήματα που έχει κάνει σ' αυτόν τον τομέα. Ο πιο «πραγματιστικός» της χαρακτήρας εξηγεί το ρυθμό με τον οποίον ο οργανισμός συνάπτει εμπορικές συμφωνίες και την συνεχή του προσπάθεια τόσο για νέες συμφωνίες εμπορίου όσο και επενδύσεων.

Το σημαντικότερο βήμα που έκανε, λοιπόν, ο οργανισμός προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης του εμπορίου είναι η συμφωνία που υπεγράφη από τους Προέδρους των κρατών μελών τον Φεβρουάριο του 2014 (Tnevad, 2014, σ.10) και η οποία συμπεριλαμβάνεται στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο (Protocolo Adicional/Additional Protocol) με την οποία αποφασίστηκε η κατάργηση του 92% των δασμών στα αγαθά μεταξύ των κρατών μελών. Η κατάργηση του 8% που απομένει έχει συμφωνηθεί να

γίνει μέσα στα επόμενα 15 χρόνια (George, 2014, σ.28). Εκτός από την κατάργηση του 92% των δασμών, η συμφωνία περιείχε και μέτρα για τη μείωση πολλών μη δασμολογικών εμποδίων, ανάμεσα στα οποία οι κοινοί κανόνες προέλευσης και η συνεργασία των τελωνειακών αρχών. (Tnevad, 2014, σ.10)

Καταργώντας τους δασμούς μεταξύ τους, οι χώρες αυτές μπόρεσαν να δημιουργήσουν αλυσίδες αξίας και κατά συνέπεια οικονομίες κλίμακας. Η δημιουργία μιας οικονομίας κλίμακας οδηγεί στη μείωση του κόστους παραγωγής, κάτι που μπορεί να βελτιώσει την ελκυστικότητα μιας περιοχής για επενδύσεις. Οι αλυσίδες αξίας όμως μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε έναν άλλον πολυπόθητο στόχο που είναι η διαφοροποίηση των εξαγωγών.

Εκτός όμως από τις αποφάσεις που πάρθηκαν για την κατάργηση των δασμολογικών και μη εμποδίων, τα κράτη μέλη ήρθαν και σε συμφωνία τόσο για την εφαρμογή κοινών κανόνων για την επένδυση και για την ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά ζητήματα φορολογίας. Όσον αφορά την επένδυση, σημαντικό ζήτημα υπήρξε και η «καλή πρακτική» όσον αφορά τη επίλυση διαφωνιών που μπορεί να έχουν δημιουργηθεί μεταξύ κρατών και επενδυτών. (Tnevad, 2014, σ.10)

Μια ακόμη επιτυχία του οργανισμού, που έχει ως σκοπό τη διευκόλυνση των επενδύσεων στην περιοχή είναι η ολοκλήρωση των εθνικών χρηματιστηρίων των κρατών μελών της Συμμαχίας. Πράγματι, η προσπάθεια αυτή ξεκίνησε με τη συμμετοχή μόνο των χρηματιστηρίων της Κολομβίας, του Περού και της Χιλής, το 2011. Το 2014 ήλθε να προστεθεί στην ένωση και το χρηματιστήριο του Μεξικού, ανεβάζοντας έτσι την συνολική αξία των τεσσάρων αγορών στο 1 τρις αμερικανικά δολάρια, ξεπερνώντας έτσι αυτή του Βραζιλιάνικου χρηματιστηρίου που ήταν μέχρι πριν το μεγαλύτερο της περιοχής της Λατινικής Αμερικής (MercoPress, 2014 b). Στην ένωση αυτή έχει δοθεί το ισπανικό ακρωνύμιο MILA-Mercado Integrado Latino Americano (Ολοκληρωμένη Λατινοαμερικάνικη Αγορά/Integrated Latin American Market).

Η MILA δίνει τη δυνατότητα να μπορεί μια εταιρεία που είναι εγγεγραμμένη σε ένα από τα εθνικά χρηματιστήρια να εγγράφεται ταυτόχρονα και στα υπόλοιπα, μπορώντας έτσι να δρα και στις άλλες χώρες. (Tuck, n/d, σ.3 & Aracena & Todd, 2014, σ.5). Όπως είναι ευνόητο, η κίνηση αυτή μπορεί να διευκολύνει τους επενδυτές γιατί οι ενωμένες αγορές τους επιτρέπουν να μπορούν να υπολογίσουν με μεγαλύτερη

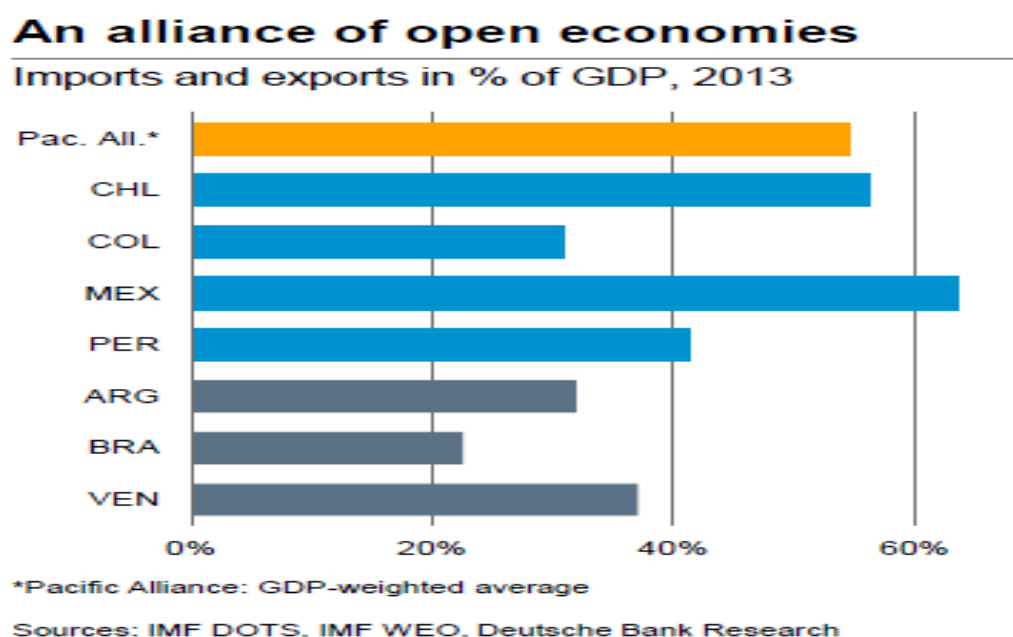
ευκολία τόσο το ρίσκο όσο και την απόδοση και φυσικά μειώνεται το κόστος των συναλλαγών. (Gonzalez-Perez et al., 2015, σ. 39). Η MILA μάλιστα, πρόσφατα, στις 15 και 16 Οκτωβρίου του 2015, έκανε παρουσιάσεις τόσο στο Deutsche Börse όσο και στο London Stock Exchange, ώστε να ενημερώσει τους επενδυτές για τις ευκαιρίες που μπορεί να τους προσφέρει. (<http://www.miladay.org/>)

Ένα επιπλέον βήμα που έκανε η Pacific Alliance τόσο για να ενδυναμώσει τη συνεργασία των μελών όσο και για να μπορεί να υποστηρίξει χρηματοδοτικά τα προγράμματα που επιλέγει να πραγματοποιήσει, ήταν η συμφωνία για τη ενός ειδικού Ταμείου (Fondo de Cooperación de la Alianza del Pacífico/Pacific Alliance Cooperation Fund) που ως αυτή τη στιγμή δεν έχει τεθεί σε λειτουργία. Το Ταμείο αυτό προβλέπεται να αντλεί τους πόρους του τόσο από τις συνεισφορές όλων των κρατών μελών, που προβλέπεται να δώσουν αρχικά το ποσό των 250.000\$ έκαστος, όσο και από τρίτους φορείς.(Acuerdo para el establecimiento del Fondo de Cooperación de la Alianza del Pacífico & Tvevad, 2014, σ.12 & George, 2014 σ.34) Μια πρόσφατη εξέλιξη είναι η έγκριση της εν λόγω συμφωνίας, τον Σεπτέμβριο του 2015, ώστε να κινηθούν οι διαδικασίες για την λειτουργία του. (SELA, 2015)

5.3.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Με το βασικό χαρακτηριστικό του οργανισμού να είναι η απελευθέρωση του εμπορίου, τα κράτη μέλη κάνουν ενέργειες για σύναψη όσο περισσότερων συμφερουσών συμφωνιών ει δυνατόν. Αποτέλεσμα αυτού είναι να καταγράφονται ως ιδιαίτερος ανοιχτές οικονομίες προς το εμπόριο. Αυτό φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 9: «Ανοιχτότητα» προς το εμπόριο των κρατών της Pacific Alliance.

Πηγή: Deutsche Bank, 2014, σ.5

Στο παραπάνω διάγραμμα μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι οι χώρες που ανήκουν στην Pacific Alliance είναι συγκριτικά πιο ανοιχτές στο εμπόριο από ό,τι οι χώρες της MERCOSUR.

Η απελευθέρωση του εμπορίου είναι ένας πάγιος στόχος και οι χώρες της Συμμαχίας έχουν μια μακριά λίστα FTAs με διάφορες χώρες, ανάμεσά τους οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η ΕΕ, η Ιαπωνία, η Ινδία, η Κίνα, η Ν. Κορέα και η Σιγκαπούρη (Villarreal, 2014, σ.8). Πολλές από αυτές τις συμφωνίες δεν αφορούν μόνο αγαθά. Κάποιες έχουν να κάνουν με υπηρεσίες, με επενδύσεις αλλά και με πνευματικά δικαιώματα κ.α. (George, 2014, σ. 21). Στον ακόλουθο πίνακα μπορούμε να δούμε

κάποια συγκεντρωτικά στοιχεία όσον αφορά τις FTAs που έχουν συνάψει οι χώρες της Pacific Alliance.

Πίνακας 17: Αριθμός FTA που έχουν συνάψει οι χώρες της Pacific Alliance

	No. of FTAs	No. of FTA partners	Trade openness**
Chile	16	54	56%
Colombia	7	39	31%
Mexico	12	44	64%
Peru	13	46	41%
Pacific Alliance*			55%

*Pacific Alliance: GDP-weighted average

**Trade openness: Exports and imports of goods in % of GDP

Sources: Deutsche Bank Research, IMF DOTS, IMF WEO, national authorities

Πηγή: Deutsche Bank, 2014, σ.2.

Όπως ειπώθηκε και νωρίτερα, ειδική μνεία αξίζει η σχέση των χωρών της Pacific Alliance με τις ΗΠΑ. Ο οργανισμός, όπως έχει κάνει σαφές, επιθυμεί να προσανατολίζει τις προσπάθειές της στην περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού αλλά, παρόλα αυτά, σημαντικότερος εμπορικός εταίρος δεν παύει να είναι οι ΗΠΑ. Αυτό ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, αλλά φυσικά ιδιαίτερα για το Μεξικό, γεγονός αναμενόμενο δεδομένου ότι έχουν μακρά ιστορία συνεργασίας, ειδικά μέσα από τη NAFTA.²⁵ Με τη Βενεζουέλα και την Αργεντινή που έχουν πολύ συχνά υιοθετήσει σκληρή ανταμερικανική ρητορική, οι ΗΠΑ πολύ δύσκολα θα μπορούσαν να συνεργαστούν. Η δε συνεργασία με τη Βραζιλία είναι επίσης κάπως προβληματική μιας και οι ΗΠΑ δεν έχουν μια ξεκάθαρη στάση απέναντι στη συγκεκριμένη χώρα της Λατινικής Αμερικής. (George, 2014, σ.14). Η σύσφιγξη των εμπορικών σχέσεων με την Pacific Alliance αποτελεί την πιο καλή επιλογή. Στα πλαίσια αυτής της σχέσης με τις ΗΠΑ,

²⁵ Η NAFTA είναι ένας ακόμη περιφερειακός οργανισμός της αμερικανικής ηπείρου. Τα κράτη μέλη είναι οι ΗΠΑ, το Μεξικό και ο Καναδάς και ιδρύθηκε το 1992.

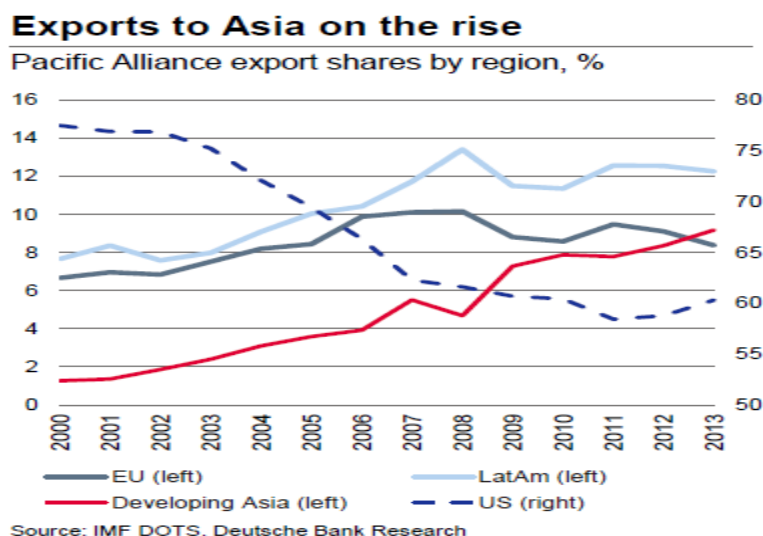
θα εξετάσουμε λίγο αργότερα και την ενεργή συμμετοχή τριών εκ των τεσσάρων κρατών μελών στην TPP.²⁶

Ένας ακόμη σημαντικός εμπορικός εταίρος για την Pacific Alliance είναι η ΕΕ και πολλές από τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι, μάλιστα, παρατηρητές του οργανισμού. Οι χώρες της Συμμαχίας «έχουν ήδη διμερείς FTAs με την ΕΕ» και συνολικά αποτελούν τον «όγδοο εμπορικό εταίρο της με το μεγαλύτερο όγκο των ροών να κατευθύνεται στον τομέα της εξόρυξης και στους υδρογονάνθρακες»(George, 2014, σ. 35). Τόσο η ΕΕ όσο και η Pacific Alliance θεωρούν συμφέρουσα μια ακόμη πιο έντονη αλληλεπίδραση. Επιπλέον, με τη συμφωνία μεταξύ MERCOSUR και ΕΕ να καθυστερεί, η Pacific Alliance θα μπορούσε επιπλέον να λειτουργήσει σαν σύνδεσμος για την υπόλοιπη Λατινική Αμερική. (Tvevad, 2014, σ.27).

Ένας από τους «φόβους» της ΕΕ είναι η όλο και πιο έντονη σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ της Λατινικής Αμερικής και της Κίνας. Ήδη έχουμε ως τώρα τονίσει πολλές φορές το ενδιαφέρον της Pacific Alliance για την περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Όντως η Κίνα είναι επίσης ένας από τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Pacific Alliance και, μάλιστα, είναι μέσα στις πρώτες χώρες στις οποίες εξάγει η Χιλή. (Villarreal, 2014, σ.11). Στο παρακάτω διάγραμμα μπορούμε να δούμε την αύξηση των εξαγωγών των κρατών μελών της Συμμαχίας στην περιοχή της Ασίας.

²⁶ Η TPP (Trans-Pacific Partnership) είναι μια εμπορική συμφωνία που τελικώς υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2015, μετά από πολυετείς διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε χώρες που ανήκουν στην περιοχή του Ειρηνικού Ωκεανού.

Διάγραμμα 10 : Εξαγωγές των κρατών της Pacific Alliance στην Ασία.

Πηγή: Deutsche Bank, 2014, σ. 10.

Αν και οι σχέσεις με την Ασία φαίνονται να είναι σε καλό δρόμο, έχοντας σίγουρα και κοινούς στόχους και συμφέροντα²⁷, έχει τεθεί το ερώτημα κατά πόσο θα μπορούσαν οι χώρες της Συμμαχίας να αποτελούν ελκυστικό εταίρο για την Ασία και στο μέλλον. Το ερώτημα αυτό έχει να κάνει με τις αυξανόμενες ασιατικές ανάγκες για τρόφιμα, κάτι που εμπορεύονται για παράδειγμα η Χιλή και το Περού, άλλα όχι ένα άλλο μέλος της Συμμαχίας, το Μεξικό. Το τελευταίο βασίζεται κυρίως στη βιομηχανική παραγωγή όπως και κάποιες ασιατικές χώρες κι έτσι γεννάται το ερώτημα αν το Μεξικό θα μπορούσε να ειπωθεί τελικώς ως ανταγωνιστής. (Gonzalez-Perez et al., 2015, σ.42). Αυτό όμως είναι κάτι που μένει να φανεί. Ο George, έρχεται επίσης να προσθέσει το ερώτημα αν η Κίνα είναι τελικά μια ευκαιρία για τις χώρες της Pacific Alliance ή μια απειλή (George, 2014, σ. 40). Εδώ, ο λόγος είναι ακόμη πιο σημαντικός και αφορά την πτώση των τιμών των προϊόντων και μια επιβράδυνση της Κινεζικής ανάπτυξης (George, 2014, σ. 40), κάτι που όντως συνέβη. Αυτό είναι ένα διπλό χτύπημα για τις χώρες της Pacific Alliance που εξηγεί και την επιβράδυνση που έχει παρατηρηθεί στις οικονομίες τους, μια κατάσταση που δεν αναμένεται να αντιστραφεί σύντομα.

²⁷ Μάλιστα η Pacific Alliance τον Μάιο του 2015 (<http://alianzapacifico.net>) είχε συνάντηση με την ASEAN όπου συμφώνησαν ότι υπάρχουν κοινά συμφέροντα και πρόσφορο έδαφος για συζήτηση.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE ΣΤΗΝ TPP

Νωρίτερα αναφέραμε τη συμμετοχή κρατών μελών της Pacific Alliance στις διαπραγματεύσεις για την TPP, μια συμφωνία-ογκόλιθο που θα μπορέσει να δώσει ώθηση στις εμπορικές σχέσεις των κρατών της Συμμαχίας. Η TPP και η Pacific Alliance έχουν ουσιαστικά κοινό στόχο τη γεφύρωση των δύο πλευρών του Ειρηνικού ώστε να δημιουργηθεί ένα εμπορικό μπλόκ (Tuck, n/d, σ.5). Στη συμφωνία συμμετέχουν συγκεκριμένα όλες οι χώρες της Pacific Alliance εκτός της Κολομβίας, η οποία δε μπόρεσε να συμμετέχει μιας και δεν είναι μέλος του APEC (Asia-Pacific Economic cooperation). Αν και δεν είναι όρος της συμφωνίας να είναι τα μέλη της ταυτόχρονα και μέλη του APEC²⁸, παρατηρήθηκε ένας δισταγμός για την αποδοχή μη μελών. Για το λόγο αυτό αλλά και για τον επιπλέον λόγο της μη προώθησης της εισόδου νέων μελών από τις ΗΠΑ, η Κολομβία έχει μείνει προς το παρόν έξω από την TPP. (Meacham, 2013 & Tuck, n/d, σ. 5 & Gonzalez-Perez et al., 2015, σ.41). Η συμμετοχή στην TPP θα μπορούσε να δώσει περαιτέρω ώθηση στα συμμετέχοντα κράτη της Pacific Alliance μιας και ιδανικά θα προωθηθεί το εμπόριο σε διάφορους τομείς. Υπάρχει βέβαια και ο αντίλογος που υποστηρίζει ότι η TPP, που έχει και αρκετούς πολέμιους, θα μπορούσε να βλάψει τις συμμετέχουσες χώρες μιας και επιβάλλει κανόνες που μπορούν να περιορίσουν κινήσεις όπως η διαφοροποίηση των εξαγωγών, η οποία είναι πολύ σημαντικός στόχος για την Pacific Alliance.

5.3.2 ΟΙ ΑΞΕ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ PACIFIC ALLIANCE

Οι χώρες της Συμμαχίας προσελκύουν όλες μαζί το 45% των ΑΞΕ που πραγματοποιούνται στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής. Ήδη έχουμε πει ότι η προσέλκυση επενδύσεων αποτελεί σημαντικό στόχο για τη Συμμαχία και έχουμε παρουσιάσει τις ενέργειες²⁹ που έχει κάνει για να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις.

²⁸ Η Κολομβία κάνει προσπάθειες να μπει στον APEC από το 1995 αλλά ακόμη δεν έχει γίνει δεκτή. Η TPP έχει ως προτεραιότητα την αποδοχή των ήδη μελών του APEC.

²⁹ Η πληθώρα των FTAs που έχει υπογράψει καθώς και η ίδρυση της MILA, ανήκουν σε αυτές.

Πίνακας 18: Οι εισροές ΑΞΕ στα κράτη μέλη της Pacific Alliance, για το διάστημα 2007-2012

(US\$ in Millions)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Chile	12,572	15,518	12,887	15,373	22,931	30,323
Colombia	9,049	10,596	7,137	6,758	13,438	15,823
Mexico	31,380	27,853	16,561	21,372	21,504	13,431
Peru	5,491	6,924	6,431	8,455	8,233	12,240
Total PA	58,492	60,891	43,016	51,958	66,106	71,817
Latin America & Caribbean	116,382	138,698	82,948	124,368	165,815	174,546

Source: United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC), *Foreign Direct Investment in Latin America and the Caribbean: 2012*.

Notes: ECLAC data on the basis of estimates and official figures as of April 29, 2013.

Πηγή: Villarreal, 2014, σ. 11

Το 2012, μια χρονιά που οι παγκόσμιες εισροές ΑΞΕ μειώθηκαν, οι εισροές στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής αυξήθηκαν σημαντικά, φτάνοντας τα 174,5 δις \$. (Villarreal, 2014, σ.10). Η μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, παρατηρήθηκε στο Περού και τη Χιλή ενώ στο Μεξικό παρατηρήθηκε μείωση. (Villarreal, 2014, σ.10)

Πίνακας 19: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, εισροές σε US\$, τρέχουσες τιμές Pacific Alliance, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Chile	23,443,915,104	28,457,041,225	19,263,785,706	22,001,682,014
Colombia	14,647,755,354	15,039,372,277	16,199,373,252	16,053,845,090
Mexico	23,375,928,540	18,950,764,650	44,626,692,000	22,794,696,630
Peru	7,664,946,687	11,917,776,374	9,298,078,237	

Πηγή: <http://data.worldbank.org>

Στο παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι την επόμενη χρονιά, το 2013, καταγράφηκε αύξηση των εισροών για την Κολομβία και το Μεξικό, που φάνηκε να

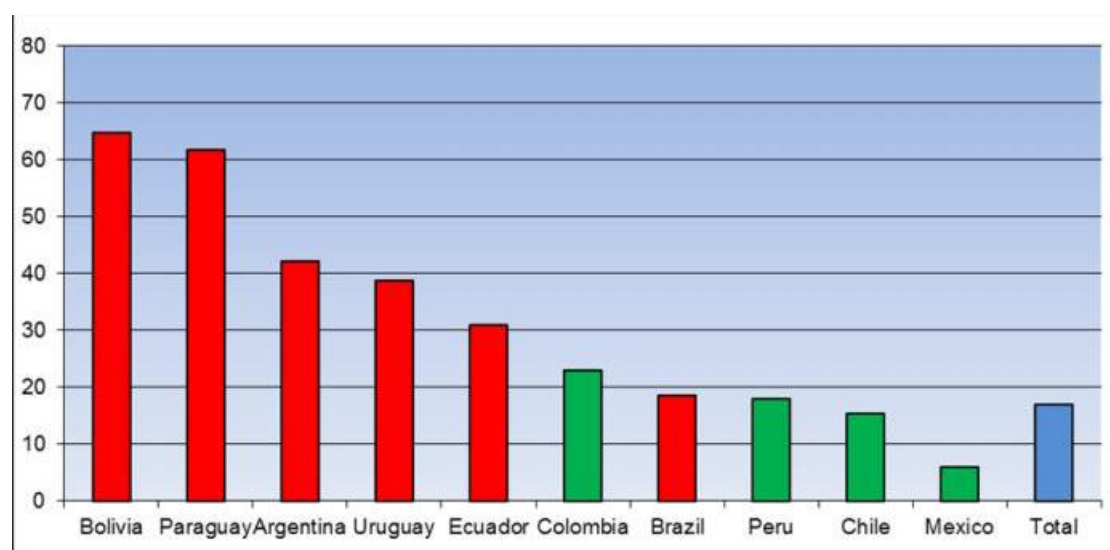
ανακάμπει, αλλά μείωση για τις υπόλοιπες δύο, ενώ το 2014 καταγράφηκε εκ νέου μείωση για το Μεξικό, μικρή μείωση για την Κολομβία ενώ αύξηση παρατηρείται στις εισροές ΑΞΕ στη Χιλή.

Έχοντας ήδη αναφέρει τη σημασία της Ασίας, και ειδικά της Κίνας για την Συμμαχία, αξίζει να τονισθεί ότι και οι κινέζικες ΑΞΕ στις χώρες του οργανισμού αυξήθηκαν. Οι κινέζικες ΑΞΕ είναι για τις χώρες της Pacific Alliance «τόσο ευκαιρία όσο και πρόκληση». (George, 2014, σ. 40). Οι χώρες της Συμμαχίας έχουν ανάγκη από επενδύσεις στο σύστημα υποδομών τους, μιας και έχουν σημαντικές ελλείψεις αλλά, έως τώρα, το μεγαλύτερο μέρος των κινέζικων ΑΞΕ έχει ως κατεύθυνση τον τομέα των πρώτων υλών.

5.3.3 ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Όσον αφορά το ενδοπεριφερειακό εμπόριο, δεν θα ήταν άστοχο να ειπωθεί ότι δεν είναι το «δυνατό σημείο» της Συμμαχίας. Η κατάργηση του 92% των δασμών και οι υπόλοιπες διευκολύνσεις θα έπρεπε να είχαν προωθήσει το εμπόριο εντός της Συμμαχίας αλλά αυτό δεν έχει ακόμη συμβεί. Μάλιστα, για καμία από τις χώρες οι εμπορικές συναλλαγές της με άλλο μέλος της Συμμαχίας δεν αποτελούν πάνω από το 1-2% του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών της. (Tnevad, 2014, σ. 12)

Διάγραμμα 11: Οι ενδοπεριφερειακές εξαγωγές ως μερίδιο (%) των συνολικών εξαγωγών

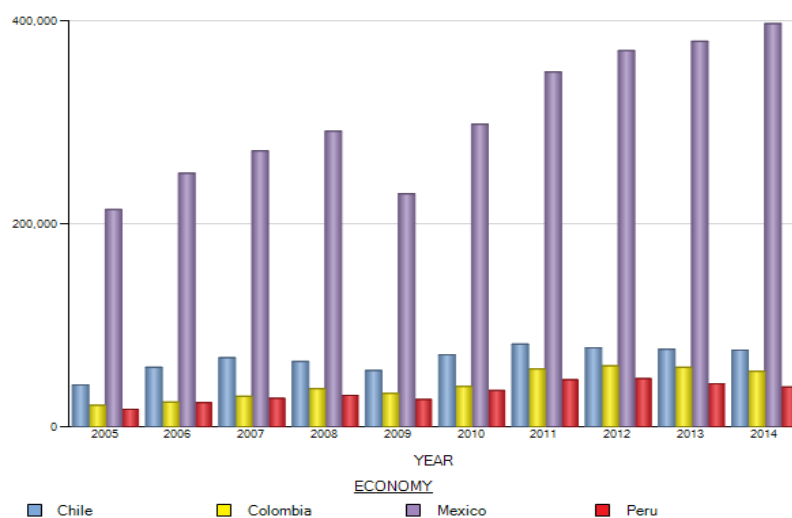
Πηγή: Tnevad, 2014, σ. 13 (Directorate-Generale for External Policies)

Μέχρι σήμερα, το εμπόριο μεταξύ τους είναι ελάχιστο και αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους, ανάμεσα στους οποίους και το μεγάλο ζήτημα της έλλειψης υποδομών αλλά και οι μεγάλες, σχετικά αποστάσεις. Επιπλέον, εμποδίζεται και από την απουσία συμπληρωματικότητας μεταξύ των κρατών μελών. Ένα ακόμη στοιχείο που θα μπορούσε να τονώσει το ενδοπεριφερειακό εμπόριο είναι η συνολική κατάργηση δασμών, που ως τώρα εξαιρεί ευαίσθητα προϊόντα, καθώς και η κατάργηση οποιουδήποτε άλλου μη δασμολογικού εμποδίου που μπορεί να δρα ανασταλτικά. (Tvevad, 2014, σ. 14)

Όσον αφορά τέλος τις ενδοπεριφερειακές ΑΞΕ, παρατηρείται κινητικότητα μεταξύ όλων των χωρών της Συμμαχίας, με την εξαίρεση του Μεξικού. Η Χιλή, επί παραδείγματι, το 2012, ήταν πρώτη σε ΑΞΕ στην Κολομβία, με κύριους τομείς ενδιαφέροντος την ενέργεια και τον χρηματοοικονομικό, ενώ η Κολομβία επενδύει σε έργα υποδομών στη Χιλή (Gonzalez-Perez et al., 2015, σ.38-39). Στην Κολομβία επίσης δρα και το Περού με επενδύσεις στις κατασκευές, τις αγροτικές επιχειρήσεις και τον χρηματοοικονομικό τομέα, ενώ η Κολομβία επενδύει και αυτή στον χρηματοοικονομικό τομέα στο Περού.

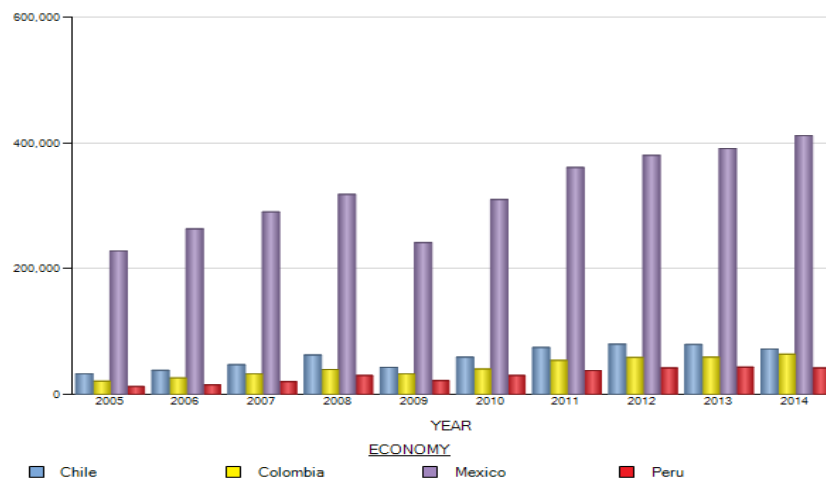
Πριν κλείσουμε την παρουσίαση της Pacific Alliance, παραθέτουμε πίνακες που δείχνουν τόσο τις εισαγωγές όσο και τις εξαγωγές των μελών του οργανισμού, αλλά και τα εμπορικά τους ελλείμματα.

Διάγραμμα 12: Εξαγωγές σε εκατομμύρια USD (\$), σε τρέχουσες τιμές, 2005-2014

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Διάγραμμα 13: Εισαγωγές σε εκατομμύρια USD (\$), σε τρέχουσες τιμές, 2005-2014

Πηγή: <http://unctadstat.unctad.org>

Το διάστημα που έχει επιλεγεί, ξεκινάει νωρίτερα από τη χρονιά ίδρυσης του οργανισμού, ώστε να έχουμε μια εικόνα της πορείας των εξαγωγών και των εισαγωγών και πριν την ένωση των χωρών. Παρατηρώντας τα παραπάνω διαγράμματα είναι για μια ακόμη φορά προφανής η διαφορά των μεγεθών του Μεξικού, όπως παράλληλα και η αύξηση τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών. Όσο για τη μείωση των εισαγωγών και εξαγωγών σε κάποια από τα μέλη την τελευταία διετία, ήδη έχει δοθεί η ερμηνεία.

Πίνακας 20: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών των κρατών μελών της Pacific Alliance, 2011-2014

Country	Subject Descriptor	Units	2011	2012	2013	2014
Chile	Current account balance	USD	-3,089	-9,626	-10,127	-2,993
Chile	Current account balance	% of GDP	-1,232	-3,631	-3,660	-1,160
Colombia	Current account balance	USD	-9,710	-11,306	-12,367	-19,549
Colombia	Current account balance	% of GDP	-2,887	-3,059	-3,254	-5,173
Mexico	Current account balance	USD	-13,229	-16,364	-30,469	-24,983
Mexico	Current account balance	% of GDP	-1,130	-1,379	-2,415	-1,935
Peru	Current account balance	USD	-3,179	-5,236	-8,473	-8,030

Peru	Current account balance	% of GDP	-1,863	-2,717	-4,197	-3,963
------	-------------------------	----------	--------	--------	--------	--------

Πηγή: www.imf.org

Τα, σε γενικές γραμμές αυξανόμενα, εμπορικά ελλείμματα, έχουν οδηγήσει σε δύο ανησυχίες: ότι η περιοχή στηρίζεται ξανά υπερβολικά σε βασικές εξαγωγές, υποκύπτοντας σε μια «κατάρρα των φυσικών πόρων», όπως έχει κάνει στο παρελθόν, και ότι θα πάρει το λάθος μάθημα από την Κίνα και θα αγκαλιάσει τον κρατικό καπιταλισμό. (The Economist, 2014).

Έχοντας παρουσιάσει εκτενώς τους δύο περιφερειακούς οργανισμούς, ήδη είναι προφανείς οι διαφορές αλλά και οι πιθανές ομοιότητές τους. Δύο οικονομικοί, κατά βάση, οργανισμοί που δρουν στην Λατινική Αμερική αλλά έχουν διαφορετικά οράματα. Ίσως όμως και κάποια κοινά συμφέροντα που θα μπορούσαν να τους ωθήσουν στο να αμβλύνουν τις διαφορές τους και να προσεγγίσουν ο ένας τον άλλον.

6.ΣΥΓΚΡΙΣΗ MERCOSUR-PACIFIC ALLIANCE

6.1 ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Με την παρουσίαση των δύο οργανισμών που προηγήθηκε, ήδη μπορεί κάποιος να εντοπίσει τις διαφορές τους. Καταρχάς, και βάσει θεωρίας παρατηρήσαμε ότι οι δύο περιφερειακοί οργανισμοί ανήκουν σε διαφορετικά στάδια ολοκλήρωσης. Η μεν MERCOSUR είναι μια ατελής τελωνειακή ένωση με ελάχιστα στοιχεία κοινής αγοράς, η δε Pacific Alliance είναι μια Ζώνη Ελευθέρου Εμπορίου. Η διάκριση αυτή έχει εξαιρετική σημασία όχι μόνο για να μπορέσει κανείς να καταλάβει το βαθμό ολοκλήρωσης και τι αυτό συνεπάγεται για τις μεταξύ των χωρών μελών εμπορικές ή άλλες σχέσεις, αλλά και για να μπορέσει να συνειδητοποιήσει τον τρόπο σκέψης και δράσης του κάθε οργανισμού. Είναι φυσικά δε σημαντική και η χρονική στιγμή της επιλογής της ίδρυσης του κάθε οργανισμού, με τη μια να έχει ιδρυθεί κατά τη διάρκεια του 2ου κύματος, στη δεκαετία του 1990, και την άλλη κατά τη διάρκεια της νέας φάσης περιφερισμού.

Έτσι, η Pacific Alliance διαφέρει από τη MERCOSUR στο ότι της λείπει ένας ιδεολογικός προσανατολισμός ή μια αναθεωρητική πολιτική ενώ είναι προφανές, από τις ενέργειες που έχει κάνει, ότι η MERCOSUR πάντα επιθυμούσε βαθύτερη ολοκλήρωση κάτι που η Pacific Alliance, ως σήμερα τουλάχιστον, δεν φαίνεται να επιθυμεί. Έτσι οι επιλογές της Pacific Alliance είναι πιο πραγματιστικές ενώ της MERCOSUR πιο ιδεαλιστικές. Η Pacific Alliance χαρακτηρίζεται ως ένας οργανισμός που «ασπάζεται» τον φιλελεύθερο προσανατολισμό της ανοικτής αγοράς σε αντίθεση με τη MERCOSUR που είναι ένα «εσωστρεφές, Ατλαντικό μοντέλο, που έχει κατηγορηθεί ότι απέτυχε να εκπληρώσει τους εμπορικούς στόχους της κι εκείνους της οικονομικής ολοκλήρωσης». (Tnevad, 2014, σ. 21)

Έχοντας ήδη κατατάξει την Pacific Alliance, δεν πρέπει να αφήσουμε να εννοηθεί ότι έχει πραγματοποιήσει μόνο αμιγώς εμπορικές συμφωνίες. Διακρίνουμε ότι οι στόχοι της πάνε πέρα από μια παραδοσιακή συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μιας και συμφωνίες έχουν γίνει και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα η κατάργηση της τουριστικής και επιχειρηματικής βίζας. Οι κινήσεις αυτές έχουν όμως

γίνει έτσι ώστε να μπορεί ο οργανισμός να λειτουργεί ως ενιαία οντότητα και κατά συνέπεια να βελτιώνει τη διαπραγματευτική της δύναμη.

Όσον αφορά τη σύνθεση του οργανισμού, τα μέλη της MERCOSUR χαρακτηρίζονται από έντονη ανομοιογένεια. Χωρίς αμφιβολία η Βραζιλία ηγείται του οργανισμού ενώ κάτι απόλυτα αντίστοιχο δεν υπάρχει στην Pacific Alliance. Ναι μεν θα μπορούσε κανείς να επιχειρηματολογήσει ότι το αντίστοιχο της Βραζιλίας στην Pacific Alliance είναι το Μεξικό, και σίγουρα υπάρχει μια απόσταση σε σχέση με τα υπόλοιπα τρία μέλη, αλλά από την άλλη έχουμε και μια εξαιρετικά υποσχόμενη Χιλή. Είδαμε επίσης ότι και οι δύο οργανισμοί έχουν συμπεριλάβει ως όρο για την αποδοχή μέλους την ύπαρξη δημοκρατικού καθεστώτος. Εντούτοις, οι επιλογές της MERCOSUR, παρουσιάζονται κάπως προβληματικές. Πολλά ερωτηματικά, επί παραδείγματι, προκάλεσε η είσοδος της Βενεζουέλας, μιας χώρας με σοβαρά οικονομικά προβλήματα αλλά και με αμφισβητούμενο καθεστώς, το οποίο από πολλούς υποστηρίζεται ότι προσομοιάζει με απολυταρχικό.

Μια άλλη διαφορά που έγινε πολύ σαφής από την παρουσίαση των δύο οργανισμών, και στην οποία δε χρειάζεται να σταθούμε ιδιαίτερα, είναι η επιλογή της θεσμικής δομής. Αρκεί απλά να παρατηρήσουμε ότι η Pacific Alliance έχει επιλέξει μια πολύ πιο «ελαφριά» θεσμική δομή, η οποία ταιριάζει και με το στάδιο ολοκλήρωσης στο οποίο ανήκει. Η MERCOSUR από την άλλη, η οποία πάντα επιθυμούσε βαθύτερη ολοκλήρωση, έχει επιλέξει μια πιο περίπλοκη και «βαριά» δομή. Αποτέλεσμα φυσικά της επιλογής είναι η αύξηση της ταχύτητα διεκπεραίωσης διαδικασιών στη μεν Pacific Alliance όταν στη δε MERCOSUR είναι σαφώς πιο εύκολο να μπλοκάρει μια διαδικασία εξαιτίας του πιο περίπλοκου συστήματος.

Η επιλογή του σταδίου της ολοκλήρωσης του κάθε οργανισμού έχει προδικάσει και την επιλογή των πολιτικών που ακολουθεί. Ως ζώνη ελεύθερου εμπορίου, η Συμμαχία δεν χαρακτηρίζεται, όπως η MERCOSUR, από «φιλόδοξες κοινές πολιτικές» (Tnevad, σ. 17), κάτι που θα μπορούσε να περιορίσει την ελευθερία δράσης των μελών της. Επιπλέον, δίνει την ελευθερία στα μέλη της να συνάπτουν FTAs και με χώρες εκτός του οργανισμού, ενώ, όπως αναφέραμε για τα μέλη της MERCOSUR δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Ο περιορισμός αυτός έχει δημιουργήσει δυσφορία στα μέλη της MERCOSUR, ειδικά στην Ουρουγουάη και την Παραγουάη. Ήδη έχει προαναφερθεί ότι έχουν συχνά εκφράσει τη δυσαρέσκειά τους

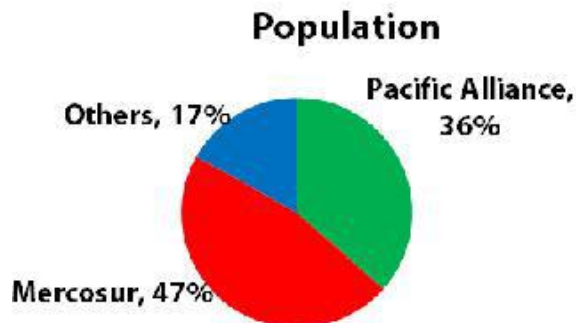
για τον προστατευτισμό του οργανισμού που τις εμποδίζει να ικανοποιήσουν τα δικά τους συμφέροντα. Τόσο η Παραγουάη όσο και η Ουρουγουάη είναι παρατηρητές της Pacific Alliance κι αυτό είναι ενδεικτικό για την επιθυμία τους για μεγαλύτερη προσέγγιση της Συμμαχίας. Φυσικά, αυτό δεν είναι κάτι που τα υπόλοιπα μέλη της MERCOSUR δέχτηκαν αδιαμαρτύρητα, μιας και υπάρχουν δημοσιεύματα που θέλουν τη Βραζιλία να είχε προσπαθήσει να μπλοκάρει την Παραγουάη από το να αποκτήσει την ιδιότητα του παρατηρητή. (Tnevad, 2014, σ. 22).

Ένα ακόμη στοιχείο διάκρισης, που έχει πολλάκις προαναφερθεί είναι το ρητά στοχευμένο ενδιαφέρον της Pacific Alliance στην περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στον αριθμό FTAs που οι δύο οργανισμοί έχουν συνάψει με τις χώρες αυτές. Συγκεκριμένα, ενώ τα κράτη μέλη της Pacific Alliance έχουν δεκαπέντε συμφωνίες με πενήντα χώρες της περιοχής Ασίας-Ειρηνικού, η MERCOSUR έχει μόλις τέσσερις. (Villarreal, 2014).

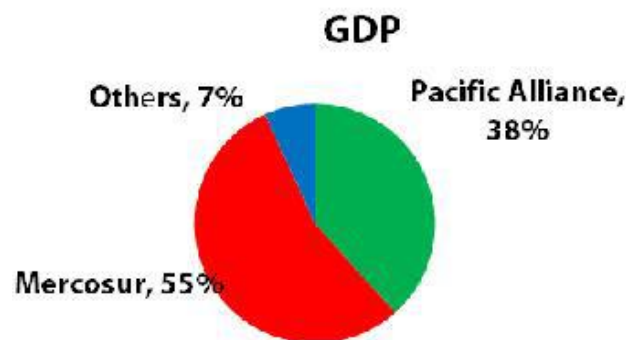
Αφήνοντας όμως την περιοχή αυτή, και κοιτώντας το εμπόριο συνολικά, η εμμονή της MERCOSUR να λειτουργεί προστατευτικά της έχει, συνολικά, κοστίσει συμφωνίες με αποτέλεσμα σήμερα να έχει πρόσβαση σε προτιμησιακό εμπόριο της τάξης του 7% ενώ η Pacific Alliance έχει καταφέρει να κλείσει συμφωνίες «με χώρες που εκπροσωπούν το 75% της παγκόσμιας οικονομίας» (Tuck, n/d, σ.4). Να προσθέσουμε εδώ, ότι η Βραζιλία είναι η 2η πιο προστατευτική χώρα παγκοσμίως. (Tuck, n/d, σ.5)

Για να μπορέσουμε όμως να κρίνουμε και να αξιολογήσουμε τη συγκριτική δυναμική του κάθε οργανισμού και τις δυνατότητες που θα μπορούσε να έχει, πρέπει να δούμε τα στοιχεία των δύο οργανισμών τόσο όσον αφορά τον πληθυσμό όσο και το ΑΕΠ στο σύνολο της περιοχής της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής.

Διάγραμμα 14: Ποσοστό πληθυσμού των οργανισμών επί του συνόλου της περιοχής Λατινικής Αμερικής-Καραϊβικής

Διαγράμμα 15: Ποσοστό του ΑΕΠ των οργανισμών επί του συνόλου της περιοχής Λατινικής Αμερικής-Καραϊβικής

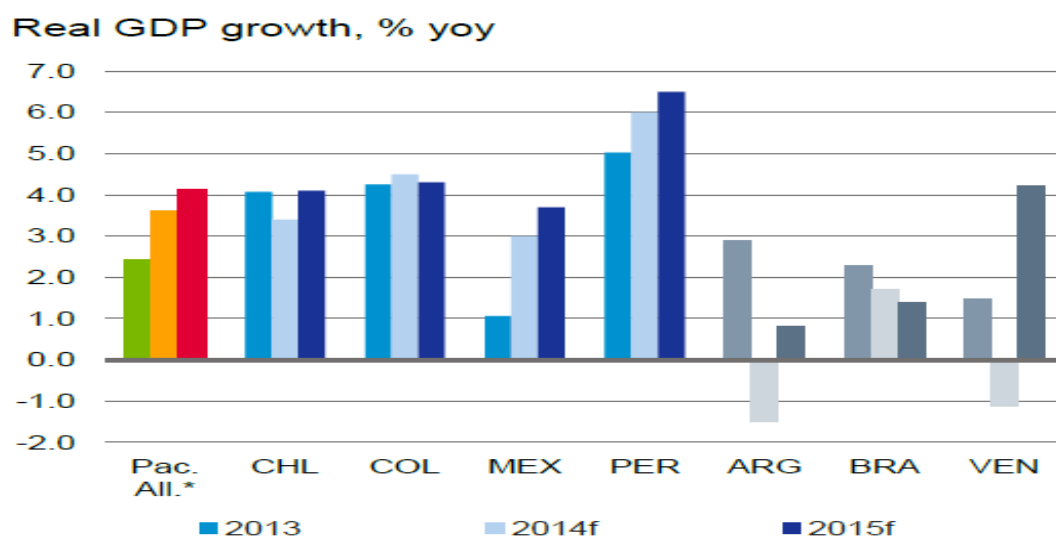
Πηγή: Tnevad, 2014, σ. 16 (Directorate-Generale for Extenal Policies)

Παρατηρώντας τα παραπάνω στοιχεία, διακρίνουμε την υπεροχή της MERCOSUR η οποία έχει συνολικό ΑΕΠ σημαντικά μεγαλύτερο από εκείνο της Pacific Alliance³⁰, κάτι που ουσιαστικά σημαίνει ότι η MERCOSUR είναι το οικονομικό μεγαθήριο της Λατινικής Αμερικής. Πάρα τούτα η Pacific Alliance έχει φανεί πολύ πιο αποτελεσματική.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί έχουμε μια απεικόνιση των ρυθμών ανάπτυξης των ΑΕΠ της Pacific Alliance και κάποιων μεμονωμένων κρατών μελών της και μελών της MERCOSUR.

³⁰ Ήδη έχουμε πει ότι το ΑΕΠ της MERCOSUR ξεπερνά τα 3 δις \$.

Διάγραμμα 16: Ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης για την Pacific Alliance.

*Pacific Alliance: GDP-weighted average

Source: Deutsche Bank Research

Πηγή : Deutsche Bank, Research, σ.6

Πριν αξιολογήσουμε το διάγραμμα, να τονίσουμε ότι οι ρυθμοί ανάπτυξης για το 2014 δεν ακολούθησαν αυτούς των προηγούμενων ετών. Παρόλ' αυτά, είναι προφανής η μεγαλύτερη ώθηση που υπάρχει στις οικονομίες των κρατών μελών της Συμμαχίας σε σχέση με αυτή των μελών της MERCOSUR.

Τα μέλη της Pacific Alliance, όπως ήδη έχουμε δει, είναι πιο ανοιχτά στο εμπόριο σε σχέση με τα μέλη της MERCOSUR κι αυτό φαίνεται και στους παρακάτω πίνακες όπου βλέπουμε το εμπόριο ως ποσοστό του ΑΕΠ των χωρών που συμμετέχουν στους δύο οργανισμούς. Πρέπει φυσικά να λάβουμε υπόψη ότι τη μικρότερη «ανοιχτότητα» προς το εμπόριο μέσα στους κόλπους της MERCOSUR την παρατηρούμε στη Βραζιλία και την Αργεντινή που είναι οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του οργανισμού.

Πίνακας 21: Το εμπόριο των χωρών της MERCOSUR ως ποσοστό του ΑΕΠ για την περίοδο 2012-2014

Country	Trade to GDP ratio (%) 2012-2014
Argentina	29,8
Bolivia	78,8
Brazil	24,7
Paraguay	92,5

Uruguay	50,7
Venezuela	38

Πηγή: <http://stat.wto.org>

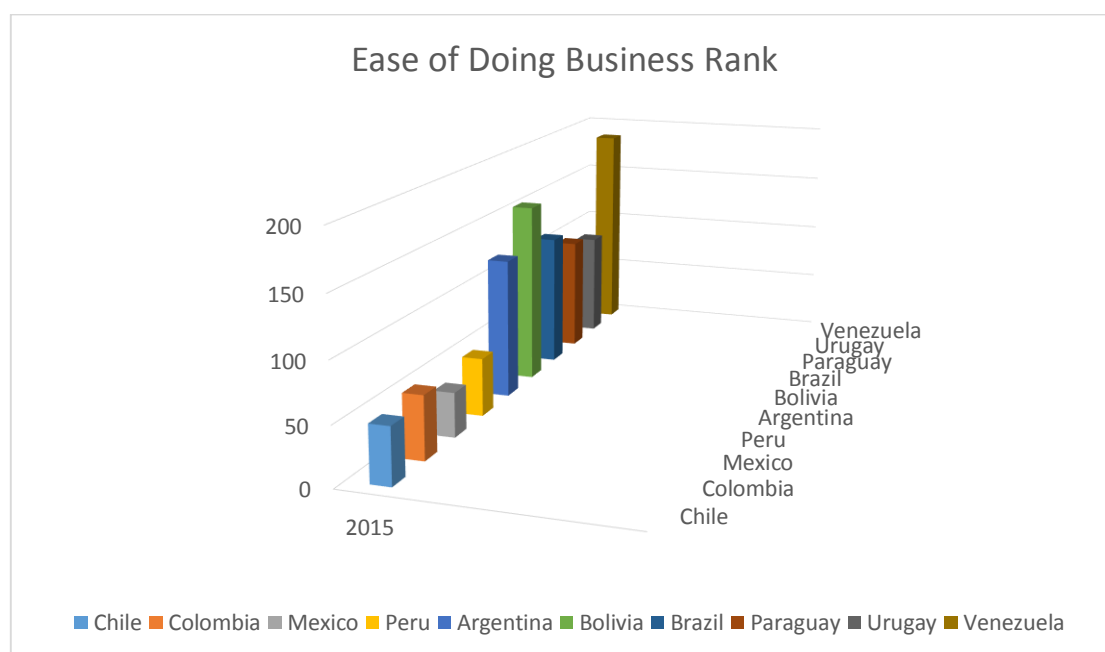
Πίνακας 22: Το εμπόριο των χωρών της Pacific Alliance ως ποσοστό του ΑΕΠ για την περίοδο 2012-2014

Country	2011
Chile	66,3
Colombia	36,6
Mexico	65,6
Peru	48,2

Πηγή: <http://stat.wto.org>

Πέρα από το βαθμό που ο κάθε οργανισμός είναι ανοιχτός στο εμπόριο έχει σημασία και πόσο δεκτικός είναι στις επενδύσεις. Η ευκολία να δημιουργήσει κάποιος μια νέα επιχείρηση στα κράτη μέλη των οργανισμών φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί, όπου διακρίνεται καθαρά η πρωτοκαθεδρία των τεσσάρων χωρών της Pacific Alliance.

Διάγραμμα 17: Ευκολία στη δημιουργία επιχείρησης³¹

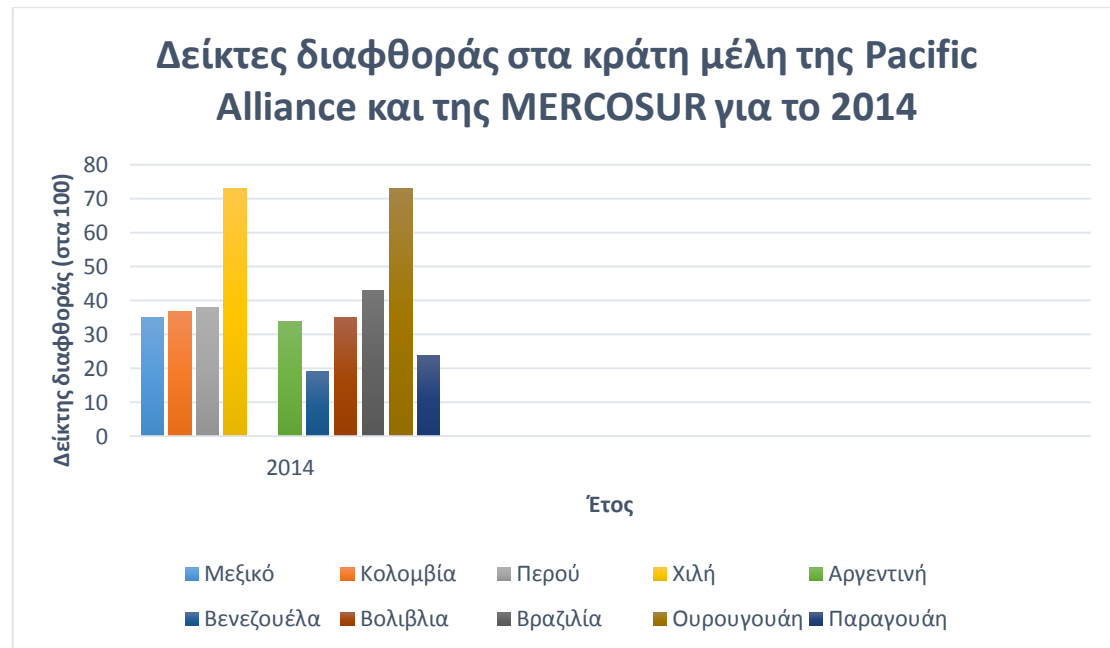

Πηγή: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

³¹ Όσο πιο μικρό είναι το νούμερο του δείκτη τόσο πιο εύκολη είναι η δημιουργία επιχείρησης στη συγκεκριμένη χώρα.

Επιπλέον οι χώρες που ανήκουν στη Συμμαχία είναι συγκριτικά σε καλύτερη θέση όσον αφορά τη διαφάνεια, κάτι που έχει μεγάλη σημασία για την προσέλκυση επενδυτών. Βέβαια, παρατηρούμε ότι εξαιρετικά μεγάλο βαθμό διαφάνειας έχει και η Ουρουγουάη κι εδώ πάλι θα αναφέρουμε ότι είναι κι αυτή μια ένδειξη της «διαφορετικότητας» της χώρας αυτής από τα υπόλοιπα μέλη της MERCOSUR.

Διάγραμμα 18: Δείκτης διαφθοράς.³²

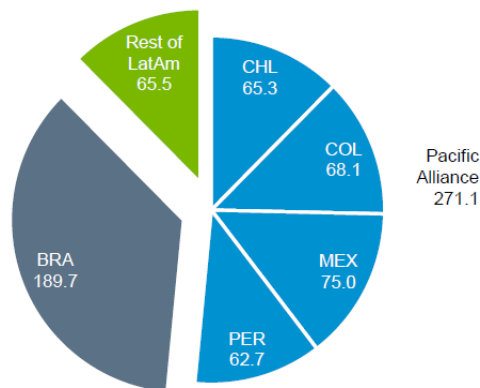
Πηγή: www.transparency.org

Αναφερόμενοι στις επενδύσεις πρέπει να πούμε ότι συνολικά την τελευταία δεκαετία οι χώρες της Pacific Alliance έχουν προσελκύσει μεγάλο μέρος ΑΞΕ, καταφέροντας να ξεπεράσουν τις ΑΞΕ στη Βραζιλία.

³² Όσο υψηλότερος ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη η διαφάνεια.

Διάγραμμα 19: Εισροές ΑΞΕ κατά την τελευταία δεκαετία, σε δις \$.

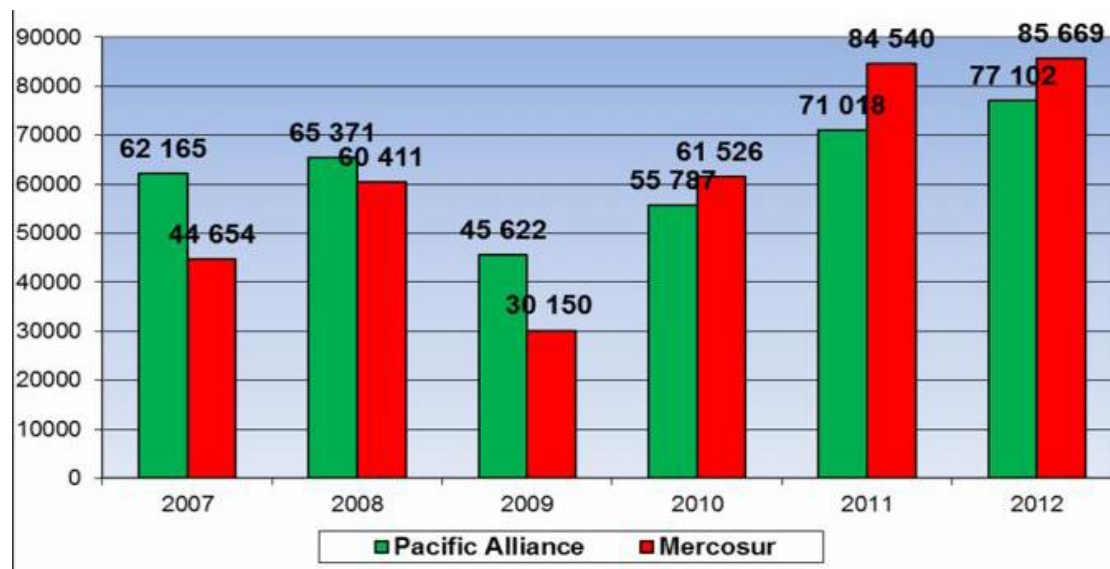
Net FDI inflows in the last decade, USD bn

Πηγή : Deutsche Bank, Research, σ.8

Βλέποντας όμως και τους δύο οργανισμούς, τα χρόνια μετά την ίδρυση της Pacific Alliance παρατηρήθηκε αύξηση των εισροών των ΑΞΕ τόσο στα κράτη μέλη της προαναφερθείσας όσο και σ' αυτά της MERCOSUR, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 20³³: Εισροές ΑΞΕ στο σύνολο της MERCOSUR και της Pacific Alliance, για το διάστημα 2007-2012.

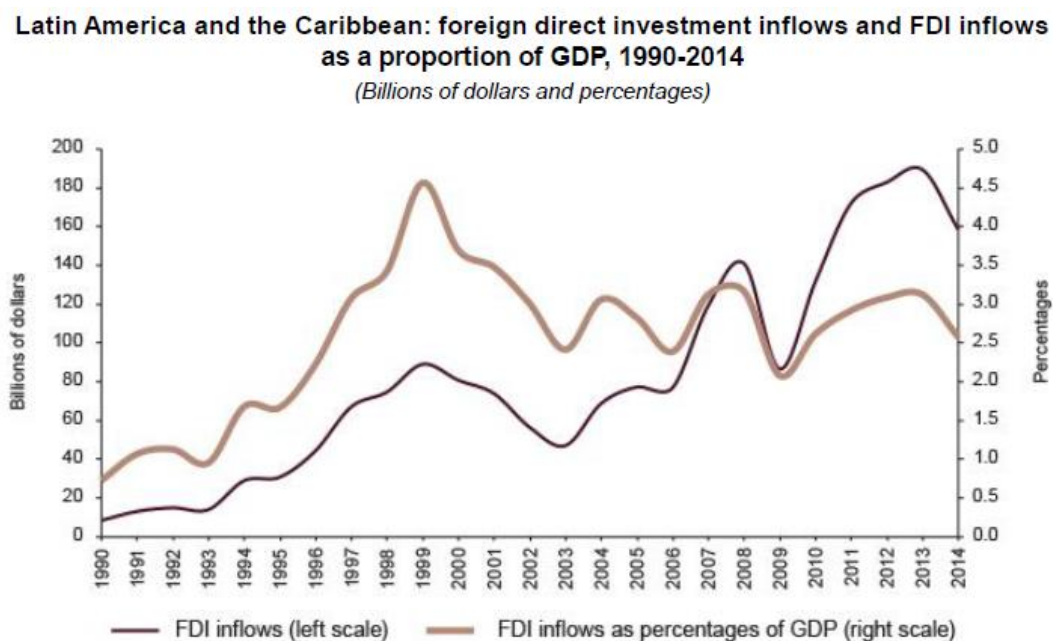

Πηγή: Tnevad, 2014, σ.20. (Directorate-Generale for External Policies)

³³ Συμπεριλαμβάνονται όμως και ο Παναμάς και η Κόστα Ρίκα

Στο σημείο αυτό να πούμε ότι η κατάσταση, όσο αφορά τις ΑΞΕ συνολικά στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής άλλαξε τα χρόνια που ακολούθησαν. Λαμβάνοντας υπόψη τόσο την πτώση των τιμών των βασικών εμπορευμάτων, και κυρίως εδώ αναφερόμαστε στις πρώτες ύλες³⁴, όσο και την οικονομική επιβράδυνση την περιοχής της Λατινικής Αμερικής, είναι ευνόητο το γεγονός ότι καταγράφηκε μείωση των εισροών ΑΞΕ το 2014 κατά 16% (ECLAC, 2015, σ.4). Η μείωση αυτή φυσικά επηρέασε τα κράτη μέλη και των δύο οργανισμών.

Διάγραμμα 21: Εισροές ΑΞΕ στην Λατινική Αμερική και την Καραϊβική ως ποσοστό του ΑΕΠ, 1990-2014

Πηγή: ECLAC, 2015, σ.4

Μια επιπλέον διαφορά που προκύπτει αντιπαραβάλλοντας τους δύο οργανισμούς αφορά το ενδοπεριφερειακό εμπόριο. Από την παρουσίαση που κάναμε είδαμε τη μεγάλη απόσταση μεταξύ των δύο. Το ποσοστό του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της MERCOSUR³⁵ είναι σαφώς υψηλότερο από εκείνο του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της Pacific Alliance. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Peña, (2015, σ.9) το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της MERCOSUR αποτελεί το 14%

³⁴ Η πτώση των τιμών ξεκίνησε από τα μεταλλεύματα και πέρασε στο πετρέλαιο.

³⁵ Βέβαια ισχύει ότι «η MERCOSUR μπορεί να κατάφερε να αυξήσει το ενδοπεριφερειακό εμπόριο αλλά δεν κατάφερε να το διαφοροποιήσει αρκετά με τον εξωτερικούς εταίρους. Ένα ακόμη λάθος της είναι ότι δεν κατάφερε να το αναπτύξει σε δυναμικούς τομείς, παρά επικεντρώθηκε στους λιγότερο δυναμικούς.» (Väyrynen, 2003, σ. 30).

του συνολικού εμπορίου των κρατών μελών της, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Pacific Alliance είναι μόλις 3,5%. Επιπλέον, τα μέλη της Pacific Alliance είναι οι χώρες με τα μικρότερα ποσοστά εξαγωγών προς τις άλλες Λατινοαμερικάνικες χώρες (Tnevad, σ.12).

Πηγή διαμάχης είναι και η σχέση της Pacific Alliance με τις ΗΠΑ, μια σχέση που έχει δεχθεί κριτική από την αριστερά της Λατινικής Αμερικής (Tnevad, 2014, σ. 24), αλλά και η τοποθέτηση της Συμμαχίας υπέρ του φιλελευθερισμού. Παράδειγμα της αντιπαράθεσης αποτελεί δήλωση του Eno Morales, Προέδρου της Βολιβίας, ότι η Pacific Alliance είναι συνωμοσία των ΗΠΑ για να διαιρέσει την UNASUR. Ο δε πρώην Πρόεδρος της Βραζιλίας, Da Silva, την είχε κατηγορήσει για επιστροφή στο Washington Consensus. (Tuck, n/d, σ.9). Από την άλλη, υπάρχουν χώρες μέσα στην MERCOSUR που δε συμμερίζονται τις απόψεις που άλλα μέλη έχουν εκφράσει για τις ΗΠΑ, όπως η Ουρουγουάη, που μάλιστα επιθυμεί την σύναψη μιας συμφωνίας (Tuck, n/d, σ.10).

Οι διαφορές μεταξύ των δύο οργανισμών είναι αρκετές αλλά λαμβάνοντας υπόψη τους πολιτισμικούς, γεωγραφικούς, εμπορικούς και ιστορικούς δεσμούς που τους συνδέουν, αλλά και την κοινή συμμετοχή κάποιων μελών σε άλλους οργανισμούς, όπως η UNASUR, τα κοινά συμφέροντα, οικονομικά και μη, μας οδηγούν στο να εξετάσουμε κατά πόσο οι δύο οργανισμοί παρά τη διαφορετικότητά τους θα μπορούσαν να συνεργαστούν.

6.2 ΔΥΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ, ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΜΕΛΛΟΝ;

Σε πρώτη φάση, οι σχέσεις μεταξύ των χωρών είναι, ειδικά ανά περιπτώσεις, αρκετά στενές. Υπάρχει σειρά διμερών εμπορικών συμφωνιών μεταξύ κρατών μελών της Pacific Alliance, ειδικά με τη Βραζιλία και την Αργεντινή. Το 2013, το εμπόριο μεταξύ της Pacific Alliance και της MERCOSUR ήταν 47,4 δις \$ (ECLAC, 2014). Επιπλέον, όπως αναφέρεται σε έκθεση της CEPAL (ECLAC), η Pacific Alliance μαζί με τη MERCOSUR κατέχουν το 80% του συνόλου του εξωτερικού εμπορίου στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής καθώς επίσης και το 80% του πληθυσμού, ενώ συγκεντρώνουν πάνω από το 90% τόσο του συνολικού ΑΕΠ όσο και των ΑΞΕ. (<http://www.cepal.org/>).

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, μπορεί κάποιος εύκολα να υποθέσει ότι μια συνεργασία των δύο οργανισμών θα μπορούσε να δημιουργήσει μια κολοσσιαία δύναμη στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής.

Ήδη έχει προαναφερθεί ότι η οικονομία της Λατινικής Αμερικής έχει επιβραδυνθεί λόγω της Κίνας και των τιμών των εμπορευμάτων. Όπως αναφέρει και το The Economist σε άρθρο του «κάποιες χώρες, όπως η Βραζιλία και η Βενεζουέλα συνέχισαν να ξοδεύουν με αποτέλεσμα να βρίσκονται σήμερα σε ύφεση». (The Economist, 2015). Είδαμε, όμως, ότι και τα κράτη μέλη της Pacific Alliance έχουν επηρεαστεί από αυτή την εξέλιξη. Τόσο τα μέλη της MERCOSUR όσο και τα μέλη της Pacific Alliance έχουν υποτιμήσει τα νομίσματά τους για να αντιμετωπίσουν την ύφεση, όπως φαίνεται και στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 23: Συναλλαγματικές Ισοτιμίες³⁶ με USD, Pacific Alliance, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Chile	483,67	486,47	495,27	570,35
Colombia	1.848,14	1.796,90	1.868,79	2.001,78
Mexico	12,42	13,17	12,77	13,29
Peru	2,75	2,64	2,70	2,84

Πηγή: <http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF>

Πίνακας 24: Συναλλαγματικές Ισοτιμίες³⁷ με USD, MERCOSUR, 2011-2014

Country	2011	2012	2013	2014
Argentina	4,11	4,54	5,46	8,08
Bolivia	6,94	6,91	6,91	6,91
Brazil	1,67	1,95	2,16	2,35
Paraguay	4.191,42	4.424,92	4.320,67	4.462,19

³⁶ Στα στοιχεία του πίνακα με κόμμα (,) εκφράζεται δεκαδικός αριθμός.

³⁷ Το ίδιο.

Uruguay	19,31	20,31	20,48	23,25
Venezuela	4,29	4,29	6,05	6,28

Πηγή: <http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF>

Μια προσέγγιση των δύο ίσως είναι η λύση για να καταφέρουν να ξεπεράσουν την ύφεση που έχει δημιουργηθεί.

Μια αλλαγή που θα μπορούσε να διευκολύνει την προσέγγιση των δύο οργανισμών είναι η πρόσφατη μεταστροφή της MERCOSUR, που έχει πλέον καταλάβει ότι πρέπει να αλλάξει τον τρόπο που αντιμετωπίζει στις εμπορικές σχέσεις. Αυτό φαίνεται από την πρόσφατη επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων για το κλείσιμο της συμφωνίας με την ΕΕ, που όμως συνεχίζει να εμποδίζεται λόγω της στάσης της Αργεντινής. Μάλιστα ο Πρόεδρος της Παραγουάης, Cartes, δήλωσε πρόσφατα ότι «υπήρξε μια περίοδος που η MERCOSUR πολιτικοποιήθηκε αρκετά και διαστρεβλώθηκε αλλά επέστρεψε στις ρίζες της. Τώρα η MERCOSUR είναι εκατό τοις εκατό οικονομικός οργανισμός, όχι πολιτικός» (EUBusiness, 2015). Αυτό βέβαια είναι μάλλον μια κάπως υπερβολική τοποθέτηση αλλά παράλληλα είναι και ενδεικτική μιας κάποιας μεταστροφής.

Πιο σημαντικά όμως, η Pacific Alliance, έχει κάνει βήματα προσέγγισης. Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι μεγάλη επιμονή δείχνει η Χιλή, η οποία είναι συνδεδεμένο μέλος της MERCOSUR, όπως ήδη γνωρίζουμε. Η πρώτη κίνηση έγινε κατά τη διάρκεια της 9^{ης} Διάσκεψη της Pacific Alliance, η οποία έγινε στο Μεξικό το καλοκαίρι του 2014. Στη Διάσκεψη αυτή συμφωνήθηκε να γίνει μια ενημερωτική συνάντηση για τη Συμμαχία στα κράτη μέλη της MERCOSUR. (Peña, 2015, σ. 8). Οντως μια πρώτη συνάντηση έγινε το φθινόπωρο του 2014 όπου όλα τα μέλη φάνηκαν θετικά διακείμενα προς περαιτέρω συζητήσεις. Η δεύτερη κίνηση έγινε κατά τη 10^η Διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Ιούλιο, όπου η Συμμαχία επανέλαβε την πρόθεσή της να συγκλίνει με τη MERCOSUR, με την Χιλιανή Πρόεδρο να υποστηρίζει ότι είναι «μια ιστορική στιγμή για τα στρωθεί ο δρόμος για την ένωση των δύο οργανισμών» (Kotschwar & Albertoni, 2015). Ως τώρα, όμως, το κύριο επίτευγμα των συζητήσεων είναι μια «σύντομη λίστα», που περιλαμβάνει τη διευκόλυνση του εμπορίου, δημιουργώντας ένα μόνο παράθυρο για τις εξαγωγές, τις ηλεκτρονικές πιστοποιήσεις, τα έγγραφα προέλευσης και τις μετακινήσεις προσώπων. (MercoPress, 2015 d).

Ίσως, ρόλο στην προσέγγιση των δύο οργανισμών, να μπορέσει τελικά να παίξει η UNASUR. Σίγουρα παρατηρείται, τελευταία, μια μεγάλη στασιμότητα στον οργανισμό και αυτή είναι μια καλή ευκαιρία για να μπορέσει και πάλι να περάσει στη δράση. Ούτως ή άλλως, η UNASUR προωθεί τη διαλλακτικότητα παρά την αντιπαράθεση και θα μπορούσε να λειτουργήσει καταλυτικά στην ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των περιφερειακών οργανισμών (Arenas-García, 2012, σ. 78-79). Εάν, και σε αυτήν την περίπτωση, η UNASUR χάσει την ευκαιρία να δράσει ως ενδιάμεσος μεταξύ της MERCOSUR και της Pacific Alliance, τότε κινδυνεύει να χάσει εντελώς την αρχική της δυναμική.

Το ερώτημα είναι αν τελικά οι δύο οργανισμοί θα μπορέσουν να συνεργαστούν και να δράσουν συμπληρωματικά ή αν τελικά θα λειτουργούν ως αντίπαλοι στην ίδια περιφέρεια. Για την Χίλιανη Πρόεδρο Bachelet «μόνο η ιδεολογία μπορεί να οδηγήσει στην απόρριψη της σύγκλισης της διαφορετικότητας». (MercoPress, 2015 d). Όμως αυτή ίσως είναι μια κάπως απλοϊκή δήλωση που βασίζεται σε έναν ευσεβή πόθο της Προέδρου. Για να επιτευχθεί μια προσέγγιση και να πραγματοποιηθεί η σύγκλιση που επιθυμεί χρειάζεται να γίνουν αλλαγές και υποχωρήσεις. Είναι σημαντικό η MERCOSUR να εγκαταλείψει εξ ολοκλήρου τη σκληρή γραμμή του προστατευτισμού και της «δαιμονοποίησης» των ΗΠΑ και να συνεχίσει με τη μεταμόρφωσή της, ή καλύτερα με την επιστροφή της σε χαμηλότερα στάδια ολοκλήρωσης, μιας και αυτό δεν κρίνει μόνο τη πιθανή ή όχι προσέγγιση με την Pacific Alliance αλλά και την ίδια την ύπαρξή της. Για να κλείσουμε, μένει να προσθέσουμε ότι και η Pacific Alliance πρέπει να επανεξετάσει την εξάρτησή της από την περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Θα έπρεπε μάλλον να τη μετριάσει μιας και από ό,τι δείχνει η οικονομική συγκυρία, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί πρόσφατα, μια εμμονή στην προσέγγιση της συγκεκριμένης περιοχής θα μπορούσε να της στοιχίσει.

7. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία συγκρίναμε, μέσα στο γενικό πλαίσιο της Περιφερειακής Ολοκλήρωσης, δύο Λατινοαμερικάνικους οργανισμούς, τη MERCOSUR και την Pacific Alliance. Αρχικά, παρουσιάσαμε και αναλύσαμε τη θεωρία της Περιφερειακής Ολοκλήρωσης αλλά και τους λόγους που συνεχώς αναδύονται νέες περιφερειακές συνεργασίες. Με τους διεθνείς οργανισμούς να αποδεικνύονται συχνά ανεπαρκείς, τα κράτη προτιμούν να συνάπτουν συμφωνίες με όσους μοιράζονται τα ίδια συμφέροντα, επιλέγουν, επομένως, τον περιφερισμό αντί του πολυμερισμού. Με τον περιφερισμό να έχει μια εξαιρετική ώθηση, ειδικά μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, η ίδρυση νέων περιφερειακών οργανισμών είναι ένα συχνό φαινόμενο.

Το φαινόμενο του περιφερισμού εξελίχθηκε σε κύματα και αφού τα παρουσιάσαμε, περάσαμε στο πώς αυτός έλαβε χώρα στην, υπό εξέταση, περιοχή της Λατινικής Αμερικής. Έτσι παρατηρήσαμε ότι οι περισσότερες επιλογές περιφερισμού που έγιναν δεν ήταν, σε γενικές γραμμές, επιτυχημένες για σωρεία λόγων. Η MERCOSUR και η Pacific Alliance είναι αποτελέσματα δύο διαφορετικών κυμάτων με κοινό στοιχείο την εξαιρετική τους αρχική επίδοση.

Στη συνέχεια της εργασίας έγινε μια αναλυτική παρουσίαση των δύο οργανισμών, έτσι ώστε να μπορέσουμε να δούμε τόσο τις επιτυχίες τους, όσο και το πιθανά αδύναμα σημεία της κάθε μιας. Έτσι εντοπίσαμε τους λόγους που τα τελευταία χρόνια η Pacific Alliance κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής ενώ η MERCOSUR έχει μείνει στάσιμη και οδηγηθήκαμε σε κάποια συμπεράσματα.

Τόσο η Pacific Alliance όσο και η MERCOSUR είναι συνεργασίες Νότου-Νότου. Ενώ, λοιπόν, τα κράτη που τις αποτελούν ανήκουν στην ίδια γεωγραφική περιοχή και θα μπορούσαν να έχουν κοινούς στόχους παρατηρείται μια απόσταση μεταξύ τους. Αυτό προκύπτει κυρίως από τις διαφορετικές ιδεολογίες που έχουν για τις εμπορικές σχέσεις και την περιφερειακή ολοκλήρωση. Η Pacific Alliance τάσσεται υπέρ της απελευθέρωσης του εμπορίου, ενώ η MERCOSUR χαρακτηρίζεται από προστατευτισμό. Επιπλέον, η προσπάθειά της δεύτερης να γίνει πιο πολιτική παρά οικονομική την έκανε να χάσει τη δυναμική που κάποτε είχε. Αποδεχόμενη ως

μέλη κράτη με οικονομικά προβλήματα και αμφίβολα πολιτεύματα, η MERCOSUR αντιμετωπίζει πια ακόμη περισσότερες δυσκολίες. Η μεγάλη ανομοιογένεια στο εσωτερικό της, κάνει σχεδόν αδύνατο το εγχείρημα της δημιουργίας μιας κοινής βάσης συμφερόντων και προκαλεί συχνές διαμάχες μεταξύ των μελών της. Η Pacific Alliance από την άλλη, στα λίγα χρόνια λειτουργίας της, έχει επιτύχει αρκετά. Σε αυτό συντελεί το ότι τα κράτη μέλη που την αποτελούν συμφωνούν στον τρόπο δράσης και στις κινήσεις που πρέπει να κάνει ο οργανισμός καθώς και το γεγονός ότι είναι ανοιχτή στον υπόλοιπο κόσμο, σε αντίθεση με τη MERCOSUR.

Όποιες όμως κι αν είναι οι διαφορές τους και αφήνοντας στην άκρη το γεγονός ότι η Pacific Alliance είναι πιο επιτυχημένη αυτή τη στιγμή σε σχέση με τη MERCOSUR, είναι σημαντικό να δούμε τη συγκυρία. Όπως αναφέρθηκε η πτώση των τιμών των βασικών εμπορευμάτων έχει κοστίσει πολύ και στους δύο οργανισμούς και πιθανώς να τους δημιουργήσει ακόμη περισσότερα προβλήματα. Η επιβράδυνση των οικονομιών της Λατινικής Αμερικής είναι δεδομένη και είναι πιθανό να συνεχιστεί. Καταλήγουμε έτσι στο συμπέρασμα ότι, ίσως η Πρόεδρος της Χιλής, Bachelet, έχει δίκιο που επιθυμεί μια προσέγγιση της Pacific Alliance με τη MERCOSUR. Παρά την ιδεολογική απόκλιση, οι δύο οργανισμοί έχουν κοινά συμφέροντα και μια συνεργασία των δύο είναι πιθανό να ήταν πολύ επωφελής.

Όσον αφορά την πορεία των δύο, ανεξάρτητα από το αν θα επιλέξουν να συνεργαστούν ή όχι, και οι δύο πρέπει να κάνουν αλλαγές, όμως φυσικά η MERCOSUR έχει εδώ δυσκολότερο έργο. Το αν θα καταφέρει τελικά να προσαρμοστεί τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές αλλαγές, ίσως κρίνει και την επιβίωσή της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Παπάζογλου, Χρήστος. (2010). *Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις Συμεών.

Ρουμελιώτης, Παναγιώτης. (2009). *Προς έναν πολυπολικό κόσμο*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.

ΞΕΝΗ - ΕΝΤΥΠΗ

Bulher-Thomas, Victor. (1997). "Regional Integration in Latin America Before the Debt Crisis: LAFTA, CACM and the Andean Pact." In El-Agraa, Ali, M. et al (1997) *Economic Integration Worldwide*. London: Macmillan

Cohn, Theodore. (2009). *Διεθνής Πολιτική Οικονομία, Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.

El-Agraa, Ali, M. (1997). In El-Agraa, Ali, M. et al. *Economic Integration Worldwide*. London: Macmillan

Frankel, Jeffrey. Stein, Ernesto and Wei, Shang-Jin. (1997) *Regional Trading Blocs in the World Economic System*. Washington DC: Institute for International Economics.

Jovanovic, Miroslav. (1998). *International Economic Integration: Limits and prospects*. 2nd Edition. London: Routledge

Payne, Anthony & Andrew Gamble. (1996). "Introduction: the political economy of regionalism and world order". In Andrew Gamble & Anthony Payne (eds). *Regionalism and World Order*. London: Macmillan.

Ravenhill, John. (2005). *Regionalism*. In J. Ravenhill, ed. *Global Political Economy*. Oxford: Oxford University Press.

Tussie, Diana. (1998) "In the whirlwind of globalization and multilateralism. The case of emerging regionalism in Latin America". In Coleman, William D. & Underhill, Geoffrey R.D. (1998). *Regionalism and Global Integration: Europe, Asia and the Americas*. London: Routledge.

ΞΕΝΗ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

Aracena, Ramón & Martinez, Todd. (2014). *The Pacific Alliance: Showing the Way Forward*. Institute of International Finance. (9/02/2014). Διαθέσιμο σε: <https://www.iif.com/file/4980/download?token=QojoQIrQ> Ανακτήθηκε: 02/10/2015

Arenas-García, Nahuel. (2012). "21st Century Regionalism in South America: UNASUR and the Search for Development Alternatives". *eSharp*. Issue:18 p.p.64-85. [pdf] Διαθέσιμο σε: http://www.gla.ac.uk/media/media_228378_en.pdf

Bouzas, Roberto. Da Motta Veiga, Pedro. & Torrent, Ramon. (2002). “In-depth analysis of Mercosur integration, its perspectives and the effects thereof on the market access of eu goods, services and investment”. *Observatory of Globalisation*. (11/2002). [online] Διαθέσιμο σε: http://legacy.intracen.org/dbms/tirs/TIR_Publication_EK.Asp?DS=MONOGRAPHS&TY=F&CD=9790&ID=28601 Ανακτήθηκε: 30/09/2015

Deutsche Bank. (2014). “The Pacific Alliance. A bright spot in Latin America”. Deutsche Bank Research. (May 2014). [pdf] Διαθέσιμο σε: [https://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000334734/Presentation%3A The Pacific Alliance - A bright spot.pdf](https://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000334734/Presentation%3A%20The%20Pacific%20Alliance%20-%20A%20bright%20spot.pdf)

ECLAC. (2014). “The Pacific Alliance and MERCOSUR Represent More than 80% of Regional Foreign Trade” (Press Release, 24-1-2014). [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.cepal.org/en/comunicados/alianza-del-pacifico-y-mercosur-representan-mas-de-80-del-comercio-exterior-regional> Ανακτήθηκε: 05/09/2015

ECLAC. (2015) “Foreign Direct Investment in Latin America and the Caribbean”. [pdf] Διαθέσιμο σε: http://www.cepal.org/sites/default/files/presentation/files/15-00495-ppt-final_rec_de_va-2705-v2.pdf

Estevadeordal, Antoni. (2012) “*Economic Integration in the Americas: An Unfinished Agenda*”. p.p. 22-30. *Brookings Institute*. [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.brookings.edu/research/reports/2012/07/07-summit-of-the-americas/economic-integration> Ανακτήθηκε: 15/09/2015

Etoniru, Nneka. (2013). “*Explainer. What is the Pacific Alliance?*” (17/05/2013). AS/COA [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.as-coa.org/articles/explainer-what-pacific-alliance?gclid=CJ2qu-j2tsUCFevItAodfXAA7g> Ανακτήθηκε: 05/09/2015.

Eubusiness. (2015). “Mercosur states near new EU free trade offer: Paraguay”. (11/11/2015). [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.eubusiness.com/news-eu/paraguay-politics.1558/> Ανακτήθηκε: 30/09/2015

European Commission. (2014). “Trade in goods with Mercosur 5”. Directorate-General for Trade. European Union [pdf]. Διαθέσιμο σε: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf

Fawcett, Louise. (2004) *Exploring Domains: A Comparative History of Regionalism. International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*. Vol.80. No.3. Regionalism and The Changing International Order in Central Eurasia (May, 2004). pp. 429-446 [pdf] Διαθέσιμο σε: http://www.jstor.org/stable/3569018?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents

George, Samuel. (2014). “The Pacific Pumas. An Emerging Model for Emerging Markets”. (03/2014). Bertelsmann Foundation. [pdf] Διαθέσιμο σε: <http://www.bfna.org/publication/the-pacific-pumas-an-emerging-pacific-alliance-model-for-emerging-markets> Ανακτήθηκε: 25/09/2015

Global Envision. (2005) “Mercosur - Demystified.”. (28-09- 2005). [online]
Διαθέσιμο σε: <http://www.globalenvision.org/library/15/807> Ανακτήθηκε: 15/09/2015

Gonzalez-Perez, Maria Alejandra et al. (2015) *Análisis. Pacific Alliance: Bringing Back Open Regionalism to Latin America*. p.p.21-51 (Mayo-agosto 2015). [pdf]
Διαθέσιμο σε:
<http://www.mexicoylacuendadelpacifico.cucsh.udg.mx/sites/default/files/Pacific%20Alliance%20Bringing%20Back%20Open%20Regionalism%20to%20Latin%20America.pdf>

Hettne, Björn. (2005). “Beyond the ‘New’ Regionalism”. *New Political Economy*. Vol. 10, No. 4. p.p. 543-571. [pdf] Διαθέσιμο σε:
http://media.library.ku.edu.tr/reserve/resspring09/Intl532_mgec632_ZOnis/3_New_Regionalism_in_Comparative_Perspective.pdf

Kotschwar, Barbara & Albertoni, Nicolas. “Can the Pacific Alliance and MERCOSUR bridge the hemispheric divide?” *LatinAmericaGoesGlobal*. (30/07/2015). [online] Διαθέσιμο σε:
<http://latinamericagoesglobal.org/author/barbara-kotschwar/> Ανακτήθηκε: 25/09/2015

Latinvex - Latin America News. (2014). “Latin America Investments 2015: Decreasing Flows” (17-11-2014).[online]. Διαθέσιμο σε:
<http://latinvex.com/app/article.aspx?id=1743> Ανακτήθηκε: 20/10/2015

MarcoTradeNews. (2015) “Brasil Se Acerca a Bélgica Y Apresura Las Negociaciones Del Acuerdo UE-Mercosur.” (29-01-2015). [online] Διαθέσιμο σε:
<http://marcotradenews.com/noticias/brasil-se-acerca-a-belgica-y-apresura-las-negociaciones-del-acuerdo-ue-mercosur-32374> Ανακτήθηκε: 30/09/2015

Meacham, Carl. “Why is Colombia not in the Trans-Pacific Partnership?” *CSIS (Center for Strategic & International Studies)*. (02/07/2013). [online] Διαθέσιμο σε:
<https://csis.org/publication/should-colombia-join-trans-pacific-partnership>
Ανακτήθηκε: 02/10/2015

MercoPress. (2009) “South American Leaders Sign Agreement Creating South Bank.” (27-09-2009). [online] Διαθέσιμο σε: <http://en.mercopress.com/2009/09/27/south-american-leaders-sign-agreement-creating-south-bank> Ανακτήθηκε: 30/10/2015

MercoPress. (2014a). “Mercosur finally agrees: unified number plates for new cars beginning 2016”. (09/10/2014) [online] Διαθέσιμο σε:
<http://en.mercopress.com/2014/10/09/mercosur-finally-agrees-unified-number-plates-for-new-cars-beginning-2016> Ανακτήθηκε: 30/09/2015

MercoPress. (2014b). “Pacific Alliance integrated stock markets, MILA, begins operations from Mexico”. (04/12/2014) [online]
Διαθέσιμο σε: <http://en.mercopress.com/2014/12/04/pacific-alliance-integrated-stock-markets-mila-begins-operations-from-mexico> Ανακτήθηκε: 02/10/2015

MercoPress. (2014c). “Paraguay's objections prevent Bolivia from full Mercosur membership”. (18/12/2014). [online]. Διαθέσιμο σε:

<http://en.mercopress.com/2014/12/18/paraguay-s-objections-prevent-bolivia-from-full-mercosur-membership> Ανακτήθηκε: 25/10/2015

MercoPress. (2015a). "Bilateral Trade between Mercosur Main Partners Dropped 21.2% in 2014". (16/01/ 2015). [online] Διαθέσιμο σε:

<http://en.mercopress.com/2015/01/16/bilateral-trade-between-mercosur-main-partners-dropped-21.2-in-2014> Ανακτήθηκε: 15/09/2015

MercoPress. (2015b). "Mercosur Does Not Exist': Uruguay Should Try a One to One Deal with the Europe." (01/02/2015). [online]

Διαθέσιμο σε:

<http://en.mercopress.com/2015/02/01/mercosur-does-not-exist-uruguay-should-try-a-one-to-one-deal-with-the-europe>. Ανακτήθηκε: 25/08/2015

MercoPress. (2015c). "Mercosur intra-zone trade continues to slide; represents 14% for the block". (17-02-2015). [online]. Διαθέσιμο σε:

<http://en.mercopress.com/2015/02/17/mercosur-intra-zone-trade-continues-to-slide-represents-14-for-the-block> Ανακτήθηκε: 20/10/2015

MercoPress. (2015d). "Chile insists with Pacific Alliance/Mercosur intelligent convergence". (02/07/2015). [online] Ανακτήθηκε: 30/07/2015 Διαθέσιμο σε:

<http://en.mercopress.com/2015/07/02/chile-insists-with-pacific-alliance-mercosur-intelligent-convergence> Ανακτήθηκε: 15/10/2015

MercoPress. (2015e). "Argentina the 'main obstacle' in reaching a trade accord with the EU, claims Uruguay". (13/11/2015) [online] Διαθέσιμο σε:

<http://en.mercopress.com/2015/11/13/argentina-the-main-obstacle-in-reaching-a-trade-accord-with-the-eu-claims-uruguay> Ανακτήθηκε: 14/11/2015

Monografias.com. "Mercosur" [online] Διαθέσιμο σε:

<http://www.monografias.com/trabajos12/mercsur/mercsur.shtml#princ> Ανακτήθηκε: 27/08/2015

Pastrana Buelvas, Eduardo. (2013). "Why regionalism has failed in Latin America: lack of stateness as an important factor for failure of sovereignty transfer in integration projects". *Contexto internacional*. vol.35 no.2 p.p. 443-469 Rio de Janeiro. July/Dec [online Διαθέσιμο σε:

http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0102-85292013000200005&lng=en&nrm=iso Ανακτήθηκε: 30/09/2015

Peña, Félix. (2015). "Regional integration in Latin America: the strategy of "convergence in diversity" and the relations between MERCOSUR and the Pacific Alliance". Paper presented at the Seminar "A New Atlantic Community: The European Union, the US and Latin America" Jean Monnet Chair/European Union Center, University of Miami, [pdf] Διαθέσιμο σε:

<http://www10.iadb.org/intal/intalcdi/PE/2015/15384.pdf>

Rebossio, Alejandro. (2015). "Los países de Mercosur aprueban la entrada de Bolivia". *El País* (17-07-2015). [online] Διαθέσιμο σε:

http://internacional.elpais.com/internacional/2015/07/17/actualidad/1437169098_127047.html Ανακτήθηκε: 20/10/2015

Riggirozzi, Pía. (201). “Region, Regioness and Regionalism in Latin America: Towards a New Synthesis”. Working Paper #130. Abril 2010. [pdf] Διαθέσιμο σε: <http://www10.iadb.org/intal/intalcdi/pe/2012/10382.pdf>

Riggirozzi, Pía. (2011). “Region, Regioness and Regionalism in Latin America: Towards a New Synthesis”. *New Political Economy*. Routledge: London. [online] Διαθέσιμο σε: <http://dx.doi.org/10.1080/13563467.2011.603827> Ανακτήθηκε: 15/09/2015

SELA. (2015). “Ratifican Fondo de Cooperación de la Alianza del Pacífico”. (03/09/2015) [online] Διαθέσιμο σε: <http://sursur.sela.org/listado-de-noticias/2015/09/ratifican-fondo-de-cooperacion-ap/> Ανακτήθηκε: 30/09/2015

The Economist. (2013). “The growing Pacific alliance, Join the club”. (29/04/2013). [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.economist.com/blogs/americasview/2013/04/growing-pacific-alliance> Ανακτήθηκε: 25/08/2015

The Economist. (2015). “Grey Days”. (10/10/15). [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21672328-slow-road-recovery-grey-days> Ανακτήθηκε: 25/10/2015

The Economist. (2014) “Pacific Pumas”. (15/11/2014). [online] Διαθέσιμο σε: <http://www.economist.com/news/special-report/21631801-americas-backyard-pacific-economies-are-learning-east-asia-pacific-pumas> Ανακτήθηκε: 02/09/2015

Tuck, Andrew. (n/d). “The Road to Integration: the Pacific Alliance, the TPP and Latin America”. APEC-Guest Article. [pdf] Διαθέσιμο σε: <http://www.ncapec.org/publications/docs/Andrew%20Tuck%20Guest%20Article.pdf>

Tvevad, Jesper. (2014). “The Pacific Alliance: Regional Integration or fragmentation?” EXPO/B/PolDep/Note/2014_001 (01/2014) Policy Briefing. Directorate-Generale for External Policies. Policy Department. [pdf] Διαθέσιμο σε: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/briefing_note/join/2014/522318/EXP_O-AFET_SP\(2014\)522318_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/briefing_note/join/2014/522318/EXP_O-AFET_SP(2014)522318_EN.pdf)

UNCTAD secretariat. (2012). “Regional integration and foreign direct investment in developing and transition economies”. *United Nations Conference on Trade and Development*. (3-12-2012). [pdf] Διαθέσιμο σε: http://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ciimem4d2_en.pdf

UNDP.(2014). “Human Development Report, 2014”. [pdf] Διαθέσιμο σε: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>

Väyrynen, Raimo. (2003). “Regionalism: Old and New”. *International Studies Review*. Vol.5 No. 1. (Mar). p.p. 25-51. [pdf] Διαθέσιμο σε: www.jstor.org/stable/3186488

Villarreal, Angeles M. (2/10/2014). *The Pacific Alliance: A Trade Integration Initiative in Latin America*. CRS Report. Congressional Research Service. [pdf]
Διαθέσιμο σε: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R43748.pdf>

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<https://alianzapacifico.net/en/#home>

<http://www.cepal.org/>

<http://data.worldbank.org/>

<http://www.doingbusiness.org/rankings>

www.imf.org

<http://www.mercosur.int/>

<http://www.miladay.org/>

<http://stat.wto.org>

www.transparency.org

<http://www.unasursg.org/>

<http://unctadstat.unctad.org>

ΙΑΡΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ & ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Acuerdo Marco de la Alianza del Pacífico. (Συμφωνία Πλαίσιο-Ιδρυτική Συνθήκη της Pacific Alliance). [pdf] Διαθέσιμη σε:
http://www.sice.oas.org/Trade/PAC_ALL/Framework_Agreement_Pacific_Alliance_s.pdf

Acuerdo para el establecimiento del Fondo de Cooperación de la Alianza del Pacífico. (Συμφωνία για την ίδρυση του Ταμείου της Συμμαχίας του Ειρηνικού) [pdf]
Διαθέσιμο σε: <http://faolex.fao.org/docs/pdf/mul-145007.pdf>

Protocolo de Ouro Preto. (Πρωτόκολλο του Ούτο Πρέτο). [pdf] Διαθέσιμο σε:
http://www.mercosur.int/innovaportal/file/721/1/cmc_1994_protocolo_ouro_preto_es.pdf

Protocolo de Ushuaia. (1998). [online] Διαθέσιμο σε:
www.mercosur.int%2Fmsweb%2Fportal%2520intermediario%2Fes%2Farquivos%2Fdestacado4_es.doc&usg=AFQjCNFhgmXhKv0O_P81q_tC3Phhryjv9A&bvm=bv.107467506,d.d24 Ανακτήθηκε: 29/08/2015

Tratado de Asunción. (Ιδρυτική Συνθήκη MERCOSUR.) [pdf]

Διαθέσιμο σε:

http://www.mercosur.int/msweb/Normas/Tratado%20e%20Protocolos/Tratado%20Asunci%C3%B3n_ES.pdf